

METODIKA K PORADENSTVÍ POSKYTOVANÉMU KONTAKTNÍM MÍSTEM PRO BYDLENÍ CIZINCŮM

Mezinárodní organizace pro migraci (IOM) byla založena v roce 1951 a je přední mezinárodní organizací v oblasti migrace. Má 175 členských států a působí ve více než 100 zemích. IOM se připojila k systému OSN v roce 2016. Organizace spolupracuje se svými partnery v mezinárodním společenství s cílem pomoci řešit problémy související s migrací, zlepšit porozumění otázkám migrace, podporovat sociální a hospodářský rozvoj prostřednictvím migrace a prosazovat lidská práva všech migrantů.

V případě dotazů ohledně publikace napište na: prague@iom.int

Názory vyjádřené v této publikaci jsou názory autorů a nemusí nutně odrážet stanoviska IOM. Použitá označení a prezentace materiálů v celé zprávě neznamenají vyjádření jakéhokoli stanoviska IOM k právnímu

statusu jakékoli země, území, města nebo oblasti, k jejich orgánům nebo k jejich hranicím či poměrům.

IOM se řídí zásadou, že humánní a spořádaná migrace je přínosem pro migranty i společnost. Jako mezinárodní organizace působí IOM spolu se svými partnery v mezinárodním společenství s cílem: pomáhat při řešení operativních problémů migrace, prohlubovat porozumění otázkám migrace, podporovat sociální a hospodářský rozvoj prostřednictvím migrace a prosazovat lidskou důstojnost a práva migrantů.

Tato metodika byla zpracována v rámci projektu „**Zlepšení přístupu k bydlení cizinců: analýza dostupných služeb, podpora a rozvoj kapacit místních orgánů a posílení spolupráce mezi relevantními aktéry**“, který byl realizován s finanční podporou Ministerstva pro místní rozvoj ČR pod číslem projektu CZ10P0531.

**Ministerstvo
pro místní rozvoj**

MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE PRO MIGRACI

Kancelář pro Českou republiku
Václavské náměstí 1282/51, Praha, Česko
+420 233 370 160
Webové stránky: <https://czechia.iom.int/>
Kontakt: prague@iom.int

Vydáno v roce 2026

OBSAH

OBSAH.....	3
SLOVNÍČEK POJMŮ.....	4
POUŽITÉ ZKRATKY.....	5
ÚVOD.....	6
1. PRÁVNÍ RÁMEC POBYTU CIZINCŮ VE VZTAHU K DOSTUPNÉMU BYDLENÍ.....	8
1.1 Základní východiska a principy při poskytování podpory bydlení cizincům.....	8
1.2 Přehled pobytových oprávnění relevantních pro přístup k bydlení.....	8
1. 2. 1 Mezinárodní ochrana (azyl / doplňková ochrana).....	11
1. 2. 2 Občané EU/EHP a Švýcarska – krátkodobý pobyt (max. 90 dní).....	12
1. 2. 3 Občané EU/EHP a Švýcarska – osvědčení o registraci.....	13
1. 2. 4 Občané EU/EHP a Švýcarska – trvalý pobyt.....	15
1. 2. 5 Rodinní příslušníci občanů EU/EHP a Švýcarska – krátkodobý pobyt (max. 90 dní).....	17
1. 2. 6 Rodinní příslušníci občanů EU/EHP a Švýcarska – přechodný pobyt.....	18
1. 2. 7 Rodinní příslušníci občanů EU/EHP a Švýcarska – trvalý pobyt.....	20
1. 2. 8 Občané třetích zemí – krátkodobá víza (max. 90 dní).....	21
1. 2. 9 Občané třetích zemí – dlouhodobá víza (nad 90 dní).....	22
1. 2. 10 Občané třetích zemí – dlouhodobý pobyt.....	24
1. 2. 11 Občané třetích zemí – trvalý pobyt.....	27
1. 2. 12 Dočasná ochrana (DO).....	28
1. 2. 13 Zvláštní dlouhodobý pobyt.....	30
1.3 Specifika nároku na podporu bydlení a legislativní podmínky vyplývající z komponenty 2.10 – Dostupné bydlení a dalších relevantních předpisů.....	31
2. PRAKTICKÁ DOPORUČENÍ PRO PORADENSKÁ MÍSTA DOSTUPNÉHO BYDLENÍ.....	32
2.1 Jak efektivně komunikovat s cizinci a zjišťovat jejich potřeby v oblasti bydlení.....	32
2.1.1 Vedení poradenského rozhovoru s klientem cizincem.....	32
2.2 Bariéry v přístupu k bydlení a strategie jejich překonávání.....	33
2. 2. 1 Jazykové bariéry.....	34
2. 2. 2 Kulturní bariéry.....	38
2. 2. 3 Administrativní bariéry.....	40
2. 2. 4 Sociálně-ekonomické bariéry.....	41
2. 2. 5 Nedůvěra pronajímatelů / Prevence diskriminace.....	42
2.3 Modelové situace a doporučené postupy pro práci s cizinci.....	44
3. DOSTUPNÉ PODPŮRNÉ SLUŽBY PRO CIZINCE VE VZTAHU K BYDLENÍ.....	45
3.1 Přehled relevantních organizací a služeb, na které mohou poskytovatelé dostupného bydlení cizince odkázat.....	45
3. 1. 1 Hlavní orgány státní správy ČR odpovědné za oblast migrační politiky.....	45
3. 1. 2 Neziskové organizace působící v oblasti migrace a integrace.....	49
3.2 Praktický nástroj pro vyhledávání aktuálních služeb, který reflektuje proměnlivost a regionální odlišnosti dostupné podpory.....	54
4. INTEGRACE METODIKY DO ŠIRŠÍHO RÁMCE REALIZACE KOMPONENTY 2.10 – DOSTUPNÉ BYDLENÍ.....	55
4.1 Obecné zásady práce s cizinci jako součást metodiky pro všechny subjekty zapojené do realizace PODPORY bydlení.....	55
4.2 Návrhy opatření, která mohou poskytovatelé dostupného bydlení přijmout k efektivnější podpoře cizinců v souladu s cíli komponenty 2.10.....	59
ZÁVĚR.....	62
PŘÍLOHA 1. SLOVNÍČEK POJMŮ (CZ / EN / RU / UK) – VÝBĚR.....	63
PŘÍLOHA 2. SLOVA, KTERÁ ZNÍ V ČESKÉM I UKRAJINSKÉM JAZYCE STEJNĚ, ALE MAJÍ JINÝ VÝZNAM.....	66
PŘÍLOHA 3. POSTUP PODÁNÍ PODNĚTU KVOP.....	67
PŘÍLOHA 4. INTEGRAČNÍ POLITIKA A AKTÉŘI INTEGRACE V ČR – ZÁKLADNÍ PŘEHLED.....	68
PŘÍLOHA 5. ZÁVĚREČNÝ CHECKLIST.....	70

SLOVNÍČEK POJMŮ

AZYL – ochranný status, který stát poskytuje státnímu příslušníkovi třetí země nebo osobě bez státní příslušnosti v případě odůvodněného rizika pronásledování z důvodů stanovených mezinárodními a národními právními předpisy; v České republice jsou důvody udělení azylu vymezeny zákonem č. 325/1999 Sb., o azylu.

AZYLANT – neoficiální označení cizince, kterému byl udělen azyl; v právních a odborných textech se používá pojem osoba s přiznaným azylem nebo uprchlík.

CIZINEC – fyzická osoba, která není státním občanem České republiky, včetně občana Evropské unie, ve smyslu § 1 odst. 2 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky.

DIASPORA – společenství lidí, kteří žijí mimo svou původní vlast, ale stále se s ní cítí být kulturně nebo rodinně spojeni.

DOČASNÁ OCHRANA – zvláštní forma ochrany poskytovaná cizincům podle zákona č. 66/2022 Sb., o opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny, umožňující legální pobyt a přístup k základním právům a službám.

HUMANITÁRNÍ DÁVKA (HuD) – státní finanční dávka určená osobám s dočasnou ochranou, poskytovaná k pokrytí základních životních potřeb v souladu se zákonem č. 66/2022 Sb., o opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny.

MIGRANT – každá osoba, která se přesunula nebo se pohybuje přes mezinárodní hranici, nebo uvnitř státu, mimo své obvyklé místo bydliště – bez ohledu na důvod, právní status, dobrovolnost nebo délku pobytu (dle definice IOM).

OBČAN EU/EHP A ŠVÝCARSKA – fyzická osoba, která je státním příslušníkem některého z členských států Evropské unie, státu Evropského hospodářského prostoru nebo Švýcarské konfederace a která má na území České republiky právo pobytu podle platných právních předpisů.

OBČAN TŘETÍ ZEMĚ – fyzická osoba, která není státním příslušníkem členského státu Evropské unie, státu Evropského hospodářského prostoru ani Švýcarské konfederace.

UPRCHLÍK – cizinec, kterému byl v České republice přiznán azyl z důvodu odůvodněného strachu z pronásledování z důvodů rasy, národnosti, náboženství, politického názoru nebo příslušnosti k určité sociální skupině.

ŽADATEL O MEZINÁRODNÍ OCHRANU – cizinec, který požádal o mezinárodní ochranu podle zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, a jehož žádost je v řízení.

POUŽITÉ ZKRATKY

CPIC	Centrum na podporu integrace cizinců
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
ČSÚ	Český statistický úřad
ČVT	Člověk v tísni
DO	Dočasná ochrana
EHP	Evropský hospodářský prostor
EPB	Evidence podpory bydlení
EU	Evropská unie
HuD	Humanitární dávka
CHČR	Charita Česká republika
ICP	Integrační centrum Praha
IOM	Mezinárodní organizace pro migraci
KACPU	Krajské asistenční centrum pomoci Ukrajině
KMB	Kontaktní místo pro bydlení
LU6, LU7	Lex Ukrajina VI a VII
MHMP	Magistrát hlavního města Prahy
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MOP	Mimořádná okamžitá pomoc
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MV	Ministerstvo vnitra
NNO	Nestátní nezisková organizace
OAMP	Odbor azylové a migrační politiky
OPU	Organizace pro pomoc uprchlíkům
OSN	Organizace spojených národů
OSVČ	Osoba samostatně výdělečná činná
PHN	Pomoc v hmotné nouzi
SIMI	Sdružení pro integraci a migraci
SSP	Státní sociální podpora
SUIP	Státní úřad inspekce práce
SUZ	Správa uprchlických zařízení
ZDP	Zvláštní dlouhodobý pobyt
ZPB	Zákon o podpoře bydlení

Metodika vznikla v rámci projektu „**Zlepšení přístupu k bydlení cizinců (2025–2026)**“, realizovaného **českou kanceláří Mezinárodní organizace pro migraci (IOM) ve spolupráci s Ministerstvem pro místní rozvoj České republiky (MMR ČR)**.

Hlavním cílem tohoto materiálu je poskytnout kontaktním místům pro bydlení, poskytovatelům dostupného bydlení a dalším koordinačním subjektům praktický nástroj pro orientaci v právních a sociálních aspektech přístupu k bydlení při práci s cizinci. Metodika posiluje roli obcí a KMB jako zprostředkovatelů podpory – zejména v oblasti poradenství, orientace v systému služeb a efektivního odkazování osob v bytové nouzi na dostupné zdroje pomoci. Tím přispívá k řešení bytové nouze na místní úrovni a **podporuje koordinovaný přístup k integraci.**

Dokument vychází z legislativního rámce zákona **č. 175/2025 Sb., o poskytování některých opatření v podpoře bydlení**, který nabývá účinnosti od 1. ledna 2026. Tento zákon definuje roli KMB jako orgánů veřejné správy odpovědných za poskytování poradenství, evidenci potřebných osob, koordinaci podpůrných opatření a spolupráci s dalšími aktéry v oblasti bydlení. Činnost KMB nespočívá pouze v přímé pomoci klientům, ale také v systematickém posilování kapacit obcí a odborných pracovníků, kteří se problematice bydlení věnují. Problematika dostupného bydlení v České republice se dotýká všech obyvatel, včetně cizinců, kteří představují specifickou cílovou skupinu.

Právě ti se často potýkají s jazykovými, kulturními, administrativními a dalšími bariérami, které mohou ztěžovat přístup k bydlení i orientaci v českém systému.

Vzhledem **k rostoucímu počtu cizinců, kteří v ČR dlouhodobě pobývají** – mimo jiné v důsledku pracovní migrace – se tato skupina stále častěji usazuje i v menších obcích. Komplexnost tématu a různorodost životních situací cizinců představují výzvu pro vás jako pracovníky, kteří často čelí omezeným kapacitám, nedostatku nástrojů či zkušeností. Migrace se tak stává běžnou součástí místních komunit a otázky spojené s bydlením cizinců nabývají na významu i tam, kde dříve nebyly vnímány jako prioritní.

Dokument zároveň podporuje komunikaci mezi úřady a osobami v bytové nouzi a **poskytuje konkrétní doporučení pro práci s cizinci** – od prvního kontaktu přes poradenství až po nasměrování na další služby. Důraz je kladen také **na spolupráci a sdílení zkušeností s dalšími aktéry** – místními samosprávami, úřady, neziskovými organizacemi, integračními centry či komunitami. Metodika přispívá k systémovému uchopení tématu, které je v praxi často roztříštěné. Nabízí **základní přehled, jak s touto skupinou klientů pracovat**, jak rozpoznat jejich potřeby a na co se v poradenství zaměřit. I pokud s cizinci přicházíte do kontaktu jen příležitostně, najdete zde **rychlý přehled praktických doporučení a v případě zájmu další odkazy a zdroje pro hlubší porozumění tématu.**

JAK S METODIKOU PRACOVAT

- Tato metodika je navržena tak, aby byla praktickým nástrojem, ke kterému se můžete kdykoliv vrátit – nemusíte ji číst od začátku do konce. **Můžete ji používat cíleně.** Otevřete vždy tu kapitolu, která odpovídá konkrétní situaci, kterou právě řešíte, nebo informaci, kterou chcete vyhledat.
- **Zdroje jsou uvedeny přímo v textu**, takže je lze snadno otevřít nebo předat kolegům či klientům. Všechny tyto prvky jsou připraveny jak pro **online práci**, tak i pro **tisk a ruční vyplňování**, abyste si mohli vybrat způsob, který vám nejlépe vyhovuje v praxi.
- **Celá první kapitola se věnuje legislativě** a je psána odborným jazykem. Obsahuje řadu právních termínů, které jsou nezbytné pro správné vysvětlení tématu. Pokud hledáte praktické tipy a doporučení, najdete je v dalších kapitolách, které jsou zpracovány neformálněji a zaměřují se na aplikaci metodiky v praxi.
- V metodice se pracuje s pojmy jako „cizinec“ nebo „klient“. Klientem se myslí cizinec, který řeší problémy v oblasti bydlení.

PŘÍNOSY METODIKY

- **Zjednodušení orientace v systému podpory.** Získáte strukturovaný rámec pro práci s cizinci v oblasti bydlení, včetně doporučených postupů, právních informací, typů pobytových oprávnění a dostupných služeb, čímž usnadníte rozhodování v praxi.
- **Podpora práce s různorodými skupinami cizinců.** Díky přehlednému vysvětlení právního postavení cizinců lépe porozumíte specifickým potřebám jednotlivých skupin – od občanů EU po držitele mezinárodní ochrany.
- **Podpora interkulturní komunikace.** Metodika poskytuje postupy a praktické nástroje pro efektivní komunikaci s klienty s jazykovou bariérou. Najdete zde doporučení pro práci s tlumočníky, interkulturními asistenty i tipy na využití digitálních překladových nástrojů, což vám pomůže zlepšit porozumění a spolupráci v každodenní praxi.
- **Praktické návody pro první kontakt.** Získáte konkrétní postupy, jak vést první rozhovor s cizincem, jak zjistit jeho potřeby a jak ho nasměrovat na relevantní služby.
- **Posílení spolupráce s dalšími aktéry.** Metodika zdůrazňuje význam propojení KMB s dalšími institucemi – úřady práce, neziskovými organizacemi, integračními centry či obcemi. Nabízí praktické návody, jak tuto spolupráci navazovat a rozvíjet.

1. PRÁVNÍ RÁMEC POBYTU CIZINCŮ VE VZTAHU K DOSTUPNÉMU BYDLENÍ

Cílem této kapitoly je poskytnout návod, jak u cizinců rychle ověřit jejich pobytové oprávnění, a podle něj určit, k jakým typům podpory mají přístup. Pobytové oprávnění ovlivňuje přístup k dávkám, sociálním službám, zdravotnímu pojištění i právním nástrojům ochrany. Správné vyhodnocení je proto zásadním prvním krokem, aby bylo možné zvolit vhodný postup a nabídnout klientovi podporu, která odpovídá jeho situaci.

Zákon o podpoře bydlení (ZPB) ani jiné právní předpisy nezakládají nárok na přidělení bytu. Úkolem systému podpory bydlení je však vytvářet podmínky, které klientům pomáhají bydlení udržet nebo si jej zajistit. Patří sem především kvalitní poradenství, prevence ztráty bydlení, aktivace dostupných sociálních a finančních nástrojů, podpora při řešení diskriminačních situací a spolupráce mezi zapojenými institucemi. Podpora bydlení tedy směřuje k odstraňování bariér, nikoli k přímému poskytování bytů.

1.1 ZÁKLADNÍ VÝCHODISKA A PRINCIPY PŘI POSKYTOVÁNÍ PODPORY BYDLENÍ CIZINCŮM

Při pomoci s bydlením je důležité, aby vše probíhalo **rovným, nediskriminačním a transparentním způsobem**. To znamená, že informace, asistence i zprostředkování služeb by měly být dostupné všem, bez ohledu na rasu, národnost, věk, pohlaví, zdravotní stav, víru, sexuální orientaci nebo genderovou identitu. V praxi se ale mohou objevit situace, kdy zdánlivě neutrální podmínky vedou k nerovnému přístupu. Typickým příkladem je **pobytový status**, pokud je vyžadován jako podmínka podpory, aniž by to stanovoval zákon. Stejně tak **jazyková bariéra** by neměla být překážkou (**viz podkapitola 2. 2.**). Pokud klient nerozumí česky, snažte se zajistit dostupné formy komunikace – tlumočníka, překlady nebo používat jednoduchý jazyk.

Než začnete řešit konkrétní kroky, dejte klientovi prostor, aby sám popsal, co potřebuje. Naslouchejte bez přerušování, zapisujte si klíčová fakta a ověřujte jednoduchými otázkami, že rozumíte. Zajímejte se o základní okolnosti – jak dlouho je v ČR, jaký má druh pobytového oprávnění (to je klíčové pro správné informace), zda má práci, rodinu, zdroj příjmů. Všímejte si i neverbálních projevů – nejistoty, napětí nebo zmatku.

Rovné zacházení neznamená „všem stejně“, ale „každému tak, aby tomu porozuměl a mohl uplatnit svá práva“. V praxi to znamená přizpůsobit komunikaci potřebám klienta, zejména pokud jde o cizince, kteří mohou mít jazykovou bariéru nebo neznají místní postupy.

Podrobné postupy a doporučení najdete v **kapitole 2**, v níž jsou konkrétní strategie, jak tyto bariéry překonávat.

1.2 PŘEHLED POBYTOVÝCH OPRÁVNĚNÍ RELEVANTNÍCH PRO PŘÍSTUP K BYDLENÍ

Postavení cizince v oblasti bydlení není v ČR dáno jedním univerzálním pravidlem. Zcela zásadním faktorem je **druh pobytového oprávnění**. Ten určuje rozsah přístupu k sociálnímu zabezpečení, ve vztahu k bydlení zejména k dávce státní sociální pomoci, tzv. superdávce, která nyní zahrnuje dosavadní příspěvek na bydlení, doplatek na bydlení z oblasti pomoci v hmotné nouzi, příspěvek na živobytí a přídavek na dítě. Dále má druh pobytového oprávnění vliv i na možnost využít nástroje podle zákona o pomoci v hmotné nouzi, přístup k trhu práce, a tím i schopnost financovat nájem, režim veřejného či komerčního zdravotního pojištění a další formy podpory. Než začnete plánovat podporu, vždy je proto zcela zásadní nejdříve ověřit druh a platnost pobytového oprávnění každého člena domácnosti. Teprve na základě těchto informací můžete:

- **určit právní postavení klienta,**
- **vyhodnotit jeho nároky, které z pobytového oprávnění a dalších skutečností vyplývají.**

Tento krok je klíčový pro správné nastavení podpory a prevenci chyb, které by mohly vést k neefektivní pomoci nebo zbytečným komplikacím. Zároveň je při práci s cizinci nezbytné zohledňovat jejich potenciálně zranitelnou situaci. Požadavek na předložení dokladů (např. z důvodu administrativního zápisu, evidence či poskytnutí služby) může u některých osob vyvolávat obavy, nejistotu nebo strach, zejména pokud mají předchozí negativní zkušenosti s úřady nebo autoritami. Mnozí cizinci mohou vnímat jakýkoli formální proces jako potenciálně ohrožující.

Pracovníci KMB by měli být na tyto obavy připraveni, aktivně je reflektovat a citlivě s nimi pracovat. Doporučuje se otevřeně a srozumitelně vysvětlit, proč jsou určité údaje nebo dokumenty požadovány, a zároveň jasně sdělit, že KMB není kontrolním ani represivním orgánem. Je důležité zdůraznit, že cílem služby je podpora a pomoc, nikoli posuzování legálnosti pobytu či předávání informací jiným institucím.

V komunikaci s klientem by měl být kladen důraz na vytvoření bezpečného a důvěryhodného prostředí, ve kterém se může cítit respektován a chráněn. Transparentnost, klidný tón a empatický přístup jsou klíčové pro navázání spolupráce a snížení případných obav.

ZÁKON O PODPOŘE BYDLENÍ ROZLIŠUJE DVA ZÁKLADNÍ DRUHY PODPORY:

- 1) Poradenství
- 2) Zápis o potřebě podpůrných opatření do evidence podpory bydlení (EPB)

Podle § 12 zákona o podpoře bydlení má na **poradenství v bydlení nárok každý cizinec bez výjimky**. Zápis o potřebě podpůrných opatření do EPB (§ 13 ZPB) je však **možný pouze u vybraných pobytových statusů blíže definovaných v § 13 odst. 2 ZPB – to je pro praxi KMB klíčové**.

Pokud pracujete s cizinci, je nezbytné rozumět základním právním předpisům, které upravují jejich pobyt na území České republiky. Tyto předpisy určují nejen práva a povinnosti cizinců, ale také vaše postupy při poskytování služeb. Klíčové jsou následující zákony: **zákon o pobytu cizinců, zákon o azylu** a v současnosti také **Lex Ukrajina**. Ačkoli předpisy upravují pobyt osob, které nejsou občany ČR, jejich účel i cílové skupiny se výrazně liší.

- **Zákon o pobytu cizinců** se zaměřuje na běžnou migraci, např. pracovní, studijní či rodinnou.
- **Zákon o azylu** poskytuje ochranu lidem prchajícím před pronásledováním nebo vážným ohrožením života.
- **Lex Ukrajina** je soubor mimořádných právních předpisů přijatých v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na Ukrajině v roce 2022. Upravuje podmínky udělování dočasné ochrany osobám prchajícím z Ukrajiny a stanoví jejich přístup k zaměstnání, zdravotní péči, vzdělávání a ubytování v ČR. Cílem Lex Ukrajina je zajistit rychlou a účinnou pomoc těmto osobám, a proto zavádí zjednodušené postupy oproti běžné pobytové agendě i standardnímu azylovému řízení.

Porozumění rozdílům mezi těmito normami je klíčové pro správné uplatňování práv a povinností cizinců i pro efektivní práci institucí, které s nimi přicházejí do kontaktu.

PŘEHLED POBYTOVÝCH OPRÁVNĚNÍ

ZÁKON O AZYLU			ZÁKON O POBYTU CIZINCŮ¹			LEX UKRAJINA
Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu			Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR			Zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invází vojsk Ruské federace, ve znění pozdějších předpisů
Žadatelé o udělení mezinárodní ochrany	Držitelé mezinárodní ochrany		Občané EU/EHP a Švýcarska	Rodinní příslušníci občanů EU/EHP a Švýcarska	Cizinci ze třetích zemí (země mimo EU)	Držitelé dočasné ochrany
	Azylant osoba, které byl udělen azyl	Osoba s doplňkovou ochranou časově omezená forma ochrany	<u>Krátkodobý pobyt</u> max. 90 dní	<u>Krátkodobý pobyt</u> max. 90 dní	<u>Krátkodobá víza</u> max. 90 dnů • bez víza • tzv. turistické vízum do 90 dní • za účelem zaměstnání	<u>Dočasná ochrana</u>
			<u>Osvědčení o registraci</u>	<u>Přechodný pobyt</u> žádá se o povolení k přechodnému pobytu	<u>Dlouhodobá víza²</u> víza nad 90 dní • studium • rodina • podnikání • sezónní zaměstnání • vědecký výzkum • vízum strpění • mimořádná pracovní víza (max. 1 rok) <u>Dlouhodobý pobyt³</u> za následujícím účelem • společné soužití rodiny • studium • zaměstnanecká karta • modrá karta • karta vnitropodnikově převedeného zaměstnance • hledání zaměstnání a podnikání • podnikání • rezident jiného členského státu EU • vědecký výzkum • jiného členského státu EU	<u>Zvláštní dlouhodobý pobyt</u>
			<u>Trvalý pobyt</u> po 5 letech nebo dříve	<u>Trvalý pobyt</u> po 5 letech nebo dříve • trvalý pobyt bez statusu rezidenta • dlouhodobě pobývajícím rezident		

1. 2. 1 MEZINÁRODNÍ OCHRANA (AZYL / DOPLŇKOVÁ OCHRANA)⁴

→ Typ pobytu

Držitele **mezinárodní ochrany** lze rozdělit na ty, kterým byl udělen azyl, a na ty, kterým byla udělena doplňková ochrana. V obou případech se však jedná o tzv. mezinárodní ochranu, která představuje silný ochranný pobytový status zakládající téměř rovnocenné postavení s občany ČR v přístupu k bydlení, vzdělání, sociální ochraně, zdravotní péči a trhu práce.

→ Přístup na trh práce

Volný (bez povolení).

→ Dávka státní sociální pomoci (superdávka):

Ano – Osoby s mezinárodní ochranou mají nárok na tzv. superdávku.

→ Rozsah poskytovaného poradenství dle ZPB – Mezinárodní ochrana

Poradenství	Ano – bez podmínek.
Podpůrná opatření (tzv. zápis o potřebě podpůrných opatření do EPB)	Ano – dle § 13 odst. 2 písm. c) bodu 1 ZPB, ale pouze pokud má zároveň bydliště na území ČR (dle zákona o pomoci v hmotné nouzi) – tj. místo, kde se osoba skutečně zdržuje a má faktické bydliště. Toto lze prokázat doložením např. nájemní smlouvy, potvrzením o ubytování.

→ Pro praxi KMB

- Po udělení mezinárodní ochrany osoby často opouštějí azylová zařízení (OAMP/MV), což může vést k období nestability.
- Pro domácnosti bez sociálních vazeb je vhodné časné navázání spolupráce s obcí / neziskovým sektorem.
- Hlavním cílem KMB je rychlá stabilizace bydlení po udělení mezinárodní ochrany, protože nepřítomnost zázemí, jazyková bariéra a nízké počáteční příjmy výrazně zvyšují riziko ztráty bydlení.

1 V současné době je připravována novela zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců. Protože však novela dosud nenabyla účinnosti, vychází tento text z aktuálního znění právních předpisů.
2 Tento přehled není úplným výčtem všech dlouhodobých víz.
3 Tento přehled není úplným výčtem všech dlouhodobých pobytů.

4 Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu

Vzor dokladu: Doplnková ochrana

Vzor dokladu: Azyl

Vzor dokladu: Průkaz žadatele o udělení mezinárodní ochrany

Zdroj: Ministerstvo vnitra České republiky (aktualizováno 6. 8. 2025).

1. 2. 2 OBČANÉ EU/EHP A ŠVÝCARSKA – KRÁTKODOBÝ POBYT (MAX. 90 DNÍ)⁵

→ Typ pobytu

Krátkodobý pobyt občana EU/EHP a Švýcarska na území ČR (resp. Schengenského prostoru) představuje základní formu výkonu práva volného pohybu. Občan EU/EHP a Švýcarska může pobývat v ČR až 90 dnů během jakýchkoli 180 dnů bez vízové povinnosti a dalších formalit, pokud splňuje obecné podmínky vstupu.

→ Přístup na trh práce

Občané EU/EHP a Švýcarska mohou v rámci pobytu do 90 dnů pracovat bez jakéhokoli povolení, protože mají právo volného přístupu na trh práce již při krátkodobém pobytu. Nevzniká povinnost žádat Úřad práce o povolení ani registraci, a to ani u sezónních nebo dočasných prací.

→ **Dávka státní sociální pomoci (superdávka):**

Ne – Osoby, které jsou občany EU/EHP a Švýcarska s krátkodobým pobytem nemají nárok na tzv. superdávku.

→ Rozsah poskytovaného poradenství dle ZPB: Občané EU/EHP a Švýcarska – krátkodobý pobyt	
Poradenství	Ano – bez podmínek.
Podpůrná opatření (tzv. zápis o potřebě podpůrných opatření do EPB)	Ne – (není v taxativním výčtu § 13 odst. 2 ZPB).

→ **Pro praxi KMB**

Krátkodobý pobyt je přechodný a nestabilní, pronajímatelé jej obvykle neakceptují jako relevantní pobytové oprávnění pro nájemní bydlení. Časté je nepochopení rozdílu mezi:

- krátkodobým pobytem do 90 dnů (bezvízový styk),
- pobytem nad 90 dnů (povinnost registrace).

U krátkodobě pracujících občanů EU se mohou objevit rizika vyplácení mezd „na ruku“ nebo neformální práce, přestože právně mohou pracovat bez omezení. Vhodné je pracovat s klienty na prevenci zadlužení a stabilizaci příjmů, pokud plánují pobyt na území prodloužit.

1. 2. 3 OBČANÉ EU/EHP A ŠVÝCARSKA – OSVĚDČENÍ O REGISTRACI⁶

→ Typ pobytu

Osvědčení o registraci je veřejnou listinou vydávanou občanům Evropské unie, Islandu, Lichtenštejnska, Norska, Švýcarska a při splnění podmínek některým občanům Spojeného království Velké Británie a Severního Irska, kteří chtějí pobývat na území České republiky po dobu delší než tři měsíce a kteří o jeho vydání požádají. Nejedná se o povolení k pobytu, ale o právo vyplývající přímo z práva EU.

S ohledem na skutečnost, že občané Evropské unie mohou na území České republiky vstoupit a pobývat na něm bez omezení, není vydání osvědčení o registraci nutnou podmínkou jejich pobytu na území – je proto zcela na jejich vůli, zda o jeho vydání požádají či nikoliv.

→ Přístup na trh práce

Volný (bez povolení).

⁵ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců (část o občanech EU a jejich rodinných příslušnících); Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES o právu občanů Unie svobodně se pohybovat; Schengenský hraniční kodex (Nařízení 2016/399).

⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států¹⁷; Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců¹⁸.

→ **Dávka státní sociální pomoci (superdávka):**

Ano – Osoby, které jsou občany EU/EHP a Švýcarska s osvědčením o registraci (včetně neregistrovaných, pokud prokážou, že v ČR žijí větší část roku) mají nárok na tzv. superdávku.

→ **Rozsah poskytovaného poradenství dle ZPB: Občané EU/EHP a Švýcarska – přechodný pobyt**

Poradenství	Ano – bez podmínek.
Podpůrná opatření (tzv. zápis o potřebě podpůrných opatření do EPB)	Ano – zápis možný podle § 13 odst. 2: písm. b) – pokud je osoba zaměstnancem, osobou samostatně výdělečně činnou, osobou ponechávající si takové postavení písm. c) bodu 2 ZPB – pokud je osoba hlášena k pobytu na území ČR déle než 3 měsíce. V takovém případě musí mít ale zároveň bydliště na území ČR (dle zákona o pomoci v hmotné nouzi) – tj. místo, kde se osoba skutečně zdržuje a má faktické bydliště. Toto lze prokázat doložením např. nájemní smlouvy, potvrzení o ubytování nebo jiného dokumentu prokazujícího faktické užívání prostor. Výjimka Zápis u těchto osob může být odmítnut v případě, že by poskytování podpůrného opatření představovalo „neodůvodnitelnou zátěž“ ve smyslu § 21 ZPB. Tuto výjimku však nelze uplatnit na osoby uvedené v § 13 odst. 2 písm. a) nebo b) ZPB, kterými jsou: Osoby, kterým vyplývá nárok na sociální výhody z přímo použitelného předpisu Evropské unie. Zaměstnanci, osoby samostatně výdělečně činné, osoby ponechávající si takové postavení, nebo rodinní příslušníci mající právo na rovné zacházení podle předpisů Evropské unie.

→ **Pro praxi KMB**

- V počáteční fázi pobytu může úřad práce ověřovat, zda má klient skutečnou vazbu na území – může proto žádat například potvrzení o zaměstnání, školní docházce dětí, registraci u lékaře nebo doložení adresy prostřednictvím bankovního výpisu.
- Je užitečné klientovi vysvětlit, jak lze vhodně doložit nájem. Nejčastěji jde o nájemní smlouvu na jeho jméno, případně o potvrzení o ubytování, pokud jde o pronájem pokoje či sdíleného bytu.

Vzor dokladu: Osvědčení o registraci občana EU/EHP a Švýcarska

Zdroj: [Ministerstvo vnitra České republiky](#) (aktualizováno 6. 8. 2025).

1. 2. 4 OBČANÉ EU/EHP A ŠVÝCARSKA – TRVALÝ POBYT⁷

→ **Typ pobytu**

Trvalý pobyt občana EU/EHP a Švýcarska představuje nejvyšší formu pobytové stability, kterou může občan EU/EHP a Švýcarska získat v hostitelském členském státě. Na rozdíl od režimu pro státní příslušníky třetích zemí je trvalý pobyt občanů EU/EHP a Švýcarska výsledkem realizace jejich práva volného pohybu a je garantován přímo právem EU.

Právo na trvalý pobyt vzniká zpravidla po nepřetržitém pětiletém pobytu na území ČR, není-li splněn některý z dřívějších nároků (např. odchod do důchodu, trvalá pracovní neschopnost). Z hlediska sociální, právní i ekonomické integrace představují občané EU/EHP a Švýcarska s trvalým pobytem skupinu s nejvyšší mírou právní jistoty, srovnatelnou s občany ČR.

→ **Přístup na trh práce**

Volný (bez povolení).

7 Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců; Směrnice 2003/109/ES o postavení státních příslušníků třetích zemí; Směrnice 2004/38/ES o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států.

→ **Dávka státní sociální pomoci (superdávka):**

Ano – Osoby, které jsou občany EU/EHP a Švýcarska s trvalým pobytem mají nárok na tzv. superdávku.

→ **Rozsah poskytovaného poradenství dle ZPB: Občané EU/EHP a Švýcarska – trvalý pobyt**

Poradenství	Ano – bez podmínek. Ano – dle § 13 odst. 2 písm. písm. b) - pokud je osoba zaměstnancem, osobou samostatně výdělečně činnou, osobou ponechávající si takové postavení písm. c) bodu 2 ZPB – pokud je osoba hlášena k pobytu na území ČR déle než 3 měsíce. V takovém případě musí mít ale zároveň bydliště na území ČR (dle zákona o pomoci v hmotné nouzi) – tj. místo, kde se osoba skutečně zdržuje a má faktické bydliště. Toto lze prokázat doložením např. nájemní smlouvy, potvrzení o ubytování nebo jiného dokumentu prokazujícího faktické užívání prostor.
Podpůrná opatření (tzv. zápis o potřebě podpůrných opatření do EPB)	Ano – dle § 13 odst. 2 písm. c) bodu 5 ZPB, ale pouze pokud má zároveň bydliště na území ČR (dle zákona o pomoci v hmotné nouzi) – tj. místo, kde se osoba skutečně zdržuje a má faktické bydliště. Toto lze prokázat doložením např. nájemní smlouvy, potvrzení o ubytování nebo jiného dokumentu prokazujícího faktické užívání prostor.

→ **Pro praxi KMB**

Občané EU/EHP a Švýcarska s trvalým pobytem jsou na trhu bydlení zpravidla stabilní skupinou, přesto mohou čelit následujícím bariérám:

- diskriminace ze strany pronajímatelů (jazyk, etnicita, stereotypy o cizincích),
- požadavek na nepřiměřeně vysoké kauce či poplatky,
- nabídky krátkodobých smluv bez objektivního důvodu,
- nerovné zacházení v procesu výběru nájemníků,
- nesprávné předpoklady pronajímatelů, že i osoby s trvalým pobytem jsou „turisté“ nebo nestabilní skupina.

Z hlediska prevence rizik a podpory sociální stability je tato skupina podstatně méně ohrožena bytovou nouzí než jiné pobytové kategorie, avšak individuální situace (nízké příjmy, diskriminace, zadlužení) mohou vést k tomu, že bude stále potřebná podpora KMB.

Vzor dokladu: Průkaz o povolení k trvalému pobytu pro občany EU/EHP a Švýcarska

Zdroj: [Ministerstvo vnitra České republiky](#) (aktualizováno 6. 8. 2025).

1. 2. 5 RODINNÍ PŘÍSLUŠNÍCI OBČANŮ EU/EHP A ŠVÝCARSKA – KRÁTKODOBÝ POBYT (MAX. 90 DNÍ)⁸

→ **Typ pobytu**

Rodinní příslušníci občanů EU/EHP a Švýcarska mají právo krátkodobě pobývat na území ČR až 90 dnů během jakýchkoli 180 dnů. Tento pobyt může probíhat ve dvou základních režimech:

- **Vstup bez víza:** Mnoho státních příslušníků třetích zemí, kteří jsou rodinnými příslušníky občanů EU/EHP a Švýcarska, spadá pod bezvízový styk. V tom případě vstupují do ČR bez víza.
- **Krátkodobé schengenské vízum – vízum „FD“ (family member of EU citizen):** Pokud je rodinný příslušník z vízově povinné země, může požádat o krátkodobé schengenské vízum, které umožňuje pobyt do 90 dnů během 180 dnů. Pro rodinné příslušníky občanů EU/EHP a Švýcarska však platí výrazně zjednodušený režim pro získání takového víza.

→ **Přístup na trh práce**

Rodinný příslušník – občan EU/EHP a Švýcarska: Pokud je rodinný příslušník také občanem EU/EHP a Švýcarska, má i při krátkodobém pobytu plný, neomezený přístup na trh práce.

Rodinný příslušník – občan třetí země: Pokud se jedná o státního příslušníka třetí země, pak během krátkodobého pobytu pro výkon práce musí mít povolení k zaměstnání, pokud není od této povinnosti osvobozen (§ 98 zákona o zaměstnanosti). Osvobození se může týkat např. umělců, sportovců, akademiků, novinářů, techniků přijíždějících na instalaci zařízení.

8 Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců; Směrnice 2004/38/ES o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků; Schengenský hraniční kodex (nařízení 2016/399); Vízový kodex (nařízení 810/2009).

→ **Dávka státní sociální pomoci (superdávka):**

Ne – Osoby, které jsou rodinnými příslušníky občanů EU/EHP a Švýcarska s krátkodobým pobytem nemají nárok na tzv. superdávku.

→ **Rozsah poskytovaného poradenství dle ZPB: Rodinní příslušníci občanů EU/EHP a Švýcarska – krátkodobý pobyt**

Poradenství	Ano – bez podmínek.
Podpůrná opatření (tzv. zápis o potřebě podpůrných opatření do EPB)	Ne – (není v taxativním výčtu § 13 odst. 2 ZPB).

→ **Pro praxi KMB**

- Krátkodobý pobyt rodinného příslušníka občana EU/EHP a Švýcarska je ze své podstaty dočasný – pronajímatelé jej neakceptují jako záruku stability.
- Je důležité vysvětlit klientům, že krátkodobý pobyt nezakládá nárok na sociální dávky a neumožňuje přechod na trvalý pobyt.

1. 2. 6 RODINNÍ PŘÍSLUŠNÍCI OBČANŮ EU/EHP A ŠVÝCARSKA – PŘECHODNÝ POBYT⁹

→ **Typ pobytu**

Povolení k přechodnému pobytu rodinného příslušníka občana Evropské unie je druh povolení k pobytu nad 90 dní určený občanům třetích zemí, kteří jsou rodinnými příslušníky občanů EU/EHP a Švýcarska. Povolení se uděluje obvykle až na pět let a umožňuje dlouhodobý pobyt spojený s reálnou integrací. Jeho trvání je však přímo vázáno na existenci a pokračování rodinného vztahu i pobytu občana EU/EHP a Švýcarska na území ČR.

→ **Přístup na trh práce**

Volný (bez povolení).

→ **Dávka státní sociální pomoci (superdávka):**

Ano – Osoby, které jsou rodinnými příslušníky občanů EU/EHP a Švýcarska s přechodným pobytem mají nárok na tzv. superdávku.

(Pozn.: Dle výkladu MPSV se vztahuje jen na blízké rodinné příslušníky občanů EU s vydaným přechodným pobytem za podmínky hlášení na území po dobu min. 3 měsíců nebo i bez splnění podmínky hlášení po dobu min. 3 měsíců, pokud se jedná o osobu zaměstnanou, OSVČ či registrovanou jako uchazeč o zaměstnání na ÚP. U rodinných příslušníků ČR je výklad MPSV takový, že nárok by měl vzniknout jak směrnice (vykonali právo volného pohybu), tak nesměrnice (nevykonali právo volného pohybu) rodinným příslušníkům a blízkým i vzdáleným rodinným příslušníkům.)

→ **Rozsah poskytovaného poradenství dle ZPB: Rodinní příslušníci občanů EU/EHP a Švýcarska – přechodný pobyt**

Poradenství	Ano – bez podmínek.
Podpůrná opatření (tzv. zápis o potřebě podpůrných opatření do EPB)	Ano – zápis možný podle § 13 odst. 2: písm. b) - pokud je osoba zaměstnancem, osobou samostatně výdělečně činnou, osobou ponechávající si takové postavení písm. c) bodu 3 ZPB – pokud je osoba hlášena k pobytu na území ČR déle než 3 měsíce. V takovém případě musí mít ale zároveň bydliště na území ČR (dle zákona o pomoci v hmotné nouzi) – tj. místo, kde se osoba skutečně zdržuje a má faktické bydliště. Toto lze prokázat doložením např. nájemní smlouvy, potvrzení o ubytování nebo jiného dokumentu prokazujícího faktické užívání prostor. Výjimka Zápis u těchto osob může být odmítnut v případě, že by poskytování podpůrného opatření představovalo „neodůvodnitelnou zátěž“ ve smyslu § 21 ZPB. Tato výjimka se však nedá uplatnit na osoby uvedené v § 13 odst. 2 písm. a) nebo b) ZPB, kterými jsou: Osoby, kterým vyplývá nárok na sociální výhody z přímo použitelného předpisu Evropské unie. Zaměstnanci, osoby samostatně výdělečně činné, osoby ponechávající si takové postavení, nebo rodinní příslušníci mající právo na rovné zacházení podle předpisů Evropské unie.

→ **Pro praxi KMB**

- Rodinní příslušníci občanů EU/EHP a Švýcarska s přechodným pobytem mají reálně dobré předpoklady pro nájemní bydlení, ale mohou se setkávat s nedůvěrou pronajímatelů vůči cizincům, požadavky na neúměrně vysoké kaucce, krátkodobými nájemními smlouvami bez objektivního důvodu a požadavky na nadbytečné doklady.
- Je důležité klientům vysvětlit povinnost podat žádost o přechodný pobyt do 90 dnů od vstupu a nutnost prokázat rodinný vztah (včetně faktického soužití) k získání tohoto druhu povolení k pobytu.

⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států; Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců; Schengenský hraniční kodex (nařízení 2016/399).

1. 2. 7 RODINNÍ PŘÍSLUŠNÍCI OBČANŮ EU/EHP A ŠVÝCARSKA – TRVALÝ POBYT¹⁰

→ Typ pobytu

Trvalý pobyt rodinného příslušníka občana EU/EHP a Švýcarska představuje nejvyšší míru právní stability, kterou může rodinný příslušník získat. Rodinný příslušník občana EU získává trvalý pobyt zejména:

- po 5 letech nepřetržitého pobytu,
- dříve, pokud splní některou z preferenčních kategorií dle směrnice (např. trvalá pracovní neschopnost, odchod do důchodu občana EU).

Tento bytový status nabízí dlouhodobé usazení bez omezení doby pobytu a poskytuje velmi široká práva v oblasti práce, bydlení, sociálního zabezpečení a veřejných služeb.

→ Přístup na trh práce

Volný (bez povolení).

→ Dávka státní sociální pomoci (superdávka):

Ano – Osoby, které jsou rodinnými příslušníky občanů EU/EHP a Švýcarska s trvalým pobytem mají nárok na tzv. superdávku.

(Pozn.: Ano za podmínky hlášení na území po dobu min. 3 měsíců nebo i bez splnění podmínky hlášení po dobu min. 3 měsíců, pokud se jedná o osobu zaměstnanou, OSVČ či registrovanou jako uchazeč o zaměstnání na ÚP. U rodinných příslušníků ČR je výklad MPSV takový, že nárok by měl vzniknout jak směrnice [vykonali právo volného pohybu], tak nesměrnice [nevykonali právo volného pohybu] rodinným příslušníkům a blízkým i vzdáleným rodinným příslušníkům).

→ Rozsah poskytovaného poradenství dle ZPB: Rodinní příslušníci občanů EU/EHP a Švýcarska – krátkodobý pobyt

Poradenství	Ano – bez podmínek.
Podpůrná opatření (tzv. zápis o potřebě podpůrných opatření do EPB)	Ano – zápis možný podle § 13 odst. 2: písm. b) – pokud je osoba zaměstnancem, osobou samostatně výdělečně činnou, osobou ponechávající si takové postavení písm. c) bodu 5 ZPB – pokud je osoba hlášena k pobytu na území ČR déle než 3 měsíce. V takovém případě musí mít ale zároveň bydliště na území ČR (dle zákona o pomoci v hmotné nouzi) – tj. místo, kde se osoba skutečně zdržuje a má faktické bydliště. Toto lze prokázat doložením např. nájemní smlouvy, potvrzení o ubytování nebo jiného dokumentu prokazujícího faktické užívání prostor.

¹⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států; Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců.

→ Pro praxi KMB

Rodinní příslušníci občanů EU/EHP a Švýcarska s trvalým pobytem mají na trhu bydlení obecně velmi dobré předpoklady, přesto mohou čelit následujícím bariérám:

- diskriminace ze strany pronajímatelů (etnicita, jazyk, stereotypy o cizincích),
- požadavky na nepřiměřeně vysoké kauce či jiné nadstandardní platby,
- nabídky krátkodobých bez objektivního důvodu,
- nerovné zacházení při výběru nájemníků,
- nesprávná interpretace bytového statusu ze strany pronajímatelů (nerozpoznání mezi trvalým pobytem a vízem / krátkodobým pobytem).

Z hlediska sociální stability tato skupina vykazuje nízké riziko bytové nouze, protože trvalý pobyt poskytuje plná práva v oblasti zaměstnání, bydlení i sociálního zabezpečení.

1. 2. 8 OBČANÉ TŘETÍCH ZEMÍ – KRÁTKODOBÁ VÍZA (MAX. 90 DNÍ)¹¹

→ Typ pobytu

Krátkodobý pobyt je pobyt na území ČR (resp. Schengenského prostoru) nejvýše 90 dnů během jakýchkoli 180 dnů. Může být realizován třemi způsoby:

- **Bezvízový styk¹²:** Platí pro občany zemí EU/EHP, Švýcarska a zemí, se kterými má ČR uzavřenou bilaterální dohodu o bezvízovém styku, jako je např. USA, Kanada, Japonsko, Jižní Korea, Austrálie, Nový Zéland, Brazílie, Argentina, Mexiko, Spojené arabské emiráty, Izrael a mnoha dalších.
- **Krátkodobé schengenské vízum:** Umožňuje pobyt do 90 dnů během 180 dnů. Vízum lze udělit pro různé účely (turismus, návštěva rodiny, obchodní cesta, kultura, sport aj.), ale všechny tyto pobyty mají společnou charakteristiku: jsou plně dočasné a bez možnosti integračních nároků.
- **Krátkodobé vízum za účelem zaměstnání:** Tato kategorie je v praxi velmi úzká. Používá se zejména pro sezónní práce krátkodobého charakteru, práce na uměleckých akcích, sportovních soutěžích, natáčení filmů, vystoupení hudebníků či umělců a jiné krátkodobé výkony práce specifické povahy.

→ Přístup na trh práce

I s krátkodobým vízem je výkon práce vázán na povolení. U většiny profesí je nutné povolení k zaměstnání od krajské pobočky úřadu práce. Existují zde ale výjimky pro některé činnosti, které takové povolení nepotřebují, např. umělci, sportovci, novináři, akademici.

¹¹ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců.
¹² Ministerstvo zahraničních věcí ČR – [státy bez vízové povinnosti](#).

→ Dávka státní sociální pomoci (superdávka):

Ne – osoby ze třetích zemí s krátkodobým pobytem nemají nárok na tzv. superdávku.

→ Rozsah poskytovaného poradenství dle ZPB: Krátkodobá víza (max. 90 dní)

Poradenství	Ano – bez podmínek.
Podpůrná opatření (tzv. zápis o potřebě podpůrných opatření do EPB)	Ne – (není v taxativním výčtu § 13 odst. 2 ZPB).

→ Pro praxi KMB

- Krátkodobý pobyt je přechodný a nestabilní a pronajímatelé jej obvykle neakceptují jako dostatečný pro uzavření nájemní smlouvy.
- Klienti často nemají povědomí o limitu 90/180 dnů, což může vést k neúmyslnému porušení pobytového režimu.
- Je nezbytné vysvětlit, že krátkodobý pobyt nezakládá nárok na sociální dávky, ani na automatickou možnost přejít na dlouhodobý pobyt – změna účelu pobytu vyžaduje opuštění ČR a podání žádosti na zastupitelském úřadě.

1. 2. 9 OBČANÉ TŘETÍCH ZEMÍ – DLOUHODOBÁ VÍZA (NAD 90 DNÍ)¹³

→ Typ pobytu

Dlouhodobé vízum je časově omezené pobytové oprávnění, které umožňuje pobyt na území ČR po dobu nejdéle 1 roku, zpravidla s možností následné změny na jiný typ pobytového oprávnění (nejčastěji dlouhodobý pobyt). Dlouhodobé vízum je účelově vázané – je vždy vydáváno pro konkrétní účel, např. **studium, společné soužití rodiny, strpění, vědecký výzkum, stáže a jiné zvláštní účely.**

→ Přístup na trh práce

Přístup držitele dlouhodobého víza na trh práce je podmíněn účelem víza, tedy důvodem, pro který bylo vízum uděleno:

- V případě studia je přístup k zaměstnání možný.
- V případě společného soužití rodiny nemá daná osoba automaticky nárok na volný vstup na trh práce; často musí o povolení k zaměstnání samostatně žádat.
- Dlouhodobé vízum za účelem strpění neumožňuje automaticky volný přístup na trh práce.
- U víz vydaných pro jiné účely bývá přístup k zaměstnání buď výrazně omezen, nebo bez dalšího povolení není možný.

V praxi je důležité upozornit klienty, že přerušení zaměstnání může mít přímý dopad na jejich pobytové oprávnění. U některých účelů je totiž samotná možnost setrvání v ČR přímo vázána na skutečné trvání pracovního poměru.

→ Dávka státní sociální pomoci (superdávka):

Ne – osoby ze třetích zemí s dlouhodobým vízem nemají nárok na tzv. superdávku.

(Pozn.: pouze výjimečně mají nárok na bonus na dítě, ale pouze cizinci dle § 98 písm. u) zákona o zaměstnanosti, tzn. občané vybraných států, Např. USA, Velká Británie, Kanada, Izrael, Austrálie, Nový Zéland, Singapur, Korejská republika, Japonsko).

→ Rozsah poskytovaného poradenství dle ZPB: Dlouhodobá víza (nad 90 dní)

Poradenství	Ano – bez podmínek.
Podpůrná opatření (tzv. zápis o potřebě podpůrných opatření do EPB)	Obecně – Ne (není výslovně uvedeno v taxativním výčtu § 13 odst. 2 ZPB). Ano – pouze pokud je osoba zaměstnancem, osobou samostatně výdělečně činnou, osobou ponechávající si takové postavení (zápis možný podle § 13 odst. 2, písm. b)

→ Pro praxi KMB

- Pronajímatelé preferují stabilní pobyty, proto může být vízum vnímáno jako „dočasné“.
- Klienti jsou často odkázáni na ubytovny, podnájemní smlouvy nebo krátkodobé nájmy.
- Existuje vysoké riziko předražených nebo nevýhodných nájemních smluv.
- Absence nároku na SSP vede ke zvýšenému riziku skrytého bezdomovectví.
- Je potřebná intenzivní práce se stabilizací příjmů a plánováním změny pobytového statusu.

Vzor dokladu: Dlouhodobé vízum

Zdroj: Ministerstvo vnitra České republiky (aktualizováno 6. 8. 2025).

13 Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců.

1. 2. 10 OBČANÉ TŘETÍCH ZEMÍ – DLOUHODOBÝ POBYT¹⁴

→ Typ pobytu

Dlouhodobý pobyt je jedním z nejčastějších standardních pobytových režimů cizinců v ČR. Jeho dopad na přístup k bydlení se však výrazně liší podle účelu pobytu (tedy typu dlouhodobého pobytu), proto je nutné s každou variantou pracovat odděleně. Pro účely poradenství poskytovaného KMB je třeba roz-

lišovat zejména tři nejčastější typy dlouhodobého pobytu, které mají odlišný dopad na přístup k bydlení i dávkám. Těmito třemi základními typy je dlouhodobý pobyt za účelem:

- a) společného soužití rodiny,
- b) studia,
- c) zaměstnání a podnikání.

→ Přístup na trh práce

Ve většině případů je umožněn volný vstup bez pracovního povolení (po nabytí platnosti povolení k pobytu).

A) DLOUHODOBÝ POBYT ZA ÚČELEM SPOLEČNÉHO SOUŽITÍ RODINY

→ Dávka státní sociální pomoci (superdávka):

Ne – osoby ze třetích zemí s dlouhodobým pobytem za účelem společného soužití rodiny nemají nárok na tzv. superdávku.

(Pozn.: Samostatně ne, ale může být nárok za splnění dalších podmínek. Nárok na superdávku vznikne rod.příslušníkům cizinců s trvalým pobytem na území, kterým bylo vydáno povolení k dlouhodobému pobytu na území (není stanoveno za jakým účelem) nebo rod.příslušníkům cizinců, kteří jsou držiteli povolení k trvalému pobytu s přiznaným právním postavením dlouhodobě pobývajícího rezidenta v EU na území jiného ČS EU. Nárok může vzniknout také cizinci, kterým nárok na dávku vyplývá z mezinárodní smlouvy (jedná se o výjimečné situace). Na bonus na dítě vznikne nárok rod.příslušníkům držitelů zaměstnanecké karty, modré karty, DP vědeckého výzkumu či karty vnitropodnikově převedeného zaměstnance, pokud jim bylo vydáno povolení k dlouhodobému pobytu (není stanoveno za jakým účelem) nebo pokud se jedná o cizince dle § 98 písm. u) zákona o zaměstnanosti (tedy cizinci z vybraných zemí, např. USA, Kanada, Izrael).)

→ Rozsah poskytovaného poradenství dle ZPB: Dlouhodobý pobyt za účelem společného soužití rodiny

Poradenství	Ano – bez podmínek.
Podpůrná opatření (tzv. zápis o potřebě podpůrných opatření do EPB)	Obecně – Ne (není výslovně uvedeno v taxativním výčtu § 13 odst. 2 ZPB). Ano – pouze pokud je osoba zaměstnancem, osobou samostatně výdělečně činnou, osobou ponechávající si takové postavení (zápis možný podle § 13 odst. 2, písm. b)

→ Pro praxi KMB

- Domácnosti často přicházejí s nestabilními příjmy po příjezdu, proto se doporučuje vytvořit časový plán stabilizace nákladů.

B) DLOUHODOBÝ POBYT ZA ÚČELEM STUDIA

→ Dávka státní sociální pomoci (superdávka):

Ne – osoby ze třetích zemí s dlouhodobým pobytem za účelem studia nemají nárok na tzv. superdávku.

(Pozn.: Samostatně ne, ale může být nárok za splnění dalších podmínek. Nárok na superdávku vznikne rod.příslušníkům cizinců s trvalým pobytem na území, kterým bylo vydáno povolení k dlouhodobému pobytu na území (není stanoveno za jakým účelem) nebo rod.příslušníkům cizinců, kteří jsou držiteli povolení k trvalému pobytu s přiznaným právním postavením dlouhodobě pobývajícího rezidenta v EU na území jiného ČS EU. Nárok může vzniknout také cizinci, kterým nárok na dávku vyplývá z mezinárodní smlouvy (jedná se o výjimečné situace). Na bonus na dítě vznikne nárok rod.příslušníkům držitelů zaměstnanecké karty, modré karty, DP vědeckého výzkumu či karty vnitropodnikově převedeného zaměstnance, pokud jim bylo vydáno povolení k dlouhodobému pobytu (není stanoveno za jakým účelem) nebo pokud se jedná o cizince dle § 98 písm. u) zákona o zaměstnanosti (tedy cizinci z vybraných zemí, např. USA, Kanada, Izrael).)

→ Přístup na trh práce

Volný (bez nutnosti povolení u akreditovaného VŠ studia).

→ Rozsah poskytovaného poradenství dle ZPB: Dlouhodobý pobyt za účelem studia

Poradenství	Ano – bez podmínek.
Podpůrná opatření (tzv. zápis o potřebě podpůrných opatření do EPB)	Obecně – Ne (není výslovně uvedeno v taxativním výčtu § 13 odst. 2 ZPB). Ano – pouze pokud je osoba zaměstnancem, osobou samostatně výdělečně činnou, osobou ponechávající si takové postavení (zápis možný podle § 13 odst. 2, písm. b)

→ Pro praxi KMB

- U osob s pobytem za účelem studia bývá ekonomická situace nestabilní a závislá na přivýdělcích.
- Je patrný velký tlak na ceny pronájmů; pronajímatelé často vyžadují kauce ve výši 2–3 nájmu.

C) DLOUHODOBÝ POBYT ZA ÚČELEM ZAMĚSTNÁNÍ A PODNIKÁNÍ

Do této skupiny spadají držitelé **zaměstnanecké karty, modré karty, karty vnitropodnikově převedeného zaměstnance** nebo **osoby samostatně výdělečně činné** s oprávněním k dlouhodobému pobytu.

→ Dávka státní sociální pomoci (superdávka):

Ano – osoby ze třetích zemí s dlouhodobým pobytem za účelem zaměstnání a podnikání mají nárok na tzv. superdávku, ale pouze nárok na bonus na dítě.

(Pozn.: V ostatních složkách může být nárok za splnění dalších podmínek. Nárok na superdávku vznikne rod.příslušníkům cizinců s trvalým pobytem na území, kterým bylo vydáno povolení k dlouhodobému pobytu na území (není stanoveno za jakým účelem) nebo rod.příslušníkům cizinců, kteří jsou držiteli povolení k trvalému pobytu s přiznaným právním postavením dlouhodobě pobývajícího rezidenta v EU na území jiného ČS EU. Nárok může vzniknout také cizinci, kterým nárok na dávku vyplývá z mezinárodní smlouvy (jedná se o výjimečné situace). Na bonus na dítě vznikne nárok rod.příslušníkům držitelů zaměstnanecké karty, modré karty, DP vědeckého výzkumu či karty vnitropodnikově převedeného zaměstnance, pokud jim bylo vydáno povolení k dlouhodobému pobytu (není stanoveno za jakým účelem) nebo pokud se jedná o cizince dle § 98 písm. u) zákona o zaměstnanosti (tedy cizinci z vybraných zemí, např. USA, Kanada, Izrael).) Sociální zabezpečení: Možnost čerpat příspěvek na bydlení i PHN, pokud jsou splněny zákonné podmínky (příjmové testy). Domácnosti s tímto statutem jsou často ekonomicky aktivní, mají vyšší šance na udržení nájemního bydlení.)

¹⁴ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců.

Vzor dokladu: Povolení k trvalému pobytu pro občany EU – zaměstnanecká karta

Zdroj: Ministerstvo vnitra České republiky (aktualizováno 6. 8. 2025).

Vzor dokladu: Povolení k trvalému pobytu pro občany EU – modrá karta

Zdroj: Ministerstvo vnitra České republiky (aktualizováno 6. 8. 2025).

Vzor dokladu: Povolení k trvalému pobytu pro občany EU – vnitropodnikově převedený pracovník

Zdroj: Ministerstvo vnitra České republiky (aktualizováno 6. 8. 2025).

→ Přístup na trh práce

Zaměstnanecká karta – v obecné rovině lze konstatovat, že držitelé zaměstnanecké karty mají přístup na trh práce omezený a vázaný na konkrétní místo. Je však třeba rozlišovat **dva druhy zaměstnanecké karty**:

- 1. Duální zaměstnanecká karta** je spojením povolení k dlouhodobému pobytu i k zaměstnání. Opravňuje cizince k pobytu a současně k výkonu práce na pozici, na kterou byla vydána, nebo která byla následně oznámena.
- 2. Neduální zaměstnanecká karta** se vydává pouze v případech, kdy má cizinec z nějakého důvodu volný vstup na trh práce v ČR. Takový cizinec tedy nepotřebuje povolení na území České republiky pracovat, nicméně stále potřebuje povolení na území České republiky pobývat. Neduální zaměstnanecká karta tedy nekombinuje povolení k pobytu i k práci, ale slouží jen jako doklad o povolení k pobytu.

Modrá karta – opravňuje k pobytu a výkonu zaměstnání vyžadujícího vysokou kvalifikaci. Přístup na trh práce je rozsáhlejší než u zaměstnanecké karty, především díky mobilitě v rámci EU (držitel může po 12 měsících legálního pobytu s modrou kartou v jednom státě požádat o vydání modré karty v jiném státě EU bez nutnosti vycestovat).

Karta vnitropodnikově převedeného zaměstnance – opravňuje k dlouhodobému pobytu a výkonu zaměstnání manažera, specialisty nebo stážisty v rámci vnitropodnikového převedení (§ 42k odst. 1). Přístup na trh práce je účelově omezen na konkrétní pozici a podnik, do kterého je osoba převedena – nelze změnit zaměstnavatele mimo skupinu (§ 42k odst. 2). Po skončení převedení musí cizinec požádat o jiné oprávnění, pokud chce pracovat dál. Přístup na pracovní trh je tak úzce vázán na konkrétní převod a není volný.

OSVČ (dlouhodobý pobyt za účelem podnikání) – v tomto případě má cizinec volný přístup k výkonu podnikání (živnostenská činnost, svobodné povolání atd.). Pokud chce být zároveň zaměstnán, musí získat příslušné pracovní oprávnění (např. zaměstnaneckou kartu nebo povolení k zaměstnání). Jedná se tak o volný přístup pouze k podnikání, nikoliv k zaměstnání (§ 42e, § 98 zákona o zaměstnanosti).

→ Rozsah poskytovaného poradenství dle ZPB: Dlouhodobý pobyt za účelem zaměstnání a podnikání	
Poradenství	Ano – bez podmínek.
Podpůrná opatření (tzv. zápis o potřebě podpůrných opatření do EPB)	Obecně – Ne (není výslovně uvedeno v taxativním výčtu § 13 odst. 2 ZPB). Ano – pouze pokud je osoba zaměstnancem, osobou samostatně výdělečně činnou, osobou ponechávající si takové postavení (zápis možný podle § 13 odst. 2, písm. b)

- Pro praxi KMB
- Pronajímatelé mohou požadovat doložitelné pracovní smlouvy.
 - Ztráta práce může vést nejen ke ztrátě příjmu a bydlení, ale i k ohrožení samotného bytového oprávnění, což výrazně oslabuje stabilitu a jistotu klienta v České republice.
 - Pokud je ubytování poskytováno zaměstnavatelem nebo je podmíněno trváním pracovního poměru, zvyšuje se riziko ztráty bydlení při ukončení práce a zároveň riziko pracovního vykořisťování.

1. 2. 11 OBČANÉ TŘETÍCH ZEMÍ – TRVALÝ POBYT¹⁵

- Typ pobytu
- Trvalý pobyt představuje nejvyšší míru právní a sociální stability mezi pobytovémi oprávněními cizinců v České republice. V praxi jde o skupinu, u které je přístup k bydlení, sociální ochraně a trhu práce nejméně limitován a která je schopna (pokud nejsou přítomny další sociální nebo ekonomické překážky) relativně snadno dosahovat a udržovat nájemní bydlení na komerčním trhu.
- Z hlediska metodiky bydlení slouží tato skupina jako referenční standard, vůči němuž lze porovnávat omezení u ostatních pobytovéch kategorií.

→ Přístup na trh práce

Volný (bez povolení).

- Dávka státní sociální pomoci (superdávka):
- Ano** – osoby ze třetích zemí s trvalým pobytem mají nárok na tzv. superdávku.

15 Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců.

→ Rozsah poskytovaného poradenství dle ZPB: trvalý pobyt (po 5 letech nebo dříve)

Poradenství	Ano – bez podmínek.
Podpůrná opatření (tzv. zápis o potřebě podpůrných opatření do EPB)	Ano – zápis možný podle § 13 odst. 2: písm. b) - pokud je osoba zaměstnancem, osobou samostatně výdělečně činnou, osobou ponechávající si takové postavení písm. c) bodu 5 ZPB – pokud je osoba hlášena k pobytu na území ČR déle než 3 měsíce. V takovém případě musí mít ale zároveň musí mít bydliště na území ČR (dle zákona o pomoci v hmotné nouzi) – tj. místo, kde se osoba skutečně zdržuje a má faktické bydliště. Toto lze prokázat doložením např. nájemní smlouvy, potvrzení o ubytování nebo jiného dokumentu prokazujícího faktické užívání prostor.

→ Dávka státní sociální pomoci (superdávka):

Ne – osoby s dočasnou ochranou nemají nárok na tzv. superdávku.

→ Rozsah poskytovaného poradenství dle ZPB: Dočasná ochrana

Poradenství	Ano – bez podmínek.
Podpůrná opatření (tzv. zápis o potřebě podpůrných opatření do EPB)	Obecně – Ne (není výslovně uvedeno v taxativním výčtu § 13 odst. 2 ZPB). Ano – pouze pokud je osoba zaměstnancem, osobou samostatně výdělečně činnou, osobou ponechávající si takové postavení (zápis možný podle § 13 odst. 2, písm. b)

→ Pro praxi KMB

- Včas kontrolovat platnost dočasné ochrany, informovat klienty o termínech a postupech prodloužení – změny režimu DO mohou nastat každoročně a jejich přehlédnutí vede k okamžité ztrátě práv.
- Aktivně sledovat legislativní změny týkající se dočasné ochrany, protože úpravy mohou mít přímý dopad na bydlení, přístup ke službám i sociální situaci klienta.
- Včas identifikovat klienty v riziku (zadlužení, nízké příjmy, zhoršený zdravotní stav, ztráta zaměstnání), protože v kombinaci s ukončením státního ubytování mohou vést k bezdomovectví.
- Průběžně ověřovat skutečné bydlení klienta, aby nedošlo k ohrožení nároku na humanitární dávku či ubytování.

→ Pro praxi KMB

Tato skupina bývá na trhu bydlení často stabilní, ale může čelit diskriminaci ze strany pronajímatelů (zejména podle etnicity/jazyka), požadavkům na nepřiměřeně vysoké kauce nebo krátkodobým smlouvám bez objektivního důvodu.

Vzor dokladu: Povolení k trvalému pobytu pro dlouhodobě pobývajícího rezidenta – EU

Zdroj: Ministerstvo vnitra České republiky (aktualizováno 6. 8. 2025).

Vzor dokladu: Dočasná ochrana (D/DO/667, 668 nebo 669)

Zdroj: Ministerstvo vnitra České republiky.

1. 2. 12 DOČASNÁ OCHRANA (DO)¹⁶

→ Typ pobytu

Dočasná ochrana je zvláštní pobytový režim určený lidem prchajícím před ozbrojeným konfliktem, který stojí mimo standardní systém pobytových oprávnění. Tento status poskytuje rychlý a zjednodušený přístup k základním právům, zejména k veřejnému zdravotnímu pojištění, ubytování v rámci státní podpory, přístupu k zaměstnání bez povolení a k některým sociálním dávkám (např. humanitární dávce). Zároveň však zůstává

časově omezený, nevytváří automatický nárok na trvalé usazení ani nevede přímo k dlouhodobému ani trvalému pobytu. Je určen k zajištění ochrany v době probíhající krize, nikoli jako trvalý migrační status, což může v praxi ovlivňovat stabilitu bydlení a dlouhodobé perspektivy integrace osob s tímto typem pobytu.

→ Přístup na trh práce

Volný (bez povolení).

¹⁶ Směrnice 2001/55/ES o dočasné ochraně; tzv. Lex Ukrajina VII.

1. 2. 13 ZVLÁŠTNÍ DLOUHODOBÝ POBYT¹⁷

→ Typ pobytu

Zvláštní dlouhodobý pobyt představuje právní status pro uprchlíky z válečného konfliktu na Ukrajině (držitele dočasné ochrany), který umožňuje pobyt nad rámec dočasné ochrany a umožňuje dlouhodobé setrvání na území ČR. Tento pobyt umožňuje volný přístup na trh práce bez nutnosti pracovního povolení. Na druhou stranu umožňuje pouze omezený přístup k veřejnému zdravotnímu pojištění a systému státní sociální podpory. Zaměstnané osoby jsou zpravidla zahrnuty do systému veřejného zdravotního pojištění, přičemž pojistné za ně odvádí zaměstnavatel. Osoby samostatně výdělečně činné si musí hradit komplexní zdravotní pojištění samy a ostatní dospělé osoby bez

výdělečné činnosti mají rovněž povinnost hradit si komplexní zdravotní pojištění z vlastních prostředků. U osob mladších 18 let je pak pojistné na veřejné zdravotní pojištění hrazeno jejich zákonným zástupcem.

Z tohoto důvodu se jedná o druh pobytového oprávnění, které sice znamená vyšší právní jistotu než dočasná ochrana (uděleno na 5 let), ale míra ochrany a podpory je vysoce závislá na ekonomické činnosti daného cizince.

→ Přístup na trh práce

Volný (bez povolení).

→ Dávka státní sociální pomoci (superdávka):

Ne – osoby se zvláštním dlouhodobým pobytem nemají nárok na tzv. superdávku.

→ Rozsah poskytovaného poradenství dle ZPB: Zvláštní dlouhodobý pobyt

Poradenství	Ano – bez podmínek.
Podpůrná opatření (tzv. zápis o potřebě podpůrných opatření do EPB)	Obecně – Ne (není výslovně uvedeno v taxativním výčtu § 13 odst. 2 ZPB). Ano – pouze pokud je osoba zaměstnancem, osobou samostatně výdělečně činnou, osobou ponechávající si takové postavení (zápis možný podle § 13 odst. 2, písm. b)

Vzor dokladu: Zvláštní dlouhodobý pobyt

Zdroj: Ministerstvo vnitra České republiky

→ Pro praxi KMB

- Podporujte pracovněprávní stabilizaci klientů. Dlouhodobé zaměstnání a pravidelný příjem jsou u ZDP klíčové, protože tento druh pobytového oprávnění je založen na ekonomické soběstačnosti.
- Pokud je ubytování poskytováno zaměstnavatelem nebo je podmíněno trváním pracovního poměru, zvyšuje se riziko ztráty bydlení při ukončení práce a zároveň riziko pracovního vykořisťování.

1.3 SPECIFIKA NÁROKU NA PODPORU BYDLENÍ A LEGISLATIVNÍ PODMÍNKY VYPLÝVAJÍCÍ Z KOMPONENTY 2.10 – DOSTUPNÉ BYDLENÍ A DALŠÍCH RELEVANTNÍCH PŘEDPISŮ

Pro lepší orientaci v tom, jaké možnosti podpory mohou mít klienti s různými typy pobytového oprávnění, slouží následující přehled, který shrnuje základní nároky spojené s bydlením a souvisejícími oblastmi.

PŘEHLED NÁROKŮ A MOŽNOSTÍ KLIENTA DLE POBYTOVÉHO STATUSU

TYP POBYTU	DÁVKA STÁTNÍ SOCIÁLNÍ POMOCI (SUPERDÁVKA)	PŘÍSTUP NA TRH PRÁCE	ZÁPIS O POTŘEBĚ PODPŮRNÝCH OPATŘENÍ DO EPB DLE § 13	TEST ZÁTĚŽE DLE § 21 ZPB
MEZINÁRODNÍ OCHRANA				
Azyl	Ano	Volný	Ano	Ne
Doplňková ochrana	Ano	Volný	Ano	Ne
Občané EU/EHP a Švýcarska				
Krátkodobý pobyt	Ne	Volný	Ne	—
Osvědčení o registraci	Ano	Volný	Ano	Ano
Trvalý pobyt	Ano	Volný	Ano	Ne
RODINNÍ PŘÍSLUŠNÍCI OBČANŮ EU/EHP A ŠVÝCARSKA				
Přechodný pobyt	Ano, posuzováno s občanem EU	Volný	Ano	Ano
Trvalý pobyt	Ano	Volný	Ano	Ne
OBČANÉ TŘETÍCH ZEMÍ				
Krátkodobý pobyt / vízum	Ne	Omezený	Ne	—
Dlouhodobé vízum – studium	Ne (možný bonus na dítě)	Omezený	Ne*	—
Dlouhodobé vízum – rodinný příslušník	Ne (možný bonus na dítě)	Volný	Ne*	—
Dlouhodobé vízum – strpění, vědecký výzkum, stáže a jiné zvláštní účely	Ne	Dle účelu / typu víza	Ne*	—
Dlouhodobý pobyt – společné soužití rodiny	Samostatně ne (další podmínky)	Volný	Ne*	—
Dlouhodobý pobyt – studium	Samostatně ne (další podmínky)	Omezený	Ne*	—
Dlouhodobý pobyt – zaměstnání a podnikání	Samostatně pouze bonus na dítě (zbytek další podmínky)	Dle typu karty	Ne*	—
Trvalý pobyt	Ano	Volný	Ano	Ne
OSTATNÍ (LEX UKRAJINA)				
Dočasná ochrana	Ne	Volný	Ne*	—
Zvláštní dlouhodobý pobyt	Ne	Volný	Ne*	—

* Tyto osoby v obecné rovině nemají nárok na zápis údaje o potřebě podpůrného opatření do evidence, jelikož nejsou výslovně uvedeny v taxativním výčtu § 13 odst. 2 ZPB. Nicméně pokud jsou tyto osoby zaměstnancem, osobou samostatně výdělečně činnou, nebo osobou ponechávající si takové postavení tak nárok na zápis mají dle § 13 odst. 2 písm. b) ZPB.

17 Směrnice 2001/55/ES o dočasné ochraně; tzv. Lex Ukrajina VII.

2. PRAKTICKÁ DOPORUČENÍ PRO PORADENSKÁ MÍSTA DOSTUPNÉHO BYDLENÍ

Cizinci mohou mít všechny potřebné doklady, ale přesto se někdy k bydlení nedostanou. Příčiny často souvisejí s problémy v komunikaci, nepochopením postupů nebo odlišnými zvyklostmi. Tato kapitola vám ukáže, jak tyto situace včas rozpoznat a přizpůsobit práci potřebám klienta.

Dozvíte se, **jak srozumitelně komunikovat s různými skupinami cizinců**, jak identifikovat jejich specifické potřeby a kdy využít tlumočníka či interkulturního pracovníka. Kapitola také popisuje nejčastější překážky, se kterými se mohou cizinci setkat, a nabízí **praktické strategie, jak je překonávat**.

Na závěr najdete **modelové situace a doporučené postupy**, které vám pomohou lépe reagovat na konkrétní scénáře a podpořit klienta na cestě k získání nebo udržení bydlení.

2.1 JAK EFEKTIVNĚ KOMUNIKOVAT S CIZINCI A ZJIŠŤOVAT JEJICH POTŘEBY V OBLASTI BYDLENÍ

Tato úvodní kapitola ukazuje, jak vést rozhovor s klientem cizincem tak, aby pracovník KMB dokázal rychle a srozumitelně zjistit, co klient skutečně potřebuje řešit v oblasti bydlení. První setkání je zásadní – právě v něm se formuluje spolupráce a odhalují se klíčové okolnosti, které mohou ovlivnit další postup. Patří sem například nejistota v orientaci v českém systému, nejasnosti v dokumentech nebo obavy z jednání s institucemi.

Tyto situace nejsou pro cizince výjimečné – podobné potíže zažívají i jiné zranitelné skupiny. Proto není nutné se práce s cizinci obávat. Běžné poradenské postupy jsou použitelné i zde, rozdíl spočívá především v potřebě jasného vysvětlování, ověřování porozumění a případného zapojení tlumočníka nebo konzultace s integračním centrem či neziskovou organizací.

2.2.1 VEDENÍ PORADENSKÉHO ROZHOVORU S KLIEMEM CIZINCEM

Bud'te klientovi průvodcem – při práci s cizinci nemůžete předpokládat stejné institucionální předporozumění jako u klientů, kteří vyrůstali v ČR. Cizinec často nezná rozdíl mezi úřady, princip poradenství ani to, jak fungují procesy v oblasti bydlení. Proto je potřeba provázet ho krok za krokem, vysvětlovat logiku procesu a být průvodcem, nejen poskytovatelem informací.

✓ Navázání kontaktu

Začněte přivítáním a stručným představením služby. Ujistěte klienta, že poradenství je bezplatné a důvěrné. Ověřte jazyk, případnou potřebu tlumočníka a mluvte pomalu a používejte krátké věty. Cizinci často neznají rozdíly mezi institucemi, proto je užitečné mít připravené krátké dvojjazyčné shrnutí služeb.

Pro inspiraci vám může posloužit [Aktuální leták ICP](#) nebo [komunikační karty ICP](#).

Vysvětlete od obecného ke konkrétnímu, protože klient často nerozumí širšímu rámci služby. Vysvětlete nejdřív, jak služba funguje, proč určité kroky děláte a jaké jsou role jednotlivých aktérů. Cílem je, aby klient chápal logiku procesu, nejen jeden krok. Nepředpokládejte, že ví, co poradenství obnáší – popište, co můžete a nemůžete dělat a proč budete některé věci ověřovat.

✓ Zjištění situace klienta

Nechte klienta popsat, s čím přichází, a doplňte cílené otázky. Zjistěte typ pobytu, pracovní a rodinnou situaci, současné ubytování a základní finanční možnosti. Pokud klient vypráví chaoticky, pomozte mu strukturovat sdělení. Sledujte neverbální signály – přikyvování či úsměv nemusí znamenat porozumění. Pomoci mohou vizuální pomůcky (např. obrázky – typy bydlení, mapy, komunikační karty).

Klient často sám nedokáže správně pojmenovat své pobytové oprávnění. Velmi často dochází k záměně v případě povolení k dlouhodobému pobytu, kdy cizinci uvádějí, že mají vízum. Nespoléhejte proto jen na vyjádření klientů, v případě pochybností je požádejte, aby vám ukázali doklad.

✓ Vyjasnění spolupráce

Společně určete, co je hlavním tématem a co je potřeba řešit jako první. Rozlišujte, zda jde o jednu oblast, nebo více paralelních témat (např. bydlení, dávky, dluhy). Ujasněte, co může KMB řešit a kdy je vhodné doporučit jinou službu. Cílem je, aby klient věděl, jaké kroky budou následovat.

✓ Identifikace podpory

Zvažte zapojení tlumočníka, integračního centra, právní poradny či sociální služby. Mějte k dispozici vícejazyčné letáky a kontakty, které lze klientovi ihned předat.

✓ Společný plán kroků

Shrňte domluvené kroky – co udělá klient a co zajistí pracovník. Ověřte porozumění tím, že si klient shrnutí zopakuje vlastními slovy. Domluvte možnost další návštěvy a vysvětlete způsob omluvy z domluvené schůzky.

✓ Ukončení rozhovoru

Zopakujte hlavní body a ponechte prostor pro otázky. Někteří klienti se ptají neradi, proto jim dopřejte čas a ujistěte je, že se na službu mohou kdykoliv obrátit. Dvojjazyčné písemné shrnutí pomáhá předejít nedorozuměním.

Během celého rozhovoru je třeba být si vědomi toho, že klient může narážet na celou řadu překážek, které ovlivňují jeho porozumění i schopnost sdílet důležité informace. V další kapitole najdete jejich přehled – pomohou vám lépe přizpůsobit komunikaci i volbu podpory.

2.2 BARIÉRY V PŘÍSTUPU K BYDLENÍ A STRATEGIE JEJICH PŘEKONÁVÁNÍ

Pro cizince je zajištění bydlení jednou z prvních a nej důležitějších potřeb po příchodu do ČR. **Stabilní bydlení je podmínkou pro řešení administrativy, přístup ke službám, vzdělávání i práci**. Pokud se už na začátku objeví překážky, může to výrazně zkomplikovat nejen hledání bydlení, ale i celé začleňování do společnosti.

Bariéry však nejsou vždy viditelné a klient je často neumí pojmenovat. Objevují se až v konkrétních situacích – při jednání s pronajímatelem, na úřadech nebo při plnění formalit, kdy se ukáže, že klient nerozumí, neumí adekvátně reagovat nebo mu chybí potřebné zdroje. Úkolem pracovníka KMB je proto průběžně sledovat, jak klient situaci chápe, jaké má možnosti a zda některá bariéra nebrzdí další postup. Záměrem není pouze reagovat na problém, ale včas rozpoznat, co klientovi brání v orientaci nebo dalším postupu, a přizpůsobit tomu poradenství. Tímto způsobem lze předejít nedorozuměním, posílit důvěru a zabránit volbě nevhodných či rizikových řešení.

Nepředpokládejte, že bariéry jsou viditelné na první pohled. Často se projeví až v průběhu komunikace, např. když klient přikyvuje a usmívá se, ale ve skutečnosti nerozumí, nebo když se zdráhá položit otázku z obavy, že „něco udělá špatně“.

- [Jazykové bariéry](#)
- [Kulturní bariéry](#)
- [Administrativní bariéry](#)
- [Sociálně-ekonomické bariéry](#)
- [Nedůvěra pronajímatelů / prevence diskriminace](#)

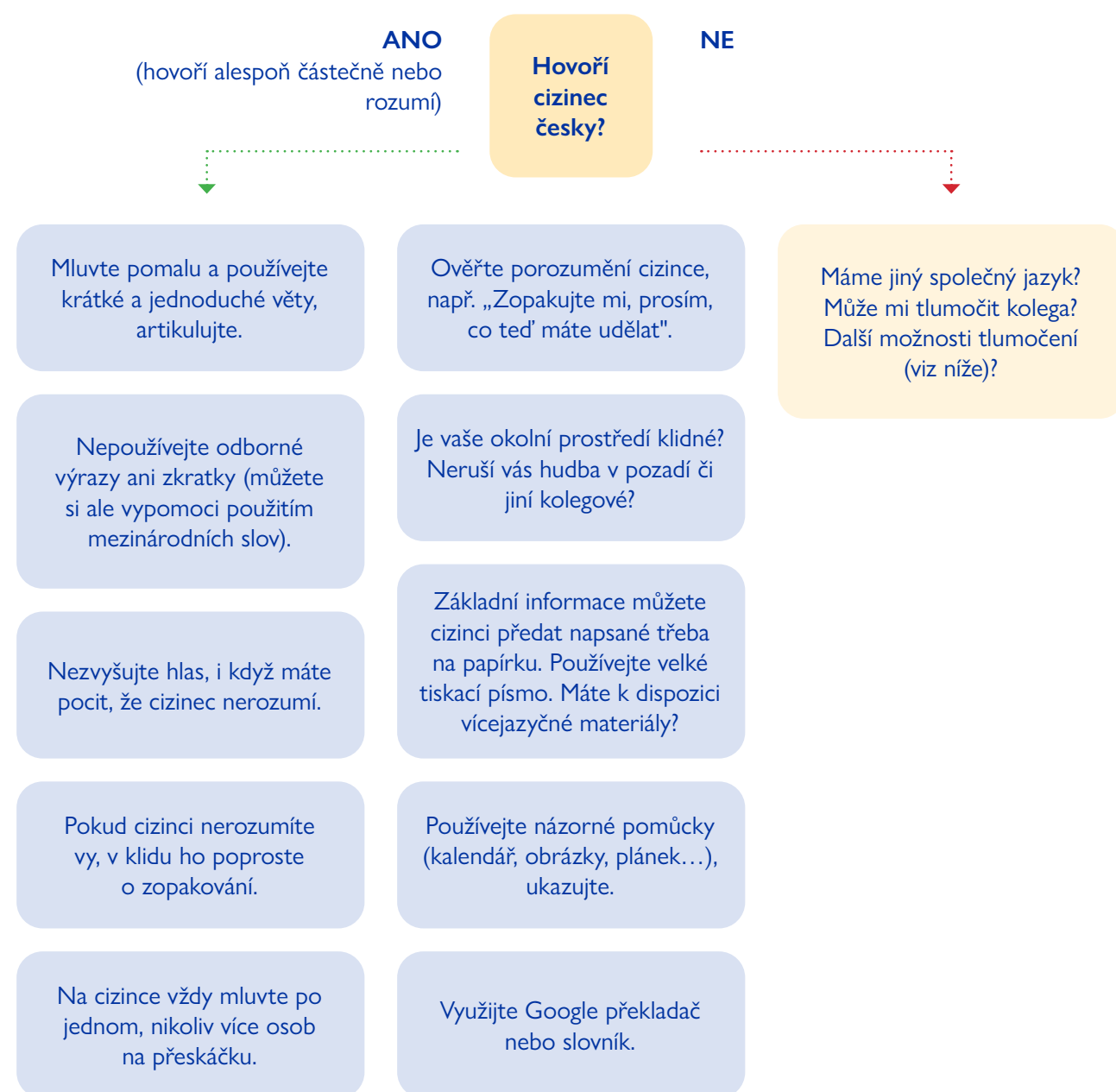

2. 1. 1 JAZYKOVÉ BARIÉRY

Jazyková bariéra je jednou z nejčastějších překážek, se kterou se při práci s cizinci můžete setkat. Může mít různé podoby, od úplného neporozumění až po situaci, kdy klient rozumí základnímu sdělení, ale nerozumí odborným pojmům nebo detailům. **Důležité je včas si všimnout signálů, že klient nerozumí, a aktivně s nimi pracovat.**

Jde např. o přikyvování bez reakce, vyhýbání se otázkám, mlčení nebo opakované odpovědi „ano“ v situacích, kdy obsahově nedávají smysl.

Základní pravidla pro to, jak se domluvit, znázorňuje obrázek. Co dalšího vám může dále pomoci? Další tipy pro snazší komunikaci naleznete v materiálu SIMI, z. s. [Manuál lokální integrace – příklady dobré praxe](#).

Vstřícnost a ochota domluvit se hraje velmi významnou roli při vzájemném porozumění!

Zdroj: Magistrát HL. m. Prahy, Metodická příručka [Práce s cizinci a interkulturní otevřenost v prostředí Městské knihovny v Praze](#) (2021).

DOPORUČENÍ, JAK PŘEKONÁVAT JAZYKOVÉ BARIÉRY

✓ Mluvte srozumitelně a vysvětľujte jednoduše a názorně

Používejte krátké věty, běžná slova a jasný slovosled. Právní a administrativní pojmy bývají pro cizince nejtěžší částí rozhovoru. Mnozí zvládnou běžnou češtinu, ale nerozumí úředním formulacím a zkratkám, které pro nás mohou být automatické. Ujistěte se, že každá nová informace navazuje na to, co už bylo řečeno. Kdykoli použijete zkratku nebo výraz, který by mohl být nejasný, vysvětlete to vlastními slovy nebo ukažte na příkladu z inzerátu.

Příklady zkratk a výrazů, kterým cizinci často nerozumí

NP / příz., bez RK, byt v OV/DV, SVJ, nájem + popl., 1+kk, 2+1

Předání bytu v původním stavu, s přihlédnutím k běžnému opotřebení = byt musí být při odchodu uklizený a nepoškozený. Opotřebení, které vzniklo běžným užíváním, nevadí.

Zajištění ubytování pro účely pobytového oprávnění = doklad, který cizinec potřebuje, aby prokázal Ministerstvu vnitra, že má kde bydlet.

Předávací protokol o stavu bytu při převzetí = dokument, kde se zapíše, v jakém stavu byt je při nastěhování, např. funkční spotřebiče, stav měřidel.

Domovní řád = soubor pravidel, která platí pro všechny obyvatele domu. Je třeba je dodržovat, i když nejsou přímo součástí nájemní smlouvy.

✓ Používejte letáky, komunikační karty a jiné názorné pomůcky

Krátké letáky, obrázkové přehledy, piktogramy nebo videa s titulky mohou klientovi porozumění výrazně usnadnit. V **příloze 1** příručky najdete Slovníček pojmů (CZ / EN / RU / UK) – výběr, který vychází z materiálu [SIMI Manuál hledání nájemního bydlení](#) (nejen) pro migranty, který obsahuje vybrané pojmy z oblasti bydlení a jejich výklad (např. Katastr nemovitostí, garsonka atp.). V sekci [Ke stažení](#) také naleznete celou řadu přehledných materiálů v češtině, angličtině, ukrajinštině a ruštině, které můžete využít při práci s klienty nebo jim je přímo ukázat. K dispozici jsou např. vzory nájemních smluv a předávacích protokolů a také praktické checklisty pro nájemní bydlení, které

shrnují základní kroky a doporučení. Patří sem např. přehled „Na co si dát pozor při prohlídce nájemního bytu“ a další užitečné materiály, které mohou klientům pomoci lépe se zorientovat.

Přímo pro oblast bydlení je možné zpracovat si komunikační karty. Inspiraci naleznete např. na webové stránce [V Praze jsme doma – komunikační karty](#).

✓ Objasňujte a doptávejte se a neklad'te více otázek najednou

Položte vždy jen jednu otázku. Pokud odpověď není jasná, zkuste otázku přeformulovat jednodušším jazykem nebo pomocí příkladu. Využívejte pauzy a dejte klientovi čas na přemýšlení i odpověď. Komunikace v cizím jazyce může být pro klienta velmi náročná.

✓ Nespoléhejte pouze na neverbální reakce

Přikyvování zejména ve východních kulturách může znamenat zdvořilost, nikoliv skutečné porozumění. Také úsměv může být spíše u klientů z východních kultur považován za signál pro nepohodu. Neverbální komunikace může být v některých kulturách naprosto odlišná. Neptejte se jen „Rozumíte?“, klient často ze slušnosti přikývne. Lépe fungují otázky typu: „Můžete mi říct, co máte přinést?“ nebo „Co jste pochopil z mého vysvětlení?“

✓ Když používáte překladač, ověřte výsledek

Automatické překladače a nástroje umělé inteligence mohou být užitečnou pomůckou v situacích, kdy není okamžitě k dispozici tlumočnick. Moderní nástroje dokážou nejen překládat psaný text, ale také rozpoznat jazyk, pracovat s hlasovým vstupem a vytvářet obousměrný překlad mluvené řeči. Přesto je nutné používat je uvážlivě, zejména u právních či odborných informací může být překlad nesprávný nebo nepřesný.

Zvažte pořízení přenosného „krabičkového“ překladače, který zajistí rychlou a srozumitelnou komunikaci i s klienty, kteří neumí číst či psát. Ten nabízí stabilní hlasový překlad i v hlučném prostředí a funguje bez instalace aplikací.

✓ **Při práci s překladačem dodržujte několik základních pravidel**

- Ověřujte, zda překladač rozpoznal správný jazyk, zejména při prvním kontaktu.
- Doptávejte se u odborných pojmů, protože se často překládají nepřesně.
- Po překladu si nechte klienta sdělení shrnout vlastními slovy.

- Kombinujte překladač s vizuálními pomůckami (schéma, obrázek, formulář).
- Foto překlad používejte jen orientačně, zejména u smluv nebo tabulek.
- Klientovi vysvětlíte, že překladač není právně závazný a slouží pouze pro základní orientaci.

PŘEHLED ZÁKLADNÍCH PŘEKLADAČŮ

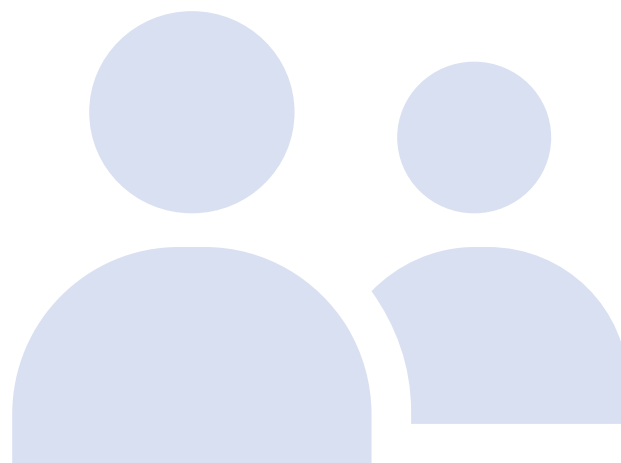
Překladač	Popis	Nejlépe pokrývané jazyky
Google Translate	Rozpoznání jazyka, hlasový překlad, foto překlad. Široká dostupnost.	Ukrajínština, vietnamština, mongolština, arabština, angličtina.
Microsoft Translator	Stabilní hlasový překlad, vhodné pro dialog.	Arabština, perština/dari, paštó, turečtina.
DeepL	Velmi kvalitní překlad evropských jazyků.	Angličtina, němčina, francouzština, španělština.
Yandex Translate	Kvalitnější u některých postsovětských jazyků.	Ruština, běloruština, kazaština.
Papago (Naver)	Přesný u asijských jazyků.	Korejština, japonština, čínština.
SayHi	Intuitivní obousměrný hlasový překladač, vhodný pro první kontakt.	Vícero rozšířených jazyků.
„Krabičkové“ překladače (Vasco, Pocketalk)	Spolehlivý hlasový překlad v terénu, kvalitní mikrofon.	70+ jazyků včetně ukrajinštiny, vietnamštiny, mongolštiny, arabštiny.

Pro komunikaci s ukrajinsky mluvícími klienty můžete využít také **česko-ukrajinský překladač**, který vyvinuli odborníci z Karlovy univerzity. Je **dostupný zdarma** a překládá **přímo mezi češtinou a ukrajinštinou**, a proto je často přesnější než běžné online překladače.

✓ **Zapojte tlumočníka, když je to potřeba**

Nejste si jistí, že klient skutečně rozumí? Ani po opakovaném vysvětlení se vám nedaří ověřit porozumění? Máte pochybnosti, že klient plně rozumí obsahu či důsledkům situace? Nebo např. potřebujete projednat právní dokument? Mějte po ruce aktuální kontakty na tlumočníky a organizace, které poskytují tlumočení.

S jakými jazyky se nejčastěji setkáváte? Zmapujte si, kdo z kolegů nebo spolupracovníků mluví cizím jazykem a může pomoci při komunikaci s klienty. Doplňte také organizace, které ve vašem regionu nabízejí tlumočení nebo jazykovou podporu.

Desatero pro práci s tlumočníkem

1. Na začátku vyjasněte role, pravidla a mlčenlivost.
2. Stručně vysvětlíte téma a ověřte, že tlumočník rozumí klíčovým pojmům.
3. Mluvte přímo ke klientovi a udržujte s ním oční kontakt.
4. Používejte krátké, srozumitelné věty – jednu myšlenku po druhé.
5. Mluvte pomalu a nechte prostor pro přetlumočení.
6. Průběžně ověřujte porozumění otázkou k obsahu (např. „Co je další krok?“).
7. U klíčových pojmů kontrolujte, že jim klient skutečně rozumí.
8. Sledujte přesnost tlumočení a v případě potřeby požádejte o zpřesnění.
9. Postupujte strukturovaně – uzavřete jedno téma, než začnete další.
10. Na závěr shrňte hlavní body.

V některých kulturách a komunitách je běžné, že rodiče přivedou na jednání své děti, aby jim pomohly s tlumočením. Děti se často orientují v jazyce rychleji, chodí do školy a stávají se prostředníky mezi rodinou a institucemi. Tento model je častější například u **vietnamských rodin** nebo v některých **arabsky mluvících komunitách**. V těchto prostředích je role dítěte jako praktického „tlumočníka rodiny“ často považována za přirozenou.

V kontextu práce KMB však taková situace představuje **významná rizika**. Děti zpravidla nerozumí odborným, právním ani finančním výrazům, mohou tlumočit selektivně, zmírňovat obsah, nebo jej naopak dramatizovat. Jsou silně loajální vůči rodičům, což může ovlivnit přesnost informací. Navíc mohou být vystaveny obsahově nebo emočně náročným tématům – např. při jednání o dluzech, pobytových otázkách nebo problémech s bydlením.

Druhy tlumočení – stručný přehled

Soudní tlumočení – placená služba zaručující doslovnost, přesnost a právní závaznost. Vyžaduje se v případech, kdy to stanoví zákon, úřad nebo kde má dokument právní účinky.

Komunitní tlumočení – nejde o striktně doslovný překlad, cílem je, aby si obě strany porozuměly. Tlumočník vysvětluje i kulturní rozdíly, používá srozumitelný jazyk a pomáhá odstraňovat komunikační bariéry.

Tlumočení interkulturními pracovníky – kromě tlumočení vysvětlují kulturní kontext, doprovázejí klienty na jednání a poskytují základní poradenství. Jsou vhodní zejména pro složitější situace, kde samotná znalost jazyka nestačí.

✓ **Dostupné bezplatné služby tlumočnicků a interkulturních pracovníků**

- Charita ČR nabízí **telefonickou linku** v mongolském, vietnamském a ukrajinském jazyce, kterou je možno využít k rychlému telefonickému tlumočení.
- Tlumočení a služby interkulturních pracovníků mohou zajišťovat také **Centra na podporu**

integrace cizinců. Ověřte, jaké jsou možnosti ve vašem regionu. **Seznam interkulturních pracovníků** pro Prahu nabízí web **Metropole všech**. V Brně najdete kontakty na webu **Centra pro cizince JMK**. V Ústí nad Labem poskytuje interkulturní **asistenci Poradna pro integraci**.

- V Pardubicích zajišťuje tlumočení a doprovody **Most PRO, o.p.s.**

2. 2. 2 KULTURNÍ BARIÉRY

Kulturní rozdíly se často projevují nenápadně, ale **mohou zásadně ovlivnit porozumění mezi cizinci a pronajímateli, sousedy či úřady**. Cizinci přicházejí z různých prostředí, kde platí odlišné zvyklosti v komunikaci, jednání i běžném soužití. Tyto odlišnosti mohou vést k nedorozuměním, která je vhodné předem vysvětlit a citlivě pojmenovat.

V kontextu bydlení se kulturní rozdíly projevují například v každodenním chování – dodržování nočního klidu (obvykle od 22:00 do 6:00), třídění odpadu (papír, plast, sklo, bioodpad), úklidu společných prostor nebo zamykání vchodových dveří. **Včasné seznámení s těmito pravidly pomáhá předejít sousedským konfliktům**. Odlišnosti se objevují také při kontaktu mezi cizinci a pronajímateli, např.:

- **Cizinci mohou přijít pozdě na prohlídku bytu, aniž by to vnímali jako problém.** V některých kulturách je pojetí času pružnější a na přesnost není kladen takový důraz.
- **Nepozdraví, nezují se nebo neprojeví o byt dostatečný zájem.** Ne proto, že by byli nezdvořilí, ale protože respekt se v jejich kultuře vyjadřuje jinak.
- **Vyjednávání o podmínkách smlouvy považují za běžnou součást obchodu.** Například v indické kultuře je schopnost „získat výhodu“ známkou dovednosti a dobrého obchodního ducha, nikoli snahy porušit dohodu.
- **Nepřikládají velkou váhu písemné smlouvě.** Ve své zemi považují za závaznější osobní dohodu či vztah založený na důvěře.
- **Nevědí, že je nutné nahlásit, kdo v bytě skutečně bydlí.** V jejich prostředí může být běžné, že v jednom bytě žije širší rodina nebo více generací.

Zdrojem nedorozumění bývá i **neverbální komunikace** – pozdrav, pohled do očí, osobní vzdálenost nebo gesta mohou mít v různých kulturách odlišný význam. Např. gesto palce nahoru, které u nás znamená „v pořádku“, může být v některých zemích, jako je Írán, Irák, Afghánistán, Turecko, Řecko, Nigérie nebo Brazílie, vnímáno jako urážlivé.

DOPORUČENÍ, JAK PŘEKONÁVAT KULTURNÍ BARIÉRY

✓ **Vysvětľujte české zvyklosti srozumitelně**
Používejte konkrétní příklady z běžných situací – jak probíhá prohlídka bytu, jak komunikovat s majitelem nebo jaká jsou pravidla v domě.

✓ **Pracujte citlivě s kulturními rozdíly**
Přehled kulturních odlišností slouží jen pro základní orientaci – každý člověk je jiný a stereotypy mohou být zavádějící. Interkulturní citlivost posiluje důvěru a usnadňuje komunikaci nejen směrem ke klientovi, ale i směrem k majitelům či institucím. Často je potřeba vysvětlit odlišné zvyklosti oběma stranám a fungovat jako prostředník, který pomáhá předcházet nedorozuměním.

→ Pro praxi KMB

- **Normalizujete dotazy** („Je v pořádku, když se ptáte.“).
- **Ověřujete porozumění** i v neverbální rovině (gesta, oční kontakt, pozdrav).
- **Vysvětlujete od obecného ke konkrétnímu** a nepředpokládáte, že klient zná české zvyklosti.
- Fungujete jako **průvodce**, který pomáhá oběma stranám porozumět kontextu.

Níže najdete stručný přehled situací, kde mohou vzniknout odlišná očekávání. Tento přehled slouží pouze k základní orientaci a nelze jej používat k posuzování jednotlivců – každý člověk je jedinečný (viz princip kulturní pokory v **kapitole 4**).

UKRAJINSKÁ KOMUNITA V ČR

Původně přicházeli především mladí muži ze západní Ukrajiny za prací, často sezónně a bez rodin. Po roce 2022 se migrační vzorce výrazně změnily – přibylo žen, dětí a starších osob, které do ČR dorazily v rámci dočasné ochrany. Ukrajinská komunita je dnes velmi pestrá – zahrnuje dlouhodobé pracovní migranty, studenty, válečné uprchlíky i rodiny s dětmi s odlišnými potřebami nejen v oblasti bydlení, ale i vzdělávání a sociálních služeb.

✓ Důvěra a jednání s institucemi

Někteří klienti mohou být opatrnější vůči úřadům a více se spoléhat na osobní doporučení nebo krajan-ské sítě. U části klientů může hrát roli odlišné vnímání autority. V některých případech se může objevit snaha nabízet drobný dar či úplatek – nejde o nepoctivost, ale o přenesený zvyk z prostředí, kde tato strategie funguje, někde je dokonce vyžadována. Je důležité citlivě vysvětlit, že je to nepřijatelné, ale zároveň pochopitelné kulturní nedorozumění.

✓ Komunikační styl a jazyk

Ukrajinci bývají přímočaří, což nemusí znamenat nezdvořilost. Vhodné je jasné, stručné vysvětlování. U žen není vždy samozřejmé podávání ruky. Ruština může být v kontextu válečného konfliktu citlivé téma, vždy ověřte preferovaný jazyk. Někdy můžeme mít dojem, že ukrajinština je nám blízká a že si porozumíme i bez tlumočnicka. Přesto je důležité mít na paměti, že jazykové nuance mohou vést k nedorozuměním, a proto je vhodné využívat tlumočení nebo ověřovat porozumění. Některá slova zní v češtině i ukrajinštině stejně, ale jejich význam je jiný.

✓ Rodina a sociální vazby

Rodina má pro Ukrajince zásadní význam. Je základní oporou a nahrazuje širší sociální síť. V některých rodinách přetrvává tradiční rozdělení rolí, kdy je muž vnímán jako hlavní živitel a žena se více stará o domácnost, i když mnohé ženy zároveň pracují.

✓ Kulturní specifika v oblasti bydlení

- **Silné komunitní vazby.** Časté je sdílené bydlení s příbuznými nebo známými; vícegenerační či vícečlenné domácnosti jsou běžné.
- **Odlišné chápání soukromí a osobního prostoru.** Běžná je větší otevřenost, pohyb hostů a návštěv v bytě, což může působit rušivě pro české sousedy. Zároveň se více než Češi setkávají a tráví čas ve veřejném prostoru, zejména v parcích, na lavičkách nebo dětských hřištích.
- **Přístup k úklidu a odpadu.** Třídění odpadu nebývá samozřejmostí, proto je vhodné pravidla vysvětlit.
- **Spoléhání na ústní dohody.** Řada lidí se spoléhá na ústní dohody a nerozlišuje mezi nájmem a podnájmem.

- **Zkušenosti z válečného období.** Mnozí Ukrajinci se potýkají se stresem, ztrátou domova a potřebou stability, proto je pro ně důležité klidné prostředí a předvídatelné jednání.

Zajímají vás interkulturní rozdíly mezi českou a ukrajinskou kulturou? Přečtěte si materiál MKC Praha – [Jak pomáhat a porozumět](#). Informace o tom, jak se žije Ukrajincům v ČR, můžete zjistit z různých výzkumů, např. Slova 21 – [Život ukrajinských uprchlíků v Česku](#).

VIETNAMSKÁ KOMUNITA V ČR

Vietnamská komunita patří k nejpočetnějším menšinám v ČR. První větší skupiny přicházely už od 50. let 20. století na základě mezivládních dohod, nejprve jako pracovníci a studenti. Po roce 1989 se migrace proměnila, rozvíjely se malé rodinné podniky, tržnice a gastronomie, k nimž se později přidaly migrace za účelem slučování rodin a pracovní pobyty. Mezi vietnamskými migranty lze rozlišit několik skupin podle generace a délky pobytu. První generace často přicházela s omezenou znalostí češtiny, silnými vazbami na komunitu a tradičním zaměřením na podnikání. Druhá generace, narozená nebo vyrůstající v ČR, bývá vzdělanější, jazykově i kulturně integrovaná. Nově příchozí jsou většinou pracovní migranti nebo členové rodin, kteří se stále učí orientovat v českém prostředí a systému institucí.

✓ Důvěra a jednání s institucemi

Mnoho lidí řeší věci uvnitř komunity a více důvěřuje rodině, známým, podnikatelům či krajan-ským spolkům. Při jednání pomáhá klidné, vstřícné vysvětlení postupu. Generační rozdíly jsou výrazné – mladší často tlumočí rodičům, což může pomoci, ale u citlivých témat i komplikovat situaci.

✓ Komunikační styl a jazyk

V komunikaci je důležitá zdvořilost, respekt a nepřímé otázky. Otevřená kritika nebo tvrdé formulace mohou působit urážlivě. Úsměv může znamenat souhlas, vyhýbání se očnímu kontaktu je projev úcty. U starší generace je klíčové využívat tlumočnický či interkulturní pracovníky.

✓ Rodina a sociální vazby

Rodina je velmi soudržná, rozhodnutí se často dělají společně. Komunita je těsně propojená a informace se rychle šíří – vyplatí se spolupracovat s komunitními autoritami.

✓ Kulturní specifika v oblasti bydlení

- **Vícegenerační bydlení.** Vietnamské rodiny často žijí společně – v jednom bytě může bydlet více členů rodiny nebo příbuzných.
- **Propojení bydlení s podnikáním.** Časté je využívání části bytu nebo domu pro obchodní účely (např. obchod v přední části domu, zadní část pro bydlení). Společné prostory mohou sloužit jak rodinným, tak pracovním aktivitám.
- **Odlišné pojetí soukromí.** Soukromí a osobní prostor nejsou chápány stejně jako v české kultuře. Sdílení prostor je běžné.
- **Společenský život v domácnosti.** Časté jsou návštěvy, společné vaření a trávení času v jednom prostoru.

South East Asia – liaison, z. s. je spolek lidí, kteří se zajímají o JV Asii a zejména o Vietnam, jeho kulturu, historii, tradice a o život vietnamské komunity v ČR, proto na [webu SEA-I](#) najdete celou řadu informací. Prozkoumejte také spolek [Viet up](#), který spojuje mladou generaci česko-vietnamského původu. Např. ve své [infografice na Facebooku](#) shrnuje odpověď na otázku: „Proč jsme my Vietnamci tak houževnatí.“ Články, videa a tipy nejen o asijské kultuře přináší blog [Asijatka.cz](#).

RUSKY MLUVÍCÍ KOMUNITA V ČR

Rusky mluvící skupiny v ČR jsou velmi různorodé. Patří sem lidé z Ruské federace, Běloruska, Kazachstánu i dalších postsovětských zemí. První větší vlna přícházela už v 90. letech, často studenti, odborní pracovníci a podnikatelé. Další migrační vlny následovaly po roce 2014 a 2022 v souvislosti s politickou situací a válečným konfliktem. Dnes komunita zahrnuje jak dlouhodobě usazené rodiny, tak nově příchozí žadatele o azyl.

✓ Důvěra a jednání s institucemi

Část lidí může mít nedůvěru k úřadům kvůli zkušenostem s byrokracií v zemi původu. Preferují osobní doporučení a jasné, profesionální vysvětlení postupu. Je vhodné sdělit, že bezplatné poradenství je v ČR běžné a bezpečné.

✓ Komunikační styl

Komunikace bývá přímá a věcná; někdy působí autoritativně, ale nejde o neúctu. Oceňují strukturované,

logické informace krok za krokem. Příliš neformální tón může budit nedůvěru. U některých témat jsou rezervovanější a očekávají profesionální odstup.

✓ Rodina a sociální vazby

Rodina má pro rusky mluvící komunity silný význam. Často fungují krajanské spolky, vzdělávací centra a kulturní iniciativy, které udržují jazyk i kulturní identitu a zároveň pomáhají nově příchozím s orientací v českém prostředí.

✓ Kulturní specifika v oblasti bydlení

- **Silný důraz na soukromí a osobní prostor.** Často neuvádějí jména na schránkách či dveřích.
- **Tendence k samostatnosti.** Méně vyhledávají pomoc, dokud nenastane problém.
- **Rozdílné zvyklosti v sousedském soužití.** Menší otevřenost k navazování neformálních vztahů se sousedy, preference soukromí.

ČR v návaznosti na ruskou agresi na Ukrajině **výrazně omezila vízové a pobytové služby pro občany Ruska a Běloruska**. Vstup na území ČR je až na úzce vymezené výjimky (např. rodinní příslušníci občanů EU, azylanté) **neumožněn**. Ve všech ostatních případech zastupitelské úřady ČR žádosti nepřijímají. Více informací najdete na webu Ministerstva zahraničních věcí ČR: [Vízové služby pro občany Ruska a Běloruska \(MZV\)](#)

2. 2. 3 ADMINISTRATIVNÍ BARIÉRY

Cizinci musí kromě běžné orientace v nájemním bydlení zvládnout i řadu administrativních povinností, které se na občany ČR nevztahují. Pokud je neznají nebo podcení, může to zkomplikovat jejich pobyt i samotné bydlení. Níže přinášíme základní přehled specifik spojených s bydlením cizinců.

• Hlášení adresy a označení schránky

Cizinci mají povinnost **hlásit změnu adresy Ministerstvu vnitra ČR – Odboru azylové a migrační politiky**, a to ve lhůtě do **30 pracovních dnů**. Liší se jen podmínky, kdy se změna oznamuje (délka pobytu na nové adrese). Poštovní schránka i zvonek musí být **označeny jménem**, jinak nemusí být úřední pošta doručena – dopisy se považují za doručené i bez převzetí. To může vést v některých případech až ke ztrátě oprávnění k pobytu.

- **Ekonomická soběstačnost a náklady na bydlení** Cizinci musí často prokazovat, že mají dostatek prostředků na živobytí i **náklady na bydlení**. Také je často třeba vysvětlit jim, co tvoří nájem, zálohy, roční vyúčtování, případné nedoplatky, poplatky za odpad nebo za rozhlas a televizi.

• Doklad o ubytování

U většiny pobytových oprávnění musí klient doložit, kde bude bydlet – potvrzením o ubytování, nájemní či podnájemní smlouvou nebo listem vlastnictví. Je důležité, aby šlo o prostor zkolaudovaný k **bydlení**, jinak nelze adresu nahlásit.

• Ověření vlastníka nemovitosti

Řada cizinců nezná **katastr nemovitostí**. Je potřeba ukázat, jak ověřit, že byt skutečně pronajímá vlastník, a upozornit na riziko podvodů (např. pronájem bez vlastnického práva či „provize“ neoprávněné osobě).

• Kapacita bytu

Zákon stanovuje minimální prostorové podmínky pro počet osob v bytě. Pomáhá to předejít přeplněnému nebo nevyhovujícímu ubytování.

DOPORUČENÍ, JAK PŘEKONÁVAT ADMINISTRATIVNÍ BARIÉRY

- ✓ Vysvětluje systém krok za krokem – co musí klient udělat, jaký dokument potřebuje, kam jít, co se stane, když něco chybí.
- ✓ Srozumitelně vysvětluje odborné pojmy vlastními slovy.
- ✓ Propojuje informace s praxí – jak nahlásit adresu, jak číst smlouvu, jak fungují platby (můžete např. ukázat na konkrétním vyúčtování).
- ✓ Doporučuje sociokulturní kurzy integračních center, které vysvětlují bydlení v ČR srozumitelně a prakticky.

2. 2. 4 SOCIÁLNĚ-EKONOMICKÉ BARIÉRY

Sociálně-ekonomické bariéry často představují nejviditelnější překážku při hledání bydlení. Zásadním problémem bývá i **nízká informovanost o možnostech podpory**, např. o dávkách na bydlení, sociálních službách nebo bezplatném poradenství. Mnozí cizinci se obávají obrátit na úřady kvůli nepochopení systému nebo obavám, že by to mohlo ovlivnit jejich pobytový status.

Dalším faktorem je **zaměstnání v nízkopříjmových odvětvích**, jako je například výroba, gastronomie, logistika, které je často spojeno s nejistými pracovními podmínkami. To může vést k závislosti na zaměstnavatelském ubytování, které bývá předražené, přeplněné a bez právní ochrany nájemníka.

Organizace SIMI připravila **Příručku pro migranty/ky na ubytovnách**, která jim má pomoci pochopit, co mohou čekat, na co si dát pozor a jak řešit případné problémy. Na konci jsou obsaženy také užitečné kontakty a seznam věcí, které je dobré zkontrolovat při nastěhování.

Je k dispozici v [českém](#) i [ukrajinském](#) jazyce, a to v tištěné podobě i online.

DOPORUČENÍ, JAK PŘEKONÁVAT SOCIÁLNĚ-EKONOMICKÉ BARIÉRY

✓ Nabídněte klientům praktické informace o dávkách a formách podpory v případě, že na ně mají nárok

Někteří klienti mohou mít nárok na finanční podporu spojenou s bydlením, ale často nevědí, že tyto možnosti existují nebo se obávají obrátit na úřad práce. Proto je užitečné stručně vysvětlit, jaké dávky připadají v úvahu (např. příspěvek na bydlení, doplatek na bydlení nebo mimořádná okamžitá pomoc) a za jakých podmínek je lze získat. Upozorněte klienta, že podání žádosti neznamena automatické schválení dávky – úřad vždy posuzuje konkrétní situaci. Základní orientaci v tom, kdo může které dávky využít, najdete v **kapitole 1**.

✓ Podporujte základní finanční gramotnost

Pomozte klientovi spočítat příjmy a výdaje, aby věděl, kolik může platit za bydlení. Upozorněte na význam splátkových kalendářů a včasného řešení dluhů.

✓ Nasměrujte klienty na dostupnou pomoc

Úřad práce, obecní úřad, CPIC a NNO poskytují podporu s bydlením, financemi i dluhy. Vytvářejte si dlouhodobě vlastní přehled kontaktů (viz **kapitola 3**). Díky tomu můžete klientům rychle doporučit spolehlivý zdroj pomoci přímo podle jejich situace a místa, kde žijí.

2. 2. 5 NEDŮVĚRA PRONAJÍMATELŮ / PREVENCE DISKRIMINACE

Při hledání bydlení se mohou cizinci setkat s překážkami, které souvisejí s **nerovným zacházením**. **Diskriminace**¹⁸ se může projevit jak otevřeným odmítnutím z důvodu státní příslušnosti či etnického původu, tak nepřímo, kdy pronajímatel používá zdánlivě neutrální pravidla, která určitou skupinu znevýhodní (např. nepřiměřeně vysoká kauce, nestandardní platby, byt nízké kvality). **Diskriminace**¹⁹ se může projevat i nenápadně, např. tím, že pronajímatel na poptávku po bytě vůbec nereaguje, odmítne klienta po telefonu nebo uvede, že „byt už není k dispozici“. V praxi se často prolíná také s ekonomickou situací klienta – cizinci s nižším příjmem, krátkodobým pracovním poměrem nebo smlouvou na dobu určitou bývají někdy vyřazeni z výběru předem.

Dalším důvodem nedůvěry bývá využívání **státního integračního programu nebo jiné podpory neziskových organizací**, například když je cizincům uhrazena kauce. Přestože je to standardní forma pomoci, někteří pronajímatelé ji vnímají jako známku nesolventnosti. Podobně může vznikat nejistota, když **kommunikace probíhá přes úřední profil nebo instituci** (např. „SIP“ zřídí profil na bezrealitky.cz a pomáhá přes něj klientům hledat bydlení) místo přímo s nájemcem. Pronajímatel pak nemá dojem, že jedná s konkrétním člověkem, ale s „úřadem“, což může posilovat odstup a neochotu.

V některých případech hrají roli i **kulturní a vizuální odlišnosti**, odlišný vzhled, přízvuk, jiný způsob komunikace či chování při prohlídce bytu, které mohou vést k rychlému odmítnutí. Pokud je navíc na trhu vysoká konkurence, bývá cizinec znevýhodněn automaticky.

DOPORUČENÍ, JAK PŘEKONÁVAT NEDŮVĚRU PRONAJÍMATELŮ

✓ **Pomáhejte oběma stranám porozumět situaci**
Vysvětlete kontext a podporujte klienta, aby mohl působit jako spolehlivý nájemník.

✓ **Představujte klienta jako jednotlivce**
Poskytněte stručné informace o tom, kdo je, kde pracuje a jak dlouho v ČR žije – tím pomůžete odbourat obavy.

✓ **Nabídněte pronajímatelům konzultaci**
Vysvětlíte programy podpory, možné záruky a příklady dobré praxe.

✓ **Zapojte tlumočníky a interkulturní pracovníky**
Pomáhají překlenout jazykové a kulturní rozdíly.

✓ **Reagujte na předsudky věcně**
Poskytujte ověřené informace a vysvětluje souvislosti.

DOPORUČENÍ, JAK PRACOVAT V PŘÍPADĚ PODEZŘENÍ NA DISKRIMINACI

KMB má podle § 12 zákona o podpoře bydlení poradenskou roli. Jeho úkolem je provázet klienta, aby rozuměl svým možnostem a měl přístup k informacím. Včasné rozpoznání diskriminačního jednání pomáhá předcházet zhoršení bytové situace a posiluje důvěru.

✓ **Sledujte situace, které mohou naznačovat nerovné zacházení**
KMB může hrát klíčovou roli při včasném rozpoznání situací, jež mohou mít charakter diskriminace. Podle § 12 zákona o podpoře bydlení má pracovník provázet klienta tak, aby rozuměl svým možnostem a měl přístup k potřebným informacím. Včasné zachycení problémů pomáhá předcházet zhoršení bytové situace, posiluje důvěru a snižuje pocit nejistoty.

Formy diskriminace při poskytování poradenství

Přímou diskriminací se rozumí takové jednání, včetně opomenutí, kdy se s jednou osobou zachází méně příznivě, než se zachází nebo zacházelo nebo by se zacházelo s jinou osobou ve srovnatelné situaci, a to z důvodu rasy, etnického původu, národnosti, pohlaví, sexuální orientace, věku, zdravotního postižení, náboženského vyznání, víry či světového názoru.

Příklad: Klientovi je odmítnuto poradenství jen proto, že není občanem ČR.

Nepřímou diskriminací se rozumí takové jednání nebo opomenutí, kdy na základě zdánlivě neutrálního ustanovení, kritéria nebo praxe je z některého z výše vyjmenovaných důvodů (rasa, náboženství, národnost apod.) osoba znevýhodněna oproti ostatním.

Příklad: Poradenství je dostupné pouze v češtině, což může klientům s jazykovou bariérou fakticky znemožnit přístup k podpoře.

Zdroj: Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací (antidiskriminační zákon), ve znění pozdějších předpisů.

✓ **Rozpoznejte možné projevy diskriminace včas**
Diskriminační jednání nemusí být zřejmé na první pohled. Často se ukáže až v průběhu komunikace s pronajímatelem nebo při domlouvání smluvních podmínek. Pro klienty, kteří se snaží stabilizovat život v nové zemi, mohou i malé překážky výrazně zkomplikovat přístup k bydlení. Včasné zachycení těchto signálů umožňuje zvolit vhodnou podporu a předejít nedorozuměním či riziku ztráty bydlení.

✓ **Věnujte zvláštní pozornost situacím bez písemné smlouvy**
U cizinců se častěji objevují případy, kdy je bydlení poskytováno bez písemné smlouvy. Taková situace pro klienta znamená vyšší riziko – nejisté podmínky, omezenou právní ochranu nebo možnost rychlého vystěhování. Pokud pronajímatel odmítá smlouvu uzavřít jen kvůli státní příslušnosti, může to být signál diskriminace. V těchto případech je vhodné trvat na uzavření písemné nájemní či podnájemní smlouvy a nabídnout klientovi podporu při jednání.

✓ **Pomozte klientovi situaci zdokumentovat**
Prokazování diskriminace se obvykle opírá o písemnou komunikaci, podobu inzerátu nebo svědecké informace. Ved'te klienta k tomu, aby si všechny podklady uchovával a měl je k dispozici pro další postup.

✓ **Srozumitelně představte dostupné možnosti**
Klient potřebuje vědět, jaké kroky může zvážit, aby se mohl informovaně rozhodnout. Vaším úkolem není rozhodovat za něj, ale poskytnout mu přehled možností a pomoci mu porozumět jejich důsledkům.

✓ **Seznamte klienta s nástroji ochrany jeho práv**
Mezi nejčastější patří podnět veřejnému ochránci práv, mediační nebo specializovaná podpora a v krajním pří-

padě žaloba podle § 13 antidiskriminačního zákona. Každá možnost má své výhody i omezení – cílem je, aby klient rozuměl jejich podstatě.

✓ **Sledujte dopad na stabilitu bydlení**
Pokud má podezření na diskriminaci přímý vliv na to, zda klient může v bydlení setrvat nebo nové bydlení získat, je důležité reagovat včas. V případě potřeby zapojte obec, sociální služby nebo další aktéry, kteří mohou pomoci situaci stabilizovat.

✓ **Podpořte klienta v orientaci v možnostech řešení, nikoli v sepisování podnětu**
Klient může podat podnět k veřejnému ochránci práv (KVOP), pokud má pocit, že čelil diskriminaci při hledání nebo udržení bydlení (např. pokud byl odmítnut z důvodu státní příslušnosti, etnického původu nebo jiné chráněné charakteristiky). Ombudsman prověřuje postup úřadů a institucí, upozorňuje na nevhodné praktiky a doporučuje nápravu. **Postup pro podání podnětu naleznete v příloze 3.**

Kazuistika: Odmítnutí pronájmu z důvodu státní příslušnosti

Klientka pocházející z Ukrajiny, držitelka dočasné ochrany, reagovala na inzerát na pronájem bytu v krajském městě. Po odeslání žádosti a zaslání dokladů totožnosti jí pronajímatel odpověděl, že „byt cizincům nepronajímá“ a že „už měl špatné zkušenosti“. Klientka se obrátila na KMB, které posoudilo situaci jako možnou diskriminaci z důvodu státní příslušnosti. Podle § 2 odst. 3 a § 3 odst. 1 písm. j) zákona č. 198/2009 Sb. jde o přímou diskriminaci, neboť k rozdílnému zacházení dochází výhradně z důvodu státní příslušnosti.

Sociální pracovnice nejprve incident zdokumentovala – uchovala kopii inzerátu i e-mailovou komunikaci s pronajímatelem. Klientce následně vysvětlila, že má právo podat podnět k veřejnému ochránci práv (www.ochrance.cz) a doporučila využití mediační podpory. Současně byla klientce nabídnuta asistence při hledání jiného bydlení a případ byl anonymně zaevidován pro interní monitoring. Výsledek mediace nebyl úspěšný, klientce však byla poskytnuta náhradní alternativa bydlení a pronajímatel byl upozorněn na své protiprávní jednání. Případ tak posloužil i jako podnět k interní aktualizaci seznamu pronajímatelů s rizikovým chováním, který je využíván v rámci metodické podpory KMB.

18 Ochrana před diskriminací v bydlení vychází z antidiskriminačního zákona (zákon č. 198/2009 Sb.), který zakazuje nerovné zacházení mimo jiné z důvodu národnosti, státní příslušnosti či etnického původu a vztahuje zákaz diskriminace i na přístup ke službám včetně bydlení. Zásada rovného zacházení je zakotvena také v Listině základních práv a svobod a doplněna evropskými standardy, zejména právem na respektování obydlí. Podněty k možnému porušení může prověřovat veřejný ochránce práv; jeho stanoviska jsou dostupná na www.ochrance.cz.

19 Základní související předpisy: **Listina základních práv a svobod** (zejm. čl. 3 a 4 – rovnost a zákaz diskriminace; čl. 7 a čl. 10 – ochrana důstojnosti a soukromí); **Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a právních prostředcích ochrany před diskriminací** (antidiskriminační zákon) (zejména § 1–2; § 3 odst. 1 písm. d); § 6); **Evropská úmluva o ochraně lidských práv** (zejména čl. 8); **Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech** (zejména čl. 11).

2. 3 MODELOVÉ SITUACE A DOPORUČENÉ POSTUPY PRO PRÁCI S CIZINCI

Následující modelové situace ukazují běžné scénáře při práci s klienty. Každá situace popisuje, jak se překážka projevuje, a nabízí stručný a použitelný postup. Modelová řešení vycházejí z principů kulturní pokory a srozumitelné komunikace popsanych v [kapitole 4](#).

✓ Klient přikyvuje, ale nerozumí podmínkám nájemní smlouvy

U některých komunit (např. z Vietnamu, Mongolska či arabských zemí) je považováno za nezdvořilé říct „nerozumím“. Požádejte klienta, aby vlastními slovy popsal, čemu rozumí. Použijte jednoduché vizuální pomůcky nebo vzorovou smlouvu. Pokud nejistota přetrvává, nabídněte rychlé tlumočení.

✓ Klient tvrdí, že se domluví anglicky, ale nerozumí klíčovým informacím

Tato situace je běžná u klientů z Filipín, Indie, Nepálu či postsovětských zemí. Zjednodušte jazyk, ověřte porozumění („Co uděláte jako první krok?“). Pokud obtíže trvají, doporučte tlumočnicka.

✓ Klient přijde na prohlídku pozdě a neví, že je to problém

Může se týkat klientů z Latinské Ameriky, kde je pojetí času flexibilnější. Vysvětlete význam dochvilnosti v ČR. Naučte klienta potvrdit schůzku, včas oznámit zpoždění a omluvit se jednoduchou zprávou.

✓ Klient dostává stížnosti od sousedů kvůli návštěvám, grilování nebo hlučnosti

Typické u komunit, kde je širší rodina běžnou součástí domácího života (např. Ukrajina, Gruzie). Projděte s klientem domovní pravidla a běžné zvyklosti. Pomozte najít jiná místa pro setkávání (park, hřiště).

✓ Klient nezná povinnost hlásit změnu adresy Ministerstvu vnitra

Nesplnění povinnosti může ovlivnit platnost pobytu. Vysvětlete krok za krokem postup nahlášení adresy a pomozte klientovi připravit potřebné dokumenty.

✓ Klient bydlí v nebytovém prostoru a chce si tam nahlásit adresu

Stručně vysvětlete rozdíl mezi bytem a nebytovým prostorem a proč nebytový prostor nelze použít jako doklad o zajištění ubytování. Nabídněte alternativy.

✓ Klient podepsal levné ubytování, ale nepočítal skutečné měsíční náklady

Na jednoduchém příkladu ukažte celkovou částku (nájem + zálohy + služby). Ověřte, zda je pro klienta dlouhodobě udržitelná.

✓ Klient nerozumí rozdílům mezi nájemní smlouvou, podnájemem a ubytováním

Vysvětlete rozdíly s pomocí jednoduchých příkladů. Poukažte na to, jaké povinnosti vyplývají z každého typu smlouvy.

✓ Klient očekává, že uděláte vše za něj

Vysvětlete roli KMB. Předajte klientovi konkrétní kroky (např. odeslání žádosti, příprava dokladů). Podporujte samostatnost.

✓ Klient neví, jak ukončit nájemní smlouvu nebo odevzdat byt

Vysvětlete postup výpovědi, pravidla pro vrácení kauce a význam předávacího protokolu.

✓ Klient má jinou poptávku, než můžete řešit (např. hledání bydlení)

Stručně vysvětlete možnosti vaší služby a nabídněte relevantní kontakty (např. specialisté 3Z UP²⁰, CPIC, NNO). Předání udělejte srozumitelně a podpořte klienta v dalším kroku.

✓ Klient bydlí s více osobami, než dovoluje smlouva

Vysvětlete rizika a povinnosti. Pomozte klientovi zjistit legální možnosti (např. přihlášení osob, změna smlouvy).

✓ Klient neví, co spadá do jeho povinností při údržbě bytu

Vysvětlete rozdíl mezi drobnými opravami (klient) a velkými opravami (pronajímatel).

✓ Klient má potíže s finanční stránkou nájmu

Projďte srozumitelně kauci, termíny plateb a sankce. Zjistěte možnosti podpory dle pobytového statusu. Nabídněte kontakt na dluhovou poradnu, pokud je to potřeba.

3. DOSTUPNÉ PODPŮRNÉ SLUŽBY PRO CIZINCE VE VZTAHU K BYDLENÍ

Pro efektivní podporu cizinců v oblasti bydlení je klíčové nejen poskytovat informace o dostupných službách, ale také aktivně budovat síť kontaktů a spolupracujících organizací v místě působení. Síťování a propojování aktérů umožňuje rychle reagovat na potřeby klientů, sdílet ověřené postupy a předcházet problémům, které mohou vzniknout z neznalosti právních či administrativních podmínek. Dobře nastavená spolupráce mezi poskytovateli, neziskovými organizacemi a veřejnými institucemi vede k efektivnějšímu řešení bariér, jako jsou jazykové obtíže, právní neznalost, riziko diskriminace a další. Je důležité:

✓ Mít přehled o dostupných službách pro cizince a efektivně na ně odkazovat

Včasné zapojení správné služby může zabránit výpovědi z nájmu nebo eskalaci dluhů.

✓ Znát kapacity v regionu a aktualizovat seznam organizací

KMB by mělo mít vlastní databázi kontaktů s informací o kapacitách a specializaci služeb.

✓ Pravidelně komunikovat s partnery

Účast na pracovních skupinách, setkáních s neziskovkami, obcemi, poskytovateli bydlení.

✓ Aktivně vyhledávat informace

Monitorování webů služeb, newsletterů, sociálních sítí.

✓ Budovat vztahy

Osobní kontakt s klíčovými organizacemi zvyšuje ochotu spolupracovat v krizových situacích.

3. 1 PŘEHLED RELEVANTNÍCH ORGANIZACÍ A SLUŽEB, NA KTERÉ MOHOU POSKYTOVATELÉ DOSTUPNÉHO BYDLENÍ CIZINCE ODKÁZAT

Relevantní služby zahrnují orgány státní správy, které hrají klíčovou roli při řešení právních a sociálních otázek. Neziskové organizace a integrační centra nabízejí bezplatné **sociální, právní a psychologické poradenství, tlumočnické služby, kurzy českého jazyka, různé vzdělávací programy i kulturní a komunitní aktivity**.

3. 1. 1 HLAVNÍ ORGÁNY STÁTNÍ SPRÁVY ČR ODPOVĚDNÉ ZA OBLAST MIGRAČNÍ POLITIKY

✓ Ministerstvo vnitra ČR (MV) a Odbor azylové a migrační politiky (OAMP)

Ministerstvo vnitra je hlavním orgánem státní správy odpovědným za pobytovou a integrační politiku. Prostřednictvím OAMP rozhoduje o pobytových oprávněních, prodlužování dlouhodobých pobytů, dočasné ochraně, mezinárodní ochraně a vydávání pobytových dokladů. Tyto procesy mají přímý dopad na přístup cizinců k bydlení, dávkám, zdravotnímu pojištění i pracovním možnostem.

→ Pro praxi KMB

- Pobytový status klienta určuje, zda má nárok na dávky související s bydlením.
- OAMP poskytuje základní informace o pobytových povinnostech prostřednictvím Informačního portálu pro cizince.
- Klienti mohou využít telefonické nebo e-mailové dotazy na Klientské centrum pro cizince.
- Regionální pracoviště OAMP řeší úkony, které mohou ovlivnit stabilitu bydlení (např. prodloužení pobytu, biometrické úkony, změna adresy).

Informační portál: oficiální web MV s přehlednými informacemi o pobytech, povinnostech, formulářích a s možností online rezervace termínů.

Klientské centrum pro cizince MV: informační služba MV poskytující základní informace k pobytovému řízení, povinnostem a postupům. Na uvedeném odkazu jsou k dispozici aktuální telefonní a e-mailové kontakty.

✓ Krajská asistenční centra pomoci Ukrajině (KACPU)

KACPU jsou **dočasně zřízená pracoviště** MV ve spolupráci s krajskými úřady a dalšími institucemi, jejich existence je vázána na mimořádnou situaci (válečný konflikt na Ukrajině). Jejich hlavní úloha je poskytovat asistenci osobám prchajícím před ozbrojeným konfliktem na Ukrajině. V rámci své činnosti zajišťují registraci a podání žádostí o dočasnou ochranu, organizují ubytování pro osoby bez vlastního zázemí, poskytují základní humanitární pomoc a zprostředkovávají informace o zdravotním pojištění a sociálních službách. V některých krajích nabízejí také krátkodobé přístřeší pro osoby čekající na vyřízení žádosti.

→ Pro praxi KMB

- KACPU je klíčovým místem prvního kontaktu pro osoby prchající před válkou. Zde se rozhoduje o jejich právním statusu a možnostech ubytování.
- Pro praxi je důležité znát, jaké služby KACPU poskytuje a jak spolupracuje s dalšími institucemi.
- V některých krajích nabízejí pobočky krátkodobé přístřeší pro osoby čekající na vyřízení žádosti (aktuálně Brno a Ostrava)

Krajské asistenční centrum pomoci Ukrajině: poskytuje aktuální informace o dočasné ochraně, humanitárním ubytování, humanitární pomoci a integračních opatřeních.

✓ Ministerstvo zahraničních věcí ČR (MZV)

Ministerstvo zahraničních věcí je ústředním orgánem státní správy odpovědným za zahraniční politiku a zastupování ČR v zahraničí. V oblasti migrace zajišťuje především vízovou **agendu prostřednictvím zastupitelských úřadů (ZÚ ČR)** – přijímá a posuzuje žádosti o krátkodobá schengenská víza, dlouhodobá víza a povolení k dlouhodobým pobytům, včetně zaměstnaneckých a modrých karet. Podílí se na předmigrační přípravě, poskytuje informace o možnostech pobytu a spolupracuje s ostatními rezorty a mezinárodními partnery.

✓ Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR (MPSV)

Ministerstvo práce a sociálních věcí je ústředním orgánem státní správy pro oblast zaměstnanosti, sociálních služeb a sociálního zabezpečení. V souvislosti s migrací stanovuje podmínky vstupu cizinců na trh práce, připravuje legislativu týkající se zaměstnávání cizinců a prostřednictvím Úřadu práce ČR dohlíží na oblast nelegální práce. MPSV také zajišťuje výplatu **humanitární dávky a příspěvku pro solidární domácnost** v rámci **Lex Ukrajina**.

→ Pro praxi KMB

- Možnost čerpat dávky MPSV závisí u cizinců na typu jejich pobytu. Pokud mají nárok, mohou dávky výrazně pomoci s úhradou nákladů na bydlení.
- Cizinci často potřebují podporu při orientaci v podmínkách nároku na dávky a ve způsobu jejich výpočtu.
- Výše dávek ovlivňuje, zda klient dokáže pravidelně platit nájem a udržet si bydlení.
- Pro praxi je důležité hlídat, aby klient včas doložil příjmy a náklady na bydlení, protože jazyková bariéra či neznalost systému může vést k prodlení nebo přerušení dávek.

Oficiální informační portál MPSV pro cizince: poskytuje přehledné informace o zaměstnávání cizinců, pracovněprávních předpisech, možnostech rekvalifikací, dávkách a integračních opatřeních.

Cizinci.cz je oficiální informační portál pro cizince v ČR, jehož důležitou součástí je **adresář organizací a institucí poskytujících služby cizincům** – přehledně členěný podle **krajů a typu pomoci**. Portál slouží jako **praktický rozcestník jak pro samotné cizince, tak pro pracovníky KMB**, a to pro **vyhledání a nasměrování na odborné a regionálně dostupné služby**.

✓ Úřad práce ČR (ÚP)

Úřad práce ČR je hlavní institucí na trhu práce – eviduje uchazeče a zájemce o zaměstnání, zprostředkovává volná pracovní místa, poskytuje rekvalifikace, poradenství a nástroje aktivní politiky zaměstnanosti.

V oblasti zaměstnávání cizinců vede evidenci volných pracovních míst, zajišťuje vydávání povolení k zaměstnání a vykonává kontrolní činnost v této oblasti.

Součástí služeb ÚP je také síť **EURES**, která podporuje cizince při orientaci na trhu práce v ČR i v dalších zemích EU. Poradci **EURES** pomáhají s přípravou životopisu, uzavíráním pracovních smluv a poskytují informace o pracovních podmínkách, pojištění a životě v jednotlivých zemích. Služby jsou bezplatné a dostupné osobně i online. **EURES 3Z** je rozšířená služba určená pro cizince ze třetích zemí, kteří potřebují intenzivnější podporu při vstupu na český trh práce – nabízí detailnější poradenství, pomoc s rekvalifikací, orientaci v pracovněprávních povinnostech a překonáváním jazykových či administrativních bariér.

→ Pro praxi KMB

- ÚP je zásadní pro cizince, kteří potřebují legální a stabilní příjem, protože ten přímo ovlivňuje možnost získat a udržet si bydlení.
- ÚP pomáhá cizincům s hledáním práce, orientací na českém trhu práce a nabízí rekvalifikace, což je užitečné zejména při jazykové bariéře nebo neznalosti českého pracovního prostředí.
- ÚP spravuje dávky hmotné nouze, které mohou pomoci klientům s nízkými příjmy pokrýt základní výdaje včetně části nákladů na bydlení (pokud splní podmínky).
- Na ÚP je vhodné klienty směřovat při ztrátě práce, nestabilních nebo nevýhodných pracovních smlouvách, poklesu příjmu či nejistotě ohledně nároku na dávky.
- Síť EURES i EURES 3Z poskytuje cizincům odborné poradenství o pracovních podmínkách, pracovních smlouvách, mzdách, pojištění a právech zaměstnanců v ČR, což pomáhá předcházet nelegálnímu zaměstnání a rizikům, která mohou ohrozit jejich bydlení.
- Pro praxi KMB je užitečné vědět, že poradci EURES a EURES 3Z (specialista pro cizince z třetích zemí) mohou klientům pomoci i s přípravou životopisu, ověřením férovosti pracovních nabídek a s orientací v tom, co musí být v pracovní smlouvě.
- EURES 3Z je vhodný pro klienty mimo EU, kteří potřebují více podpory při orientaci v českém pracovním prostředí.

Portál ÚP ČR: vyhledání kontaktních míst ÚP ČR ve všech krajích a okresech, informace o zaměstnání, dávkách a rekvalifikacích.

Portál EURES: pracovní příležitosti v ČR i celé EU, rady k legálnímu zaměstnávání, pracovním smlouvám, pojištění a podmínkám práce v jednotlivých zemích.

Poradci EURES a specialista pro cizince z třetích zemí (3Z): individuální poradenství při hledání práce, orientaci na trhu práce, přípravě životopisu a při řešení problémů souvisejících se zaměstnáním.

✓ Státní úřad inspekce práce (SÚIP)

SÚIP je státní instituce odpovědná za kontrolu dodržování pracovněprávních předpisů a podmínek zaměstnávání v ČR. Dozoruje zejména nelegální práci, agenturní zaměstnávání, dodržování zákoníku práce a pravidel bezpečnosti práce. Kromě kontrolní činnosti poskytuje také poradenství zaměstnancům i zaměstnavatelům.

→ Pro praxi KMB

- Pracovníci KMB mohou klienty nasměrovat na SÚIP, pokud se setkají s vykořisťováním, porušením pracovní smlouvy nebo nátlakem ze strany zaměstnavatele.
- SÚIP zdarma poskytuje informace k pracovním smlouvám, mzdám, pracovní době a základním pracovněprávním povinnostem, což cizincům pomáhá zorientovat se v jejich právech a předejít finančním problémům.

Poskytování poradenství: na oblastních inspektorátech práce lze využít telefonické a e-mailové poradenství, případně se na ně obrátit písemně. Kontakty jsou rozděleny podle krajů a jsou dostupné na uvedeném odkazu.

Online portál k podání, oznámení, hlášení a poskytování poradenství: prostřednictvím portálu lze online zaslat dotaz k pracovněprávní problematice nebo podat podnět ke kontrole při podezření na porušení předpisů.

✓ Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO)

MPO podporuje prostřednictvím programů ekonomické migrace legální a bezpečné zaměstnávání cizinců v ČR a zároveň pomáhá firmám rychleji získat pracovníky ze zahraničí. Tyto programy urychlují vízový proces, zvyšují transparentnost pracovních podmínek a vytvářejí jasný rámec pro vstup zahraničních pracovníků na český trh práce. Pro klienty KMB je důležité vědět, že zařazení do programu může ovlivnit možnosti změny zaměstnavatele i odpovědnost firmy za dodržování pracovních předpisů.

✓ Centra na podporu integrace cizinců (CPIC)

Centra na podporu integrace cizinců jsou zřízena ve všech krajích České republiky a tvoří komplexní síť, která zajišťuje realizaci státní integrační politiky. Cílovou skupinou jsou všichni legálně pobývající cizinci a osoby s udělenou mezinárodní ochranou. Centra poskytují bezplatné služby zaměřené na podporu integrace, orientaci v českém prostředí a zlepšení přístupu k informacím.

→ Pro praxi KMB

- CPIC nabízí sociální a právní poradenství, které může pomoci klientům řešit otázky spojené s bydlením (nájemní smlouvy, dávky, práva a povinnosti).
- Poskytují kurzy českého jazyka, které podporují lepší komunikaci s pronajímateli a úřady. **Důležité – centra nelze kontaktovat pro zajištění tlumočení s klienty. Jazyková podpora je nabízena cizincům přímo na pobočce a nelze ji využít pro tlumočnické služby ze strany úřadů.**
- Organizují komunitní a integrační aktivity, které mohou pomoci klientům navázat kontakty a získat informace o možnostech bydlení.
- Pomáhají s orientací v systému státní správy a odkazují na další relevantní instituce a sociální poradenství.
- Pro vaši práci je důležité spolupracovat s krajskou pobočkou, vymezit si role v podpoře cizinců a pravidelně se zapojovat do síťování. Využívejte platformy, které pobočky pořádají pro setkávání organizací pracujících s cizinci. Jsou ideální pro sdílení informací a navazování partnerství.

Přehled všech center v ČR: slouží k vyhledávání informací o krajských pobočkách, službách a akcích. Centra působí ve všech krajských městech, některá mají i regionální pobočky. Každé centrum má vlastní kontaktní údaje, dostupné na webu. Čtrnáct CPIC v deseti krajích provozuje Správa uprchlických zařízení MV. V Praze je zřizovatelem Magistrát hlavního města Prahy, v Jihomoravském kraji Krajský úřad Jihomoravského kraje, v Ústeckém kraji nezisková organizace Poradna pro integraci, z.ú. a v Královéhradeckém kraji Diecézní katolická charita Hradec Králové.

✓ Veřejný ochránce práv (ombudsman)

Veřejný ochránce práv je nezávislý orgán, který dohlíží na postup úřadů, řeší stížnosti na nesprávný úřední postup a poskytuje odborné vedení v oblasti diskriminace a rovného zacházení. Jeho stanoviska a doporučení mohou být významná při ochraně práv cizinců, zejména v situacích spojených s bydlením, sociálními dávkami či přístupem k veřejným službám.

→ Pro praxi KMB

- Ombudsmana lze využít při podezření na diskriminační jednání (např. v oblasti bydlení či přístupu k dávkám).
- Klienti se na ombudsmana mohou obracet při pochybnostech o správném postupu úřadů.
- Ombudsman poskytuje metodické materiály a analýzy, které podporují prevenci diskriminace a práci s ohroženými skupinami.
- Ombudsman není oprávněn řešit spory mezi soukromými osobami, ale může přezkoumat postup úřadů a doporučit nápravu.
- Detailnější postup a doporučení k řešení situací spojených s diskriminací naleznete v **podkapitole 2. 2. 5.**

3. 1. 2 NEZISKOVÉ ORGANIZACE PŮSOBÍCÍ V OBLASTI MIGRACE A INTEGRACE

Níže naleznete přehled institucí a organizací s celostátní nebo širší působností, které mohou být důležitými partnery při práci s klienty. Tento přehled slouží jako orientační rámec, nikoli jako úplný soupis všech dostupných služeb. V praxi je proto vždy důležité aktivně mapovat nabídku ve vlastním regionu, sledovat místní aktéry, aktuální projekty a zdroje podpory.

✓ Organizace pro pomoc uprchlíkům (OPU)

OPU poskytuje právní a sociální pomoc cizincům, uprchlíkům a osobám v ohrožení. Působí ve více regionech ČR.

→ Pro praxi KMB

- Poskytuje právní poradenství k pobytu, nájmu, výpovědím či diskriminaci.
- Nabízí sociální podporu – orientace v dávkách, řešení bytové nouze.
- Pracuje s ohroženými skupinami, včetně rodin a uprchlíků.
- Zajišťuje doprovody a podporu při jednání s úřady.
- Doporučuje se spolupráce s místní pobočkou a zapojení do síťování.

Aktuální kontakty a služby: pobočky OPU – Praha, Brno, Plzeň, Ostrava, Hradec Králové.

✓ Charita ČR

Charita nabízí sociální, krizovou a materiální pomoc, kterou mohou cizinci využít při řešení bydlení.

→ Pro praxi KMB

- Poskytuje sociální poradenství – pomoc s orientací v sociální situaci klienta, v dávkách, s řešením bydlení i dalšími praktickými záležitostmi.
- Nabízí krizové ubytování a krátkodobá řešení bytové nouze (podle regionální kapacity).

- Poskytuje materiální pomoc – potraviny, hygienické potřeby, základní vybavení domácnosti.
- Pracuje s ohroženými skupinami, zejména rodinami, osobami v krizi a uprchlíky.
- Zajišťuje doprovody a podporu při jednání s úřady, lékaři či při administrativních úkonech.
- Může nabídnout dobrovolníky nebo tlumočníky, kteří usnadní komunikaci s klientem.
- Doporučuje se spolupráce s místní pobočkou a zapojení do regionálního síťování služeb.

Přehled všech poboček, služeb a kontaktů: Charita působí ve všech krajích ČR. Jednotlivé diecézní a oblastní charity zajišťují širokou nabídku služeb v regionech.

Integrační infolinky pro cizince: nabízejí Ukrajincům, Vietnamcům, Mongolům i úřadům bezplatné a anonymní tlumočení a základní poradenství, dostupné telefonicky či e-mailem v provozních hodinách.

✓ Člověk v tísni (ČVT)

Člověk v tísni poskytuje sociální, dluhové a poradenské služby a realizuje programy dostupného a sociálního bydlení, které mohou cizinci přímo využít.

→ Pro praxi KMB

- ČVT poskytuje dluhové poradenství – pomoc při řešení dluhů, oddlužení, exekucí a komunikaci s věřiteli.
- Nabízí sociální poradenství a terénní sociální práci – podporu osobám v sociální nouzi či dlouhodobě zranitelným skupinám, a pomáhá stabilizovat situaci.
- Pomáhá lidem v bytové nebo finanční krizi, což může přispět k udržení či získání bydlení.

Přehled služeb, které Člověk v tísni v ČR nabízí: terénní sociální práci, odborné sociální poradenství, dluhové poradenství, pomoc rodinám i jednotlivcům, podporu pro děti a mládež (např. doučování, nízkoprahová centra), a podporu pro uprchlíky, lidi v exekucích, podporu při problémech s bydlením či sociální krizí.

Dluhová linka a poradenské služby: jsou dostupné online i telefonicky.

Jak přežít dluhy: nabízí srozumitelné informace o řešení dluhů, exekucí a oddlužení, včetně praktických návodů, kontaktů na dluhové poradny a možnosti obrátit se na odbornou pomoc.

✓ Diakonie ČCE

Diakonie poskytuje sociální služby, poradenství a podporu lidem v nouzi, včetně rodin, cizinců a osob v bytové či sociální tísní.

→ Pro praxi KMB

- Poskytuje sociální poradenství – pomoc s orientací v sociální situaci, dávkách a při řešení praktických problémů.
- Nabízí podporu lidem v bytové nouzi (dle regionálních služeb), včetně krizových či pobyto- vých služeb.
- Poskytuje materiální pomoc a základní podporu v krizových situacích.
- Pracuje s ohroženými rodinami a jednotlivci.
- Může zajistit doprovody a asistenci při jednání s úřady.
- Doporučuje se spolupráce s místní pobočkou a zapojení do regionálního síťování.

Přehled všech středisek a služeb: Diakonie ČCE působí v řadě měst a regionů po celé ČR. Každé středisko má vlastní kontaktní údaje a specifickou nabídku služeb, které je vhodné ověřit podle lokality.

✓ Romodrom

Romodrom poskytuje terénní sociální práci, sociální poradenství a podporu lidem ohroženým sociálním vyloučením, zaměřuje se na pomoc s bydlením, dluhy, dávkami, vzděláváním dětí a stabilizací rodin v obtížné situaci.

→ Pro praxi KMB

- Terénní sociální práce – pomoc doma u klienta, doprovody, komunikace s úřady.

- Podpora při řešení bydlení – hledání bydlení, stabilizace nájemního vztahu, prevence ztráty bydlení.
- Sociální poradenství – dluhy, dávky, exekuce, sociální a finanční stabilizace.
- Podpora rodin s dětmi a osob v sociálním vyloučení.
- Doporučuje se propojení s regionálním týmem Romodromu podle lokality.

Přehled služeb a poboček: Romodrom působí v řadě měst a regionů po celé ČR. Každá pobočka má vlastní kontaktní údaje a specifickou nabídku služeb, které je vhodné ověřit podle lokality.

Informace ke krizové pomoci pro cizince: Romodrom poskytuje terénní sociální podporu cizincům v akutní životní nebo sociální krizi, pomáhá stabilizovat jejich situaci, zajišťuje základní bezpečí a podle potřeby je propojuje na další odborné služby.

✓ Sdružení pro integraci a migraci (SIMI)

SIMI je specializovaná nezisková organizace zaměřená na podporu práv a integraci cizinců, poskytuje právní služby, sociální poradenství a advokační činnost.

→ Pro praxi KMB

- Poskytuje právní poradenství – pobyto- vá agenda, pracovní právo, nájemní vztahy, výpovědi, diskriminace a ochrana práv cizinců.
- Nabízí sociální poradenství a orientaci v systému služeb a řešení praktických potíží spojených se životem v ČR.
- Poskytuje doprovody a podporu při jednání s úřady, zejména u složitějších případů.
- Zaměřuje se na zranitelné skupiny, např. ženy – migrantky, rodiny, osoby ohrožené vykořisťováním.
- Realizuje advokační a monitorovací činnost a věnuje se systémovým otázkám a prosazování práv cizinců v rámci celé ČR.
- Je vhodné ji využívat u případů vyžadujících odborné právní řešení, kde je nezbytná specializovaná expertíza.

Přehled služeb a kontaktů: SIMI sídlí v Praze, ale poradenství poskytuje i klientům z celé České republiky (online a telefonicky).

✓ InBáze

InBáze je nezisková organizace působící v Praze, která podporuje migranty a jejich rodiny při začleňování do české společnosti. Nabízí komplexní poradenské služby pro migranty (sociální, právní, pracovní a psychologické) včetně asistence na úřadech či školách s možností tlumočení.

→ Pro praxi KMB

- Poskytuje sociální a právní poradenství – řešení pobyto- vé agendy, orientace v systému služeb, podpora rodin s dětmi.
- Nabízí terénní sociální práci – pomoc přímo v domácnosti, doprovody na úřady, tlumočení a komunikace se školami.
- Zajišťuje psychologickou podporu a individuální terapeutická sezení.
- Organizuje kurzy českého jazyka pro různé úrovně, často zdarma.

Přehled služeb a kontaktů: InBáze sídlí v Praze, ale poradenství poskytuje i klientům z celé České republiky (online a telefonicky).

✓ ADRA

ADRA je humanitární a nezisková organizace, která poskytuje pomoc lidem v krizových situacích, podporuje dobrovolnictví a realizuje projekty zaměřené na sociální začleňování.

→ Pro praxi KMB

- Nabízí sociální poradenství – orientace v systému služeb, pomoc při řešení praktických problémů, podpora v krizových situacích.
- Poskytuje materiální pomoc v nouzi – potraviny, základní vybavení, hygienické potřeby.
- Zajišťuje dobrovolnickou podporu – doprovody, pomoc při integraci, volnočasové aktivity.

- Organizuje komunitní aktivity a vzdělávací programy pro cizince.
- Spolupracuje s místními samosprávami a dalšími organizacemi na řešení sociálního vyloučení.

Přehled služeb a kontaktů: ADRA má dobrovolnická centra a regionální kanceláře po celé ČR – konkrétní kontakty ověřte podle lokality.

✓ Armáda spásy

Armáda spásy v České republice se zaměřuje především na pomoc lidem v nepříznivé sociální situaci – zejména osobám bez domova, rodinám s dětmi, seniorům a dalším zranitelným skupinám. Cizinci mohou využívat azylové domy a noclehárny a nízkoprahová denní centra. Některé pobočky se zaměřují na zajištění ubytování migrantů bez doprovodu.

→ Pro praxi KMB

- Pokud jde o cizince, Armáda spásy je otevřena všem osobám v nouzi bez ohledu na původ.
- Poskytuje základní pomoc v nouzi a podporu při akutní životní krizi.
- Armádu spásy je vhodné kontaktovat v případech, kdy je nutné zajistit základní potřeby (nocleh, strava, bezpečí) a materiální pomoc v nouzi.
- Spolupracuje s místními samosprávami a dalšími organizacemi na řešení sociálního vyloučení.

Přehled služeb a kontaktů: Organizace působí ve více než 10 městech ČR (Praha, Brno, Ostrava, Havířov, Karlovy Vary, Přerov, Šumperk aj.) a provozuje azylové domy, noclehárny, nízkoprahová centra a zařízení pro matky s dětmi.

✓ Naděje

Naděje poskytuje sociální, humanitární, zdravotní a poradenské služby lidem v nouzi – zejména osobám bez domova, rodinám ohroženým sociálním vyloučením, seniorům a dalším zranitelným skupinám. V rámci svých služeb nabízí také podporu cizincům v krizových situacích.

→ Pro praxi KMB

- Poskytuje odborné sociální poradenství – pomoc při řešení dluhů, exekucí, oddlužení, orientace v systému dávek.
- Nabízí terénní sociální práci – návštěvy u klienta, doprovody na úřady, pomoc při hledání bydlení a zaměstnání.
- Provozuje nízkoprahová denní centra – strava, hygiena, praní prádla, sociální šatník, základní zdravotní péče.
- Zajišťuje noclehárny a azylové domy pro jednotlivce i rodiny s dětmi.
- Realizuje projekty Housing First – podpora stabilního bydlení pro osoby bez domova.
- Poskytuje psychologickou a adiktologickou pomoc, zprostředkovává lékařskou péči.

Přehled služeb a kontaktů: Naděje působí ve 28 městech ČR – konkrétní kontakty ověřte podle lokality.

✓ La Strada

La Strada je specializovaná nezisková organizace zaměřená na prevenci obchodování s lidmi, podporu obětí vykořisťování a advokační činnost. Poskytuje sociální, právní a krizovou pomoc osobám ohroženým nebo postiženým obchodováním s lidmi, včetně cizinců.

→ Pro praxi KMB

- Poskytuje krizovou pomoc – telefonická SOS linka, okamžitá podpora v ohrožení.
- Nabízí sociální a právní poradenství – pomoc při řešení pracovního vykořisťování, nevyplacené mzdy, zajištění bezpečí.

- Pomáhá s návratem do země původu nebo se stabilizací pobytu v ČR.
- Poskytuje materiální pomoc (potraviny, základní potřeby) a finanční podporu v krizi.
- Spolupracuje na Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi (MV).
- Tuto organizaci je vhodné využít u případů podezření na vykořisťování, nucenou práci, zneužívání cizinců.

Přehled služeb a kontaktů: Služby dostupné pro občany ČR i cizince starší 18 let, bez ohledu na národnost.

Informace ke krizové pomoci pro cizince: La Strada poskytuje okamžitou podporu obětem obchodování s lidmi, včetně zajištění bezpečí, ubytování, právní pomoci a asistence při legalizaci pobytu.

Pro poradenskou činnost KMB je zásadní orientovat se nejen v hlavních neziskových organizacích a státních institucích, ale i v lokálních službách. Regionální týmy mají nejaktuálnější informace o kapacitách, možnostech ubytování a komunitních aktivitách, proto je důležité s nimi udržovat kontakt. Stejně tak je nutné sledovat novinky a změny v programech, například integrační kurzy, krizové služby nebo projekty na podporu bydlení. Kombinace centrálních odborných služeb s lokální podporou zvyšuje efektivitu pomoci a umožňuje rychle reagovat na potřeby cizinců v konkrétním místě.

✓ Centrum pro integraci cizinců

CIC je nezisková organizace specializovaná na podporu migrantů, která poskytuje sociální poradenství, interkulturní práci, kurzy češtiny a komunitní aktivity. Působí zejména v Praze, Středočeském a Libereckém kraji.

→ Pro praxi KMB

- CIC poskytuje sociální poradenství – orientace v systému služeb, bydlení, dávkách, komunikaci s úřady a praktických životních otázkách.

- Nabízí interkulturní práci – tlumočení v běžných situacích, vysvětlování kulturních rozdílů, podpora při jednání s institucemi a prevence nedorozumění.
- Realizuje kurzy češtiny pro dospělé i děti – tyto kurzy posilují schopnost klienta samostatně řešit záležitosti spojené s bydlením.
- Poskytuje doprovody na úřady, do škol nebo k poskytovatelům služeb.
- Věnuje se také komunitním aktivitám, které pomáhají klientům lépe se orientovat v prostředí a předcházet sociální izolaci.
- CIC je vhodné zapojit v situacích, kdy je potřeba jazyková a interkulturní podpora, zejména u nájemních vztahů nebo administrativních procesů.

Přehled služeb a kontaktů: na organizaci CIC se lze obrátit osobně na některé z regionálních poboček, telefonicky nebo e-mailem; aktuální kontakty a informace o službách jsou dostupné na webu organizace.

✓ In IUSTITIA, o.p.s.

In IUSTITIA je specializovaná organizace působící zejména v Praze a Brně, která poskytuje podporu osobám ohroženým či zasaženým násilím z nenávisti a projevy nesnášenlivosti. Zaměřuje se na případy motivované rasismem, xenofobií, antisemitismem, islamofobií, homofobií, transfobií, genderovým násilím či nesnášenlivostí z důvodu věku, zdravotního stavu, sociálního postavení nebo příslušnosti k subkultuře. Nabízí právní informace, odborné sociální poradenství a doprovod, a to **ambulantně i terénně na území celé České republiky**.

→ Pro praxi KMB

- Organizaci lze kontaktovat v případech podezření na násilí z nenávisti či závažné projevy nesnášenlivosti vůči klientům.
- Poskytuje odbornou podporu, která může doplnit práci KMB tam, kde jsou přítomny prvky diskriminace, verbálního či fyzického útoku nebo ohrožení bezpečí klienta.

- Je vhodné na tuto organizaci směřovat klienty, kteří potřebují psychosociální oporu, právní poradenství nebo asistenci v řízení souvisejícím s násilím z nenávisti.

Přehled služeb a kontaktů: na organizaci In IUSTITIA se lze obrátit prostřednictvím telefonické poradny, e-mailu nebo bezpečného online formuláře dostupného na jejich webu.

✓ Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty v ČR

Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty v ČR je zastřešující organizace sdružující nevládní organizace, které se věnují podpoře cizinců a jejich integraci. Hájí práva migrantů a usiluje o vytváření spravedlivých podmínek pro jejich život v ČR a propojuje aktéry v oblasti migrace a podílí se na tvorbě a připomínkování veřejných politik. Členské organizace poskytují migrantům humanitární pomoc, právní a sociální poradenství a realizují vzdělávací aktivity podporující mezikulturní dialog.

→ Pro praxi KMB

- Konsorcium není přímým poskytovatelem služeb klientům, ale zastřešuje síť organizací, které služby zajišťují.
- Poskytuje odborné zázemí, informace a analýzy v oblasti migrace a integrace.
- Je vhodným partnerem pro konzultace, sdílení dobré praxe a metodickou podporu.
- Hraje důležitou roli v advokační činnosti a komunikaci se státní správou.
- Přispívá k lepší koordinaci aktérů a systémovému nastavování integračních opatření.

Přehled služeb a aktivit: Konsorcium propojuje více než 20 organizací poskytujících právní a sociální poradenství, humanitární pomoc, infoservis a vzdělávání. Zajišťuje také informační servis, pořádá odborné akce a připravuje analýzy a doporučení pro migrační politiky.

3. 2 PRAKTICKÝ NÁSTROJ PRO VYHLEDÁVÁNÍ AKTUÁLNÍCH SLUŽEB, KTERÝ REFLEKTUJE PROMĚNLIVOST A REGIONÁLNÍ ODLIŠNOSTI DOSTUPNÉ PODPORY

Podpora a práce s cizinci v ČR se dlouhodobě potýká s problémem roztržitosti informací o dostupných službách. Organizace, státní instituce i neziskový sektor poskytují širokou škálu podpory, ale tyto informace jsou často rozptýlené, neaktuální nebo obtížně dohledatelné. V krizových situacích, jako je například ztráta bydlení, potřeba právní pomoci apod., může absence rychlého přístupu k ověřeným kontaktům vést k prohlubování sociální izolace a zhoršení životní situace klienta.

IOM proto vytvořila nástroj **Integromap.org** dostupný v několika jazycích, který reaguje na tyto výzvy.

Cílem je:

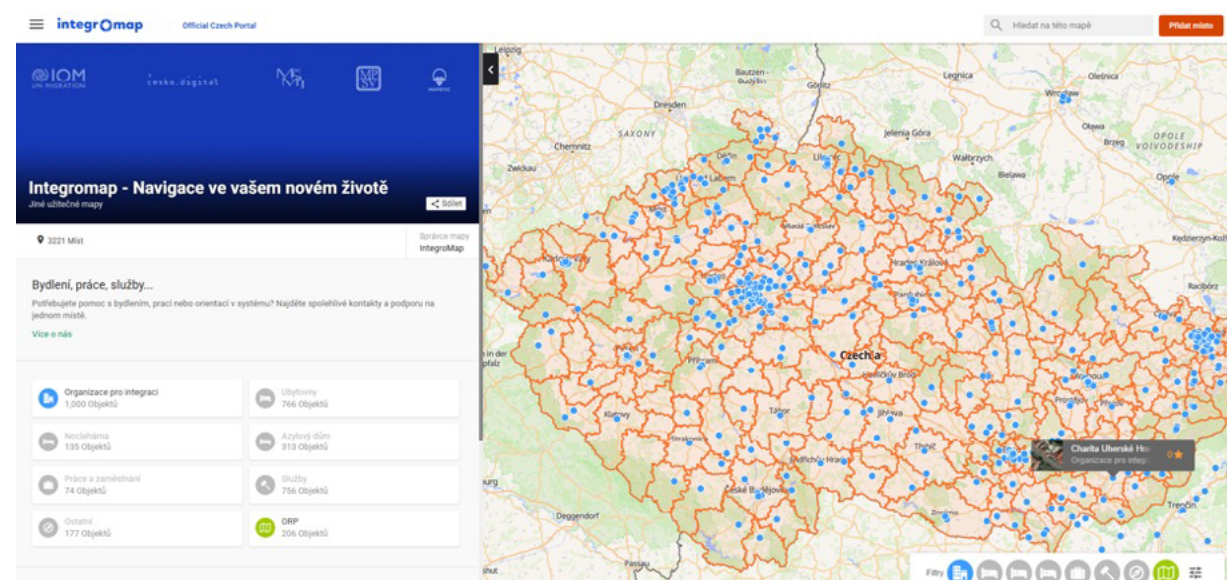
- Sjednotit a zpřístupnit ověřené informace o službách pro cizince na jednom místě.
- Zohlednit regionální rozdíly v dostupnosti podpory.
- Umožnit rychlou orientaci pro odborníky i samotné klienty.
- Zapojit komunitu do průběžné aktualizace dat, aby mapa odrážela skutečný stav v terénu.

Integromap.org je interaktivní, veřejně dostupná online mapa, která propojuje cizince i odborníky s ověřenými kontakty na služby dostupné v jednotlivých regionech. Platforma reaguje na proměnlivost služeb a regionální rozdíly, což je zásadní při práci s lidmi v krizových situacích.

Co nabízí:

- Možnost vyhledávání nouzového a krátkodobého ubytování (azylové domy, ubytovny).
- Regionální odkazy na orgány státní správy a neziskové organizace pracující s cizinci.
- Právní, sociální a psychologickou pomoc.
- Informace o školách a zdravotní péči.
- Další služby a místa poskytující podporu cizincům.
- Přidávání nových kontaktů do mapy.

Přestože platforma nemůže garantovat absolutní úplnost ani okamžitou aktualizaci, představuje účinný nástroj pro rychlé vyhledávání pomoci a zároveň významný krok k systematickému řešení dostupnosti podpory pro cizince.

Náhled platformy **Integromap.org**

4. INTEGRACE METODIKY DO ŠIRŠÍHO RÁMCE REALIZACE KOMPONENTY 2.10 – DOSTUPNÉ BYDLENÍ

Tato kapitola vysvětluje, **jak začlenit práci s cizinci do celkového rámce realizace komponenty 2.10 – Dostupné bydlení.**²¹ Obsahuje dvě hlavní části:

- Obecné zásady práce s cizinci jako součást metodiky pro všechny subjekty zapojené do realizace podpory bydlení.
- Návrhy opatření, která mohou poskytovatelé bydlení přijmout k efektivnější podpoře cizinců v souladu s cíli komponenty 2. 10.

Kapitola vychází z toho, že poskytovateli dostupného bydlení jsou **obce, neziskové organizace, sociální služby a soukromí pronajímatelé.** Metodika je proto určena celému spektru aktérů, kteří se na dostupném bydlení podílejí a kteří mohou svým postupem ovlivňovat úspěšnost integrace. Cílem kapitoly je pomoci vám **nastavit služby tak, aby byly srozumitelné, předvídatelné a dostupné** pro různé skupiny cizinců a aby podporovaly dlouhodobé udržení bydlení. Pokud budete uvedené zásady a opatření uplatňovat systematicky a ve spolupráci s dalšími aktéry v regionu, přispějete k prevenci konfliktů, stabilnímu soužití a k naplňování cílů komponenty 2. 10.

4. 1 OBECNÉ ZÁSADY PRÁCE S CIZINCI JAKO SOUČÁST METODIKY PRO VŠECHNY SUBJEKTY ZAPOJENÉ DO REALIZACE PODPORY BYDLENÍ

Práce s cizinci v oblasti dostupného bydlení vyžaduje **jasně definované principy**, které podporují **profesionalitu, srozumitelnost a bezpečné poskytování služeb.** Záměrem této kapitoly je vytvořit **jednotný rámec**, který vám umožní přizpůsobit služby potřebám různých skupin cizinců. Zásady a opatření doplňují postupy uvedené v **kapitole 2** (specifika práce

s cizinci v oblasti dostupného bydlení) a tvoří metodickou nadstavbu pro vaši každodenní praxi.

Zásady uvedené v této kapitole vycházejí z mezinárodních principů práce s migranty doporučených IOM²², zejména z principů **kulturní senzitivity, rovného a nediskriminačního přístupu, transparentnosti, posilování autonomie klientů, ochrany zranitelných osob a koordinace služeb.** Tyto principy tvoří základ kvalitní práce s cizinci a jsou přizpůsobeny podmínkám dostupného bydlení v ČR. Zásady představují společný rámec pro všechny poskytovatele dostupného bydlení. Slouží jako vodítko pro nastavení spolupráce s klienty tak, aby byla **profesionální, srozumitelná a respektující jejich specifické potřeby.**

1. ZÁSADA INTERKULTURNÍHO POROZUMĚNÍ (INTERKULTURNÍ KOMPETENCE A KULTURNÍ POKORA)

Interkulturní kompetence představují praktické dovednosti pro práci s klienty z různých kultur, zatímco kulturní pokora je postoj, který vám umožňuje tyto dovednosti používat citlivě a bez předsudků. Společně tvoří základ profesionální práce, která snižuje riziko konfliktů a posiluje důvěru klientů.

✓ Uplatňujte interkulturní kompetence

Interkulturní kompetence znamenají, že dokážete rozpoznat, porozumět a zohlednit kulturní rozdíly v komunikaci, očekáváních a způsobech jednání. Jde o praktické dovednosti, které vám umožňují přizpůsobit přístup tak, aby spolupráce byla srozumitelná a bezpečná.

→ V praxi to znamená

- Všímate si kulturních rozdílů v komunikaci a jejím tempu, gestech a očekáváních.

²¹ Komponenta 2.10 přispívá k řešení současné a stupňující se krize dostupnosti bydlení. Jejím cílem je zvýšit nabídku cenově dostupného bydlení poskytováním zvýhodněných a podřízených úvěrů investorům a zřízením fondu pro společné investice veřejného a soukromého sektoru na rekonstrukci a výstavbu dostupného bydlení. Komponenta se skládá z reformy bydlení formou zákona o podpoře bydlení, sítě regionálních center pro podporu investic do bydlení a tří finančních nástrojů zaměřených na maximalizaci financování výstavby dostupného bydlení. Více informací: <https://mmr.gov.cz/cs/evropska-unie/narodni-plan-obnovy>.

²² Zásady reflektují rámce IOM, zejména Migration Governance Framework (MiGOF) (IOM Council, 2015; standard používaný do současnosti) a IOM Glossary on Migration (2019/2023), které definují klíčové principy integrace, inkluze, nediskriminace, mainstreamingu a práce s migranty.

- Přizpůsobujete svůj styl komunikace, aby klient jasně rozuměl tomu, co po něm chcete.
- Aktivně zjišťujete klientova očekávání, která mohou vycházet z jiných zkušeností s institucemi.
- Vysvětlujete i to, co vám může připadat samozřejmé, protože klient nemusí sdílet stejné předporozumění.
- Práci s kulturními rozdíly berete jako normální součást spolupráce, nikoli jako problém.
- Pomáháte klientům orientovat se ve zvyklostech v ČR a porozumět tomu, jak se zde pracuje s pravidly, časem a odpovědností.

✓ Uplatňujte princip kulturní pokory

Kulturní pokora znamená, že ke klientům přistupujete s respektem, otevřeností a vědomím, že jejich zkušenosti nemůžete plně znát. Je to dlouhodobý přístup založený na sebereflexi, ochotě učit se od klienta a citlivosti k mocenským nerovnostem. Kulturní pokora vychází z mezinárodního konceptu cultural humility²³, který zdůrazňuje průběžnou sebereflexi, respekt k odlišným hodnotám a ochotu učit se od klienta.

→ V praxi to znamená

- Průběžně reflektujete vlastní předpoklady, předsudky a očekávání.
- Necháváte prostor klientovi, aby vysvětlil svůj pohled, a učíte se z něj.
- Snižujete mocenskou nerovnováhu srozumitelnou komunikací a partnerským přístupem.
- Respektujete klientovy hodnoty a volby, i když nejsou totožné s vašimi.
- Jednáte empaticky a citlivě v situacích nejistoty.
- Dbáte na faktickou dostupnost služby (nikoliv jen formální), tedy aby klient mohl reálně využít podporu, kterou nabízíte (viz dále).

2. ZÁSADA SROZUMITELNÉ A INTERKULTURNĚ CITLIVÉ KOMUNIKACE

Komunikace s klienty musí být strukturovaná, srozumitelná a dostupná. Poskytovatelé vycházejí z principu, že klient nemusí sdílet stejné institucionální předporozumění, a proto vytvářejí prostor pro ověřování porozumění a používají jednoduché a transparentní vysvětlování. Konkrétní komunikační postupy a návody jsou uvedeny v **kapitole 2**.

3. ZÁSADA REÁLNÉ DOSTUPNOSTI SLUŽEB

To, že je služba formálně otevřená všem, ještě neznamená, že ji klient dokáže skutečně využít. Dbáte na to, aby byla služba cizincům **reálně dostupná** – tedy aby neexistovaly překážky, které by bránily porozumění, orientaci nebo kontaktu. Vaším cílem je zajistit, aby klient nejen „měl právo“ na službu, ale aby se k ní skutečně dostal, **rozuměl jednotlivým krokům** a mohl službu využívat bez zbytečné nejistoty.

→ V praxi to znamená

- Připravujete dvojazyčné materiály, aby si klient mohl informace znovu projít bez studu nebo opakovaných dotazů.
- Zajišťujete tlumočení u klíčových jednání, kde je důležité předejít nedorozumění a posílit právní jistotu.
- Zapojujete interkulturní pracovníky, kteří podporují porozumění nejen jazykové, ale i kulturní a pomáhají nastavovat realistická očekávání.
- Aktivně informujete o službě, aby klient věděl, že existuje, rozuměl jejímu účelu a uměl ji využít.
- Používáte vizuální a jednoduché informační nástroje, které usnadňují orientaci klientům s nízkou jazykovou kompetencí.

Tím zajišťujete, že služba není jen formálně otevřená, ale i **fakticky dostupná**, což je jeden ze základních principů férového poskytování služeb.

4. ZÁSADA TRANSPARENTNOSTI A PŘEDVÍDELNOSTI SLUŽEB

Klientům je třeba často jasně ukázat, **co je čeká**, jaké kroky budou následovat a jakou roli v nich mají jednotliví aktéři. U cizinců je tento princip zvláště důležitý, protože mohou přicházet z prostředí s jinými institucionálními postupy a nemusí znát princip fungování služeb v ČR, ani jak je nastaven systém integrace cizinců do české společnosti. Když systém integrace a strukturu služby popíšete předvídatelně a srozumitelně, výrazně tím snižujete nejistotu a pomáháte klientům lépe se v systému orientovat. **Přehled integračních politik a aktérů integrace naleznete v příloze 4.**

Transparentnost neznamená jen sdílení informací. Vyžaduje, abyste klientovi **vysvětlili logiku procesu**, aby věděl, jaká rozhodnutí může ovlivnit a jak spolu jednotlivé kroky souvisejí.

→ V praxi to znamená

- Vyjasňujete roli služby a odpovědnosti jednotlivých aktérů.
- Popisujete proces srozumitelně včetně jeho účelu a pořadí kroků.
- Sdílette procesní očekávání a požadavky včas, aby klient nebyl překvapen.
- Vysvětlujete varianty postupu a jejich možné důsledky.
- Používáte konzistentní postupy, které posilují důvěru a stabilitu.

Tím vytváříte transparentní službu, která klientům umožňuje lépe chápat fungování systému a aktivně se zapojovat do procesu.

5. ZÁSADA PODPORY SAMOSTATNÉHO ROZHODOVÁNÍ KLIENTA

Cílem vaší práce není jednat **za klienta**, ale podporovat ho tak, aby rozuměl své situaci a dokázal o ní rozhodovat. U cizinců je tato zásada důležitá také proto, že mohou vstupovat do služby s očekáváním, že pracovník za ně většinu úkonů vyřídí. Pokud byste tak jednali, může to u klienta vytvářet mylný dojem, že takto podpora v ČR běžně funguje.

Tato zásada navazuje na zásadu **transparentnosti (č. 4)**: tam klientovi vysvětlujete rámec služby, zde ho

prakticky udržujete, připomínáte a pomáháte klientovi chápat, jaká odpovědnost je na něm a jaká na službě.

Samostatné rozhodování znamená, že klient ví, jaké má možnosti, chápe jejich souvislosti a postupně přebírá odpovědnost za jednotlivé kroky. Vy mu poskytnete podporu tak, aby jeho schopnost samostatného jednání rostla, nikoli aby se stával na službě závislým.

→ V praxi to znamená

- Vysvětlujete možnosti a jejich dopady, aby klient mohl rozhodovat informovaně.
- Pracujete s očekáváními, aby klient věděl, co služba může a nemůže zajistit.
- Klienta provázíte, místo abyste nahrazovali jeho jednání.
- Posilujete kompetence, které klient potřebuje pro samostatné jednání.
- Postupně předáváte odpovědnost, aby si klient upevňoval vlastní jistotu.
- Jasně vymezujete svou roli, aby klient chápal, že podpora vychází z profesionality, nikoli osobní laskavosti.

Tím podporujete samostatné rozhodování klienta a rozvíjíte jeho schopnost jednat nezávisle v situacích, které se týkají jeho života v ČR.

6. ZÁSADA INKLUZIVNÍHO PŘÍSTUPU A PRÁCE BEZ DĚLENÍ „MY A ONI“

V této metodice používáme mimo jiné označení cizinci, protože jde o právní pojem a je třeba si vymezit skupinu, o které hovoříme. V přímé práci s klienty však volte takové oslovení, které nepůsobí vzdáleně nebo oddělujícím dojmem. Mnoho lidí, kteří žijí v ČR delší dobu, se nechce cítit jako „ti druzí, cizí“, a proto dávejte podle situace přednost přirozeným výrazům jako klienti, obyvatelé, rodiny nebo sousedé.

Nevytvářejte hranici „my a oni“, ale pracujte s představou jedné komunity, kde mají všichni obyvatelé sdílené prostředí a společná základní očekávání. Zároveň respektujte, že někteří klienti mohou mít v důsledku bariér popsanych v **kapitole 2** odlišnou startovní pozici. Proto se zaměřujte na to, abyste jim narovnali podmínky a umožnili využívat službu stejně jako ostatní.

23 Viz např. Yeager, K. A., & Bauer-Wu, S. (2013). Cultural humility: Essential foundation for clinical researchers. *Applied Nursing Research*, 26(4), 251–256; a „Cultural Humility vs. Cultural Competence“, Soundscaping Source (2021).

Mainstreaming – začleňování podpory cizinců do běžných veřejných služeb a politik, místo vytváření oddělených systémů „pro cizince“. Často jde o úpravy, které pomáhají všem, nejen cizincům, například když instituce používají vizuální piktogramy místo dlouhých textů. Městská knihovna v Praze takto označuje prostory a pravidla jednoduchými symboly (např. prst na ústech = tichá zóna, vědro a koště = prostor určený pro personál), což pomáhá nejen cizincům, ale také dětem nebo lidem se slabou čtenářskou gramotností.

Inkluze – vytváření podmínek, aby mohl každý obyvatel fungovat jako plnohodnotná součást komunity; zaměřuje se na odstraňování překážek, ne na změnu identity.

7. ZÁSADA PREVENCE KONFLIKTŮ A PODPORY HARMONICKÉHO SOUŽITÍ

Předcházejte konfliktům tím, že klienty včas a srozumitelně informujete o pravidlech, která jsou pro soužití zásadní. Zaměřte se na témata, u nichž víte, že bývají zdrojem nedorozumění. Cílem je předcházet problémům jednoduchým vysvětlením dříve, než nastanou.

→ V praxi to znamená

- Vysvětlujte dopředu, jaká pravidla a očekávání platí (např. na úřadech, v domě).
- Sdílejte zkušenosti v rámci vaší sítě spolupracujících aktérů (např. s obcí, pronajímateli).
- Upozorňujte na témata, která mohou být kulturně citlivá.
- Zachytávejte rizika včas, pokud klient pravidlům nerozumí nebo si je může vykládat jinak.
- Podporujte komunikaci mezi aktéry, aby se předešlo domněnkám a konfliktům.

8. ZÁSADA PROFESNÍHO ROZVOJE A PRŮBĚŽNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ PRACOVNÍKŮ

Kvalitní práce s cizinci vyžaduje průběžné vzdělávání a rozvoj odborných dovedností. Situace klientů, legislativa i místní podmínky se mění, a proto je důležité, abyste své znalosti a postupy pravidelně aktualizovali. Profesní růst posiluje vaši jistotu, kompetenci i schopnost předcházet nedorozuměním.

→ V praxi to znamená

- Posilujte své interkulturní kompetence.
- Rozvíjejte komunikační dovednosti, jako je aktivní naslouchání, parafráze, já-výroky či práce s emocemi.
- Pracujte s vlastními předsudky, abyste předcházeli diskriminačnímu jednání.
- Orientujte se v pobytovém a migračním právu a pravidelně si informace a legislativu aktualizujte (viz [kapitola 1](#)).
- Aktualizujte znalost místního ekosystému služeb a průběžně si sbírejte informační materiály, aby vaše doporučení odpovídala aktuální nabídce.
- Využívejte supervizi, intervizi a sdílení dobré praxe, abyste reflektovali svoji práci a předcházeli vyčerpání.

Průběžné vzdělávání a osobní rozvoj posilují profesionalitu a stabilitu služby.

9. ZÁSADA BEZPEČNÉHO A RESPEKTUJÍCÍHO PROSTŘEDÍ

Vytvářejte prostředí, ve kterém klient rozumí tomu, co se děje, může klást otázky a jednat bez tlaku nebo obav. Sledujte, zda se klient necítí nejistě či zranitelně, a přizpůsobujte tomu tempo i způsob komunikace. Budování důvěry je klíčové pro kvalitní spolupráci.

→ V praxi to znamená

- Respektujte hranice klienta a jeho volbu toho, co chce sdílet.
- Vysvětlujte postupy tak, aby klient neměl pocit nátlaku nebo povinnosti jednat proti své vůli.

- Citlivě reagujte na neverbální signály, které mohou naznačovat stres, zmatek nebo nedorozumění.
- Zacházejte pečlivě s citlivými informacemi, které klient sdílí.
- Dávejte klientovi najevo, že má právo ptát se, nerozumět nebo potřebovat více času.

Tato zásada pomáhá vytvářet bezpečný prostor, ve kterém může klient porozumět situaci a spolupracovat bez obav.

10. ZÁSADA SPOLUPRÁCE A KOORDINACE V SÍTI AKTÉRŮ

Klient se v oblasti dostupného bydlení může setkávat s různými institucemi. Každý aktér má jinou roli a odpovědnost, proto je nezbytné, abyste spolupracovali a sdílili základní informace. Koordinace zajišťuje, že klient není přetěžován opakováním stejných údajů, nedostává protichůdné informace a neztrácí se v systému.

→ V praxi to znamená

- Udržujte kontakt s klíčovými aktéry ve vašem regionu (obec, sociální služby, NNO, pronajímatelé a další).
- Sdílejte důležité poznatky, pokud je to v souladu s ochranou osobních údajů.
- Sjednocujte základní informace, aby klient nedostával protichůdné pokyny.
- Odkazujte klienty na vhodné služby, když jejich potřeby přesahují vaše kompetence.
- Spolupracujte na základních standardech komunikace, aby služby působily předvídatelně.
- Navazujte kontakt včas, pokud vidíte riziko, že může dojít k nedorozumění nebo konfliktu.

Koordinace posiluje stabilitu systému a podporuje klienta, aby se ve své situaci nemusel orientovat sám.

Co může nabídnout přístup case managementu²⁴

Case management můžete chápat jako způsob práce, který pomáhá vidět potřeby klienta v souvislostech, nikoli jako izolované úkoly. V oblasti dostupného bydlení může tento přístup inspirovat k tomu, abyste podle potřeby provázeli klienta v návazných krocích, pokud mu to pomůže lépe se orientovat v celém procesu.

Tento přístup se hodí zejména tehdy, když klient řeší složitější nebo navazující situace (např. bydlení, finance, komunikaci s institucemi). V jiných případech může být naprosto dostačující jednorázová nebo dílčí podpora – záleží na povaze zakázky a potřebách klienta. Smyslem této inspirace není poskytovat sociální službu, ale zvážit, kdy je vhodné uvažovat v širších souvislostech, a kdy naopak pracovat s klientovým požadavkem jako s jedním konkrétním úkolem.

4. 2 NÁVRHY OPATŘENÍ, KTERÁ MOHOU POSKYTOVATELÉ DOSTUPNÉHO BYDLENÍ PŘIJMOUT K EFEKTIVNĚJŠÍ PODPOŘE CIZINCŮ V SOULADU S CÍLI KOMPONENTY 2.10

Tato kapitola popisuje konkrétní kroky, které mohou podniknout kontaktní místa pro bydlení, obce, integrační centra, neziskové organizace i další aktéři, aby jejich podpora byla srozumitelná, dostupná a přiměřená potřebám cizinců.

Zatímco [kapitola 2](#) se zaměřuje na práci s klientem (komunikace, bariéry, kulturní situace), tato kapitola se věnuje nastavení procesu podpory – tedy tomu, jak služby plánujete, organizujete a koordinujete tak, aby klientům dlouhodobě pomáhaly v udržení stabilního bydlení.

- Bez znalosti pobytového oprávnění není možné nastavit žádné realistické opatření v oblasti bydlení.
- Bez znalosti bariér (viz [podkapitola 2.2.](#)) nelze volit správné komunikační postupy.

24 Pro více informací o principech case managementu lze využít metodickou příručku MPSV Case management – metodická příručka pro sociální práci (MPSV, 2018), která přehledně popisuje základní principy provázení klienta, práci v souvislostech a koordinaci aktérů. Dokument je veřejně dostupný na www.mpsv.cz.

- Bez znalosti sítě aktérů nemůže být podpora koordinovaná.
- Bez pochopení širšího integračního rámce není možné pracovat s klientem systematicky.

1. ZMAPUJTE REGION A ORIENTUJTE SE V POTŘEBÁCH CIZINCŮ

Aby byla vaše podpora účinná, potřebujete rozumět tomu, kdo ve vašem regionu žije a jaké překážky v oblasti bydlení řeší. Mapujte zejména následující:

- Kolik cizinců v regionu žije a kde.
- Odkud přicházejí.
- Zda pobývají v ČR legálně a jaký mají pobytový status (viz [kapitola 1](#)).
- Jaké potřeby a bariéry typicky řeší, zejména v oblasti bydlení.

Pro rychlý přehled o cizincích v ČR můžete sledovat pravidelné [čtvrtletní zprávy o migraci MV](#), regionální data pak získáte na [stránkách ČSÚ](#) a v [pravidelných statistikách MV](#), v integračních centrech či obcích.

Doplňujte si přehled aktérů integrace v regionu (viz kapitola 3) a aktualizujte přehled toho, co nabízejí.

2. INFORMUJTE O SLUŽBĚ SROZUMITELNĚ A TAM, KDE CIZINCI INFORMACE SKUTEČNĚ HLEDAJÍ

Mnoho cizinců o dostupných službách neví nebo jim nerozumí. Vaším úkolem je zajistit, aby se informace dostaly ke správným lidem, ve správném jazyce a na správném místě.

- Představte službu jasně: kdo jste, co nabízíte, co nemůžete zajistit, kdo se na vás může obrátit, jak se lze objednat.
- Vytvářejte vícejazyčné propagační materiály o KMB a dostupném bydlení: stručné letáky, piktogramy, jednoduchá schémata. Interkulturní pracovníci mohou pomoci s překladem i se srozumitelností textů.
- Distribuuje materiály tam, kde se cizinci skutečně pohybují (např. CPIC, školy, knihovny), a využívejte sociální sítě a komunitní skupiny (Facebook, Telegram a další).

Pro informování cizinců můžete využít [facebookové stránky informačního portálu pro cizince MV](#) a jiné komunikační kanály MV/MPSV, síť CPIC i sociokulturní kurzy, kde mohou být KMB a téma dostupného bydlení představeny.

3. ZAJISTĚTE FAKTICKOU, NEJEN FORMÁLNÍ DOSTUPNOST SLUŽBY

Formální dostupnost znamená, že služba existuje. Faktická dostupnost znamená, že ji klient dokáže skutečně využít. U cizinců se můžete např. setkat s následujícími riziky: klient pracuje na směny a nemůže přijít v otevírací době, nerozumí webu nebo systému objednání, bojí se volat (kvůli jazykové bariéře) nebo nechce „obtěžovat“, nebo má obavu, že je služba zpoplatněna.

- Odstraňujte bariéry a zajistěte, aby služba byla opravdu využitelná.

Předávejte klienta dál jen tehdy, když je to opravdu potřeba

Neodkazujte ho jinam jen proto, že je cizinec. Většinu běžných situací zvládnete srozumitelným vysvětlením, ověřením porozumění anebo s využitím tlumočníka či interkulturního pracovníka.

Využívejte prvky case managementu tam, kde to dává smysl. Tento přístup vám pomůže udržet podporu přehlednou a bezpečnou, zejména pokud klient řeší více kroků najednou. Používejte case management tam, kde potřebujete udržet přehled o tom, jaké kroky už proběhly a co následuje, koordinovat postup s ostatními aktéry nebo včas zachytit rizika, která mohou vést k problémům.

Pokud situace přesahuje vaši kompetenci, předejte klienta vhodné službě – např. CPIC či NNO (viz kapitola 3).

4. PŘIZPŮSOBTE KOMUNIKACI SPECIFICKÝM POTŘEBÁM CIZINCŮ A BUĎTE JEJICH PRŮVODCEM PROCESEM

Cizinci často nerozumějí tomu, jak české služby fungují, jakou roli má poradce a jaké kroky se od nich očekávají. Nepředpokládejte, že mají stejné předporozumění jako klienti, kteří vyrůstali v českém systému. Cílem je, aby klient rozuměl nejen jednomu kroku, ale logice celého postupu tak, aby se bezpečně zorientoval a později mohl jednat samostatně.

- Pracujte na základě právního rámce klienta. Pobytový status určuje, co je pro klienta v oblasti bydlení možné (viz [kapitola 1](#)). To také jasně vysvětluje.

- Jasně popište, jak poradenství funguje, protože pro řadu cizinců je to nový typ služby.

- Vysvětluje od obecného ke konkrétnímu, aby klient chápal logiku celého procesu, nejen jednotlivý krok.

- Provázejte klienta procesem, aby věděl, co se bude dít dál a proč.

- Zplnomocňujte ho – dávejte prostor pro samostatné rozhodování a popisujte, kde má odpovědnost on a kde vy.

Adaptace – praktické přizpůsobení se každodenním pravidlům a zvyklostem potřebným pro fungování v českém prostředí (např. komunikace s institucemi, sousedské normy).

5. PŘEDCHÁZEJTE KONFLIKTŮM A PODPORUJTE HARMONICKÉ SOUŽITÍ

Integrace je oboustranný proces. Nepomáhá jen to, že klienti přijímají pravidla, ale i to, že vy aktivně informujete veřejnost a místní aktéry o potřebách lidí s migračním původem v oblasti bydlení. I malé kroky mohou výrazně snížit napětí a přispět k harmonickému soužití v domě i v komunitě. Zde je několik příkladů:

- Vysvětlíte pronajímatelům specifika situace klienta, například proč potřebuje tlumočníka nebo více času na vyřízení dokumentů.
- Stručně popisujete typické bariéry, se kterými se cizinci setkávají v bydlení, aby místní aktéři lépe rozuměli jejich potřebám.
- Využívejte interkulturní pracovníky, pokud je potřeba překlenout kulturní nebo komunikační rozdíly mezi klientem a pronajímatelem.

Integrace – oboustranný proces, ve kterém se cizinec zapojuje do společnosti a společnost vytváří podmínky pro jeho začlenění. Integrace předpokládá zachování vlastní identity a zároveň porozumění prostředí, ve kterém člověk žije.

Asimilace – jednostranný a dnes již nepoužívaný přístup, který předpokládá úplné převzetí kultur-

ních vzorců většinové společnosti a opuštění vlastní identity. Tento koncept je v praxi nereálný. Člověk nemůže „odložit“ své kulturní kořeny ani osobní historii, ani se to od něj nedá očekávat.

6. IDENTIFIKUJTE SYSTÉMOVÁ RIZIKA A NASTAVTE POSTUPY ESKALACE

Některé problémy se v regionu opakují – jde tedy o vzorce, které lze řešit společně.

- Všimněte si, které informace a postupy bývají pro klienty nesrozumitelné či problematické, míst, kde pravidelně vznikají konflikty, bariér plynoucích z pobytových režimů, situací, které hlásí různí pronajímatelé či komunity.
- Nastavte v týmu postupy pro situace, které vyžadují rychlou reakci (např. hrozící výpověď, eskalace konfliktu).
- Ve spolupráci s CPIC připravujte informační aktivity nebo sociokulturní kurzy reagující na opakované potřeby komunit.
- Sdílejte poznatky na regionálních platformách a jiných setkáních, abyste mohli společně hledat řešení.

7. ROZVÍJEJTE SVÉ ODBORNÉ ZNALOSTI A PROFESNÍ DOVEDNOSTI

Zaměřte se zejména na:

- pobytovou legislativu ([kapitola 1](#)),
- orientaci v síti aktérů integrace ([kapitola 3](#)),
- interkulturní komunikaci a kulturní pokoru ([kapitola 4](#)),
- práci s bariérami a očekáváními ([kapitola 2](#)),
- komunikační techniky ([kapitola 2](#)),
- aktuality v oblasti bydlení, sociálních dávek a cizineckého práva (které se velmi dynamicky vyvíjejí).

Pro hlubší porozumění tématu můžete využívat např. specializovaná školení, semináře NNO, metodiky MV a regionální poradní platformy či kulaté stoly.

Práce s cizinci v oblasti bydlení není o „speciálních“ postupech, ale o **důsledném využívání toho, co už v rámci poradenské praxe umíte** – jen s větším důrazem na srozumitelnost, ověřování porozumění a znalost pobytového rámce. Cizinci nejsou výjimečná skupina. Jsou stále běžnější součástí našich měst a obcí a přicházejí s různými zkušenostmi, očekáváními i bariérami.

HLAVNÍ SPECIFICKÉ POTŘEBY CIZINCŮ V OBLASTI BYDLENÍ – SHRNUTÍ

- ✓ **Právní orientace**
Porozumění pobytovým oprávněním pro cizince ve vztahu k dostupnému bydlení a nároku na související podporu.
- ✓ **Srozumitelné informace o bydlení**
Vysvětlení české právní terminologie. Cizinci potřebují jednoduché, přehledné a ideálně dvojjazyčné informace o základních principech nejen nájemního bydlení.
- ✓ **Jazyková a komunikační podpora**
Nedostatečná znalost češtiny komplikuje vyjednávání s pronajímateli, čtení smluv i komunikaci s úřady. Klíčová je dostupnost tlumočnicků, vícejazyčných formulářů a vizuálních pomůcek.
- ✓ **Stabilní a důstojné bydlení**
Mnoho cizinců (zejména nově příchozí, uprchlíci či pracovní migranti) žije v dočasných nebo přeplněných ubytovnách bez právní jistoty. Potřebují dlouhodobější, legální a bezpečné bydlení, které jim umožní začlenění.

- ✓ **Porozumění finančním aspektům**
Cizinci často nerozumí, co tvoří náklady na bydlení. Je třeba vysvětlovat pojmy jako nájemné, zálohy, vyúčtování, jistota (kauce), ale i další výdaje.
 - ✓ **Zohlednění kulturních rozdílů**
Odlišné představy o soukromí, hlučnosti, třídění odpadu či vztahu k sousedům mohou vést k nedorozuměním. Interkulturní přístup pomáhá těmto konfliktům předejít.
 - ✓ **Podpora sociálního začlenění a informovanosti**
Bydlení je základem sociální integrace, umožňuje dětem navštěvovat školy, dospělým stabilně pracovat a všem zapojit se do místní komunity. Stabilní domov posiluje i důvěru vůči institucím.
 - ✓ **Prevence diskriminace**
Cizinci často čelí odmítání ze strany pronajímatelů jen kvůli svému původu, přízvuku nebo typu pobytu. Diskriminace se pojí i s ekonomickým statutem – krátkodobé smlouvy či nižší příjem. Je třeba podporovat rovný přístup a reagovat na předsudky v praxi.
- Pokud porozumíte tomu, kdo je váš klient, jaké má možnosti a na jaké překážky může v českém systému narazit, jste schopni poskytnout mu bezpečnou a férovou podporu – stejným způsobem, jako podporujete jiné klienty. Pro usnadnění můžete využít **Závěrečný checklist** (viz **příloha 5**), který shrnuje klíčové body, co je dobré mít na paměti při práci s cizinci.

PŘÍLOHA 1. SLOVNÍČEK POJMŮ (CZ / EN / RU / UK) – VÝBĚR

Česky (CZ)	English (EN)	Русский (RU)	Українська (UK)
Ateliér Místnost nebo soubor místností, které jsou podle rozhodnutí stavebního úřadu určeny k jiným účelům než k bydlení. Není zde tedy možnost registrace adresy pobytu.	Atelier / Studio A room or a set of rooms which the relevant public authorities determined to serve other purposes than housing. It does not have an occupancy permit. One cannot register an address of residency here.	Ателье (Ateliér) Помещение или несколько помещений, которые на основании решения строительного управления предназначены для иных целей, а не проживания. Здесь нельзя зарегистрировать адрес проживания.	Ателье (Ateliér) Приміщення або комплекс приміщень, які за рішенням будівельної інспекції призначені для інших цілей, а не проживання. Тому тут не можна зареєструвати адресу проживання.
Běžné opotřebení Opotřebení nájemního bytu, které vzniká přirozeným způsobem při každodenním užívání. Majitel si za něj nemůže nárokovat finanční kompenzaci.	Normal wear and tear Minor wear and tear that happens during everyday use. Landlords cannot claim financial compensation for it nor deduct it from the deposit.	Естественный износ Мелкие дефекты и повреждения, возникающие в результате ежедневного использования. Владелец не может требовать компенсации или вычитать из депозита.	Нормальний знос Незначні дефекти й пошкодження, що виникають природним чином під час повсякденного користування. Власник не може вимагати компенсації або вираховувати кошти із застави.
Bytové družstvo Právnícká osoba, která vlastní nemovitosti. Členové jsou zároveň nájemci. Nemají přímé vlastnické právo, ale právo užívat byt a podílet se na správě domu.	Housing association / residential cooperative A legal entity that owns real estate. Members are also tenants. They don't own individual flats but have the right to use them and participate in decisions.	Жилищный кооператив Юридическое лицо, владеющее недвижимостью. Члены кооператива одновременно арендаторы. Они не имеют права собственности на квартиры, но могут ими пользоваться.	Житловий кооператив Юридична особа, яка володіє нерухомістю. Члени кооперативу є одночасно орендарями. Вони не мають прямого права власності на квартири, але мають право користування.
Dispozice bytu Rozložení bytu označené zkratkou (např. 2+1, 2+kk). První číslo = počet pokojů, druhé = kuchyň (kk = kuchyňský kout).	Floor plan / Apartment size The floor plan uses abbreviations (e.g. 2+1, 2+kk). First number = rooms, second = kitchen (kk = kitchenette).	Планировка квартиры Планировка обозначается сокращениями (2+1, 2+кк). Первое число — комнаты, второе — кухня.	Планування квартири Позначається скороченням (2+1, 2+кк). Перше число — кількість кімнат, друге — кухня.
Garsonka Byt o jedné místnosti se zabudovaným kuchyňským koutem, koupelnou a WC. Minimální plocha je 16 m².	Bedsit / Studio A single-room apartment with a kitchenette, bathroom and toilet. Minimum floor space is 16 m².	Гарсонка Жилое помещение из одной комнаты со встроенной кухней, ванной и туалетом. Минимум 16 м².	Гарсонка Однокімнатне житло з кухнею-студією, ванною кімнатою та туалетом. Мінімум 16 м².
Katastr nemovitostí Veřejný soubor údajů o nemovitostech v ČR. Lze ověřit vlastníka a účel nemovitosti.	Land register / Cadaster Public registry with data on real estate in the Czech Republic. Shows ownership and usage type.	Земельный кадастр Публичная база данных о недвижимости, включая собственников и назначение помещений.	Земельний кадастр Публічна база даних про нерухомість у Чехії, містить дані про власників і призначення.

Kauce (jistota) Vratná záloha ve výši 1–3 nájmu, slouží jako jistina pro případ neplacení či škod.	Deposit / Security deposit Refundable down payment (1–3 rents), serves as a guarantee for non-payment or damage.	Депозит (залог) Возвратный залог в размере 1–3 арендных плат, гарантия оплаты и возмещения ущерба.	Застава / депозит Внесок у розмірі 1–3 орендних плат, що слугує гарантією на випадок несплати чи пошкоджень.
Majitel Vlastník nemovitosti.	Owner / Landlord The owner of the property.	Владелец Собственник недвижимости.	Власник Власник нерухомості.
Nemovitost Nepřemístitelný pozemek nebo stavba (byt, dům, zahrada...).	Real estate / Property Immovable land or construction (apartment, house, garden...).	Недвижимость Участок или строение (квартира, дом, гараж...).	Нерухомість Нерухоме майно: ділянка, квартира, будинок тощо.
Nájemce (nájemník) Osoba, která si pronajímá ubytování a platí nájem.	Tenant / Lessee A person who rents accommodation and pays rent.	Арендатор Лицо, которое арендует жилье и платит арендодателю.	Орендар Особа, яка орендує житло і сплачує орендну плату.
Nebytový prostor Prostor neurčený k bydlení (např. kancelář). Nelze zde registrovat adresu pobytu.	Non-residential space Space not approved for habitation (e.g. office). Cannot register address.	Нежилое помещение Пространство, не предназначенное для проживания. Нельзя зарегистрировать адрес.	Нежитлове приміщення Приміщення, не призначене для проживання. Немає можливості реєстрації адреси.
Poplatky za služby Náklady na provoz nemovitosti (voda, odpad, teplo...), které nájemce hradí zvlášť.	Fees for services Costs for property operation (water, heating, waste...) paid separately from rent.	Плата за услуги Расходы на содержание недвижимости (вода, отопление и др.).	Плата за послуги Витрати на утримання нерухомості (вода, тепло тощо).
Pronajímatel Vlastník nemovitosti, který ji pronajímá.	Landlord / Lessor Owner renting out the property.	Арендодатель Собственник, сдающий недвижимость в аренду.	Орендодавець Власник, який здає житло в оренду.
Provize realitní kanceláři Odměna RK za zprostředkování pronájmu, obvykle ve výši jednoho nájmu.	Real estate agency fee Fee for agency services, usually one month's rent.	Комиссия агентству недвижимости Вознаграждение агентству за услуги.	Комісія агентству нерухомості Плата агентству за посередництво.
Průkaz energetické náročnosti budovy (PENB) Údaj o energetické náročnosti budovy (škála A–G).	Energy Performance Certificate (EPC) Indicates the energy efficiency of a building (A–G scale).	Сертификат энергетической эффективности Показывает, сколько энергии требуется для эксплуатации здания.	Сертифікат енергоефективності будівлі Показує рівень енергоефективності будівлі (A–G).

Společenství vlastníků jednotek (SVJ) Forma správy domů s více vlastníky.	Association of Unit Owners (SVJ) Legal form for managing multi-owner buildings.	Объединение собственников помещений (ТСЖ) Форма управления многоквартирными домами.	Спільнота власників приміщень (СВЖ) Правова форма управління будинками з кількома власниками.
Výpovědní lhůta z pronájmu Období, které zajišťuje čas pro hledání nového bydlení (zpravidla 3 měsíce).	Notice period of lease termination Period (usually 3 months) to find new housing after notice.	Срок уведомления о расторжении аренды Обычно 3 месяца для поиска нового жилья.	Строк попередження про припинення оренди Період, зазвичай 3 місяці, для пошуку нового житла.
Paušál za energie Měsíční platba majiteli bytu za energie, která se již dále nevyúčtovává. Pokud není ve smlouvě uvedeno jinak, majitel nemůže žádat doplatky ani vrátet přeplatky. U smluv nad 24 měsíců nelze do paušálu zahrnout teplo, vodu a kanalizaci – tyto položky se vždy vyúčtovávají.	Fixed tariff / Lump-sum payment for utilities A monthly fee for utilities paid to the landlord. It is not subject to later billing based on actual consumption. For rentals over 24 months, heating, water and sewage cannot be included in the lump-sum and must always be billed separately.	Паушальный платёж за коммунальные услуги Ежемесячный платёж арендодателю за коммунальные услуги, не пересчитывается по фактическому потреблению. Для долгосрочной аренды нельзя включать отопление, воду и канализацию — они должны выставляться отдельно.	Паушальний платіж за енергоносії Щомісячний платіж власнику квартири за енергоносії, який не підлягає подальшому перерахунку. Якщо договір укладений на понад 24 місяці, тепло, воду та каналізацію необхідно завжди розраховувати окремо.
Podnájemník Osoba, která si pronajímá ubytování od nájemce, nikoliv od vlastníka. Často jde o spolubydlení – nájemce pronajímá byt a podnájemá jednotlivé pokoje. Tento postup je legální, ale majitel o něm musí vědět a souhlasit s ním, pokud nájemce v bytě nebydlí.	Subtenant A person who rents accommodation from a tenant rather than from the owner. Common in shared flats. Legal, but the landlord must be informed and give consent if the tenant does not live in the apartment.	Субарендатор (поднаёмщик) Человек, который арендует жильё не у собственника, а у арендатора. Часто это происходит при совместном проживании. Требуется информировать владельца и получить его согласие, если арендатор сам не проживает.	Суборендар Особа, яка орендує житло не у власника, а в орендаря. Найчастіше трапляється у випадку співоренди. Власника потрібно повідомити й отримати його згоду, якщо орендар не мешкає у квартирі.
Re-use centrum Místo, kam lze odevzdat nepotřebné věci k dalšímu využití.	Re-use center A place where used items are collected and reused.	Центр повторного использования Место для сбора и повторного использования вещей.	Центр повторного використання Місце, куди можна приносити речі для повторного використання.
Re-use point Místo na sběrném dvoře, kde se odkládají věci k opětovnému využití.	Re-use point A designated place at a collection yard for reusable items.	Пункт повторного использования Место для вещей, которые можно использовать повторно.	Пункт повторного використання Спеціально відведене місце для речей повторного вжитку.

Zdroj: SIMI – [Manuál hledání nájemního bydlení \(nejen\) pro migranty](#). Tento [slovníček](#) je možné rozšířit o další pojmy dle potřeby.

PŘÍLOHA 2. SLOVA, KTERÁ ZNÍ V ČESKÉM I UKRAJINSKÉM JAZYCE STEJNĚ, ALE MAJÍ JINÝ VÝZNAM

Česky (význam)	Ukrajinsky	Význam v ukrajinštině	Na co si dát pozor / poznámka pro praxi
barabizna (rozpadlý dům)	барабизна [barabyzna]	hanlivý výraz pro nepořádek nebo „velký dům“	V ukrajinštině může znít méně negativně nebo jinak.
pozor (upozornění)	позор [pozor]	ostuda, hanba	Opačný význam – může působit urážlivě.
zápach	запах [zapach]	vůně	Opačný význam – může vést k trapným situacím.
hospoda	господа [hos-poda]	obydlí, hospodářství	Není to restaurace – může vzniknout zmatek.
blud	блуд [blud]	omyl i smilstvo	Druhý význam může působit šokujícím dojmem.
družina	дружина [družyna]	manželka / manžel	Může vést k nedorozumění („dětská družina“).
byt	бити (byty)	bít, tlouct	Zní podobně, ale znamená něco úplně jiného.
smlouva	змова (zmova)	spiknutí	Klient může chápat „smlouvu“ negativně – vysvětlete, že jde o dohodu.
pronajímatel	наймач (najmač)	nájemce	Často si pletou, kdo byt pronajímá a kdo ho užívá.
místo	місто (misto)	město	„Místo pobytu“ chápe jako „město, kde žije“.
nábytek	набуток (nabutok)	majetek, zisk	Vysvětlete, že jde o vybavení bytu – postel, stůl, skříň.
pokuta	покуття (pokuttja)	kout, roh místnosti	Může být zaměněno – vysvětlete, že jde o finanční sankci.
chatrč	хата (chata)	dům, chalupa	V češtině hanlivé, v ukrajinštině neutrální.
ubytovna	гуртожиток (hurtožytok)	kolej, společné bydlení	Ukrajinci si ji mohou představit jako studentskou kolej.

PŘÍLOHA 3. POSTUP PODÁNÍ PODNĚTU KVOP

Vždy se ujistěte, že klient rozumí, zda jeho situace spadá **do působnosti ombudsmana**, který řeší postup úřadů a veřejných institucí, nikoli spory mezi jednotlivci (například běžný konflikt nájemce a pronajímatele bývá občanskoprávní záležitostí).

Informační linka

Pokud si klient není jistý, zda jde o diskriminaci nebo zda je jeho případ vhodné řešit prostřednictvím KVOP, může nejprve využít **informační linku** (tel.: 542 542 888, e-mail: podatelna@ochrance.cz). Vždy podporujte informované rozhodnutí klienta a prezentujte podání podnětu jako jednu z možností, nikoliv jako automatické nebo jediné řešení.

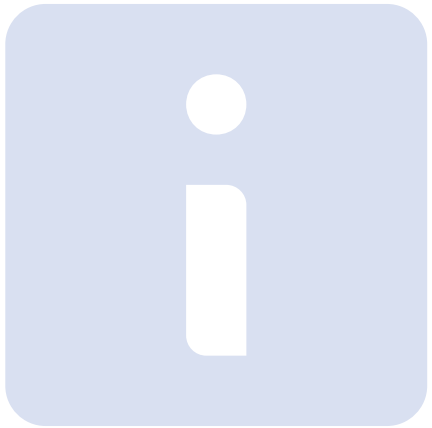
Postup podání podnětu – jak může klient podat podnět k veřejnému ochránci práv

Klient může podat podnět několika způsoby podle toho, co je pro něj nejdostupnější. Ochránce na podnět reaguje zpravidla do 30 dnů od jeho doručení.

- **On-line formulář**
Doporučeno jako nejrychlejší varianta: <https://portal.ochrance.cz>
- **E-mailem**
Vyplněný formulář lze zaslat na adresu: podatelna@ochrance.cz
- **Poštou**
Kancelář veřejného ochránce práv a ochránce práv dětí
Údolní 39, 602 00 Brno
- **Osobně v Brně (bez objednání)**
Pondělí a středa, 8:00–16:00
Podnět je možné na místě i společně sepsat.

Přístupnost a jazyková podpora

KVOP umožňuje podat podnět v češtině, angličtině nebo jiném jazyce s tlumočením, v českém znakovém jazyce, v Braillově písmu, a poskytuje informace o bezbariérovém přístupu.

PŘÍLOHA 4. INTEGRAČNÍ POLITIKA A AKTÉŘI INTEGRACE V ČR – ZÁKLADNÍ PŘEHLED

Základním rámcem, který určuje principy a cíle integrace cizinců v ČR, je **Aktualizovaná koncepce integrace cizinců 2016 – Ve vzájemném respektu**. Tento dokument vymezuje dlouhodobý směr integrační politiky státu a klade důraz na **podporu soužití mezi cizinci a majoritní společností založeného na vzájemném respektu a porozumění**.

V současné době se uvažuje o přípravě nové národní koncepce integrace cizinců, která má lépe reagovat na současný vývoj a potřeby společnosti. Sledujte proto, jak se tento proces bude dále vyvíjet.

I města si vytvářejí svou vlastní koncepci integrace, např. **Koncepce HMP pro oblast integrace cizinců 2022–2027** nebo **Strategie integrace cizinců ve městě Brně 2020–2026**.

Každoročně je koncepce doplňována o **Postup při realizaci aktualizované Koncepce integrace cizinců – Ve vzájemném respektu 2025**, který konkretizuje aktuální priority, opatření a odpovědnosti jednotlivých resortů, krajů a dalších zapojených subjektů.

INTEGRAČNÍ POLITIKA ČR STAVÍ NA TĚCHTO ZÁKLADNÍCH PRINCIPECH

- **Oboustrannost procesu.** Integrace vyžaduje aktivitu ze strany cizinců i hostitelské společnosti.
- **Rovnost práv a povinností.** Všichni obyvatelé mají mít rovné příležitosti k účasti na společenském životě.
- **Integrace v běžném prostředí.** Podpora probíhá tam, kde lidé skutečně žijí: v obcích, školách, na pracovištích i v komunitách.
- **Spolupráce aktérů.** Důraz na koordinaci mezi státní správou, samosprávami, neziskovými organizacemi, školami a zaměstnavateli.
- **Informovanost a dostupnost služeb.** Zajištění přístupu cizinců k informacím, poradenství a veřejným službám.

Na těchto principech stojí také **čtyři hlavní pilíře integrace**, které vymezují konkrétní oblasti podpory:

1. **Znalost českého jazyka.** Klíčový nástroj pro komunikaci, zaměstnatelnost a samostatnost.
2. **Ekonomická soběstačnost.** Podpora zapojení cizinců na trhu práce a prevence sociálního vyloučení.
3. **Orientace ve společnosti a znalost práv a povinností.**
4. **Znalost sociokulturního prostředí a vzájemné porozumění.** Posilování mezikulturní komunikace a respektu mezi cizinci a majoritní společností.

Znalost českého prostředí výrazně usnadňuje cizincům začátek života v nové zemi. Proto je jednou z hlavních priorit integrační politiky **posilování jejich informovanosti** – zejména o možnostech legálního pobytu, práce, vzdělávání a běžného života v ČR.

Od 1. ledna 2021 mají vybraní nově přichozí cizinci ze třetích zemí povinnost absolvovat **adaptačně-integrační kurz**, který pořádají **regionální Centra na podporu integrace cizinců**. Kurzy probíhají v různých jazycích a pomáhají účastníkům zorientovat se v české společnosti – seznámit se s právy a povinnostmi, institucemi, místními zvyklostmi i hodnotami.

Součástí kurzů je také základní přehled o bydlení v ČR – cizinci se dozví, kde a jak hledat bydlení, jak funguje nájemní bydlení, na co si dát pozor při podpisu smlouvy, jaké jsou běžné poplatky a povinnosti nájemníků. Získají i kontakty na organizace, které poskytují poradenství a pomoc, včetně center na podporu integrace cizinců a nevládních neziskových organizací, pokud potřebují podporu mimo jiné i v oblasti bydlení.

Dobré vztahy mezi obyvateli jsou klíčem k úspěšné integraci – a často začínají právě u **bydlení**. Tam, kde lidé žijí blízko sebe, je důležité podporovat **vzájemnou komunikaci, respekt a porozumění**. Cizinci potřebují nejen bydlet, ale také **porozumět pravidlům a zvyklostem**, které pomáhají k dobrému soužití,

např. co znamená noční klid, jak se třídí odpad nebo že je běžné pozdravit sousedy na chodbě. Otevřenost a ochota chápat kulturní rozdíly pomáhá předcházet konfliktům a posiluje pocit sounáležitosti.

POSTUPNÉ NABÝVÁNÍ PRÁV V ZÁVISLOSTI NA DÉLCE POBYTU

Čím déle cizinec v ČR žije, tím více práv může získat, vždy za splnění stanovených podmínek. S délkou a typem pobytu se rozšiřuje přístup k sociálním a ekonomickým právům. Držitelé **trvalého pobytu** mají nejširší rozsah práv, včetně účasti ve **veřejném zdravotním pojištění** a nároku na **důchodové zabezpečení**, které je uznáváno i na základě **mezinárodních smluv** o sociálním pojištění. Získáním **státního občanství ČR**, které nevyžaduje vzdání se původního občanství, cizinci nabývají **veškerá občanská a politická práva**. Tento systém postupného přiznávání práv motivuje cizince k dlouhodobému pobytu, stabilizaci a plnohodnotnému zapojení do života české společnosti.

Integrace cizinců je **společný a víceúrovňový proces**, do kterého jsou zapojeny instituce státu, krajů, obcí i místní komunity. Směr a základní rámec integrace určuje **vláda ČR**, která prostřednictvím **Ministerstva vnitra** a dalších resortů (např. práce a sociálních věcí, školství, zdravotnictví, pro místní rozvoj aj.) zajišťuje **koordinaci, strategii a financování integrační politiky**.

Na tuto **národní úroveň** navazuje **úroveň krajská a místní**, kde se integrace skutečně odehrává – v obcích, školách, na pracovištích či v komunitách. Klíčovou roli zde hrají **kraje, obce, integrační centra, neziskové organizace a další aktéři**, kteří zajišťují každodenní podporu cizincům.

HLAVNÍ AKTÉŘI INTEGRACE V ČR

- **Vláda ČR** – schvaluje koncepci integrace cizinců a celkový směr integrační politiky.
- **Ministerstvo vnitra ČR (OAMP)** – je hlavním koordinátorem politiky integrace cizinců, zajišťuje pobytovou agendu, legislativní rámec a financování.
- **Další ministerstva** – podle své působnosti se podílejí na konkrétních oblastech integrace, například:
 1. **MPSV** – zaměstnanost, sociální služby a dávky,
 2. **MPO** – podnikání,
 3. **MŠMT** – vzdělávání a začleňování dětí cizinců,
 4. **MZ** – zdravotní péče,
 5. **MMR** – dostupné bydlení a rozvoj obcí.
- **Kraje a obce** – převádějí integrační politiku do praxe, zajišťují služby pro cizince, realizují projekty a podporují komunitní soužití. Součástí jsou i KMB.
- **Regionální integrační centra (CPIC)** – působí ve všech krajích a koordinují aktivity na místní úrovni. Nabízejí kurzy češtiny, sociální a právní poradenství, sociokulturní kurzy a další aktivity, včetně tlumočení, a propojují cizince s úřady, zaměstnavateli i komunitou.
- **Neziskové organizace a komunitní centra** – poskytují přímou pomoc cizincům, poradenství, jazykové kurzy a podporují jejich zapojení do místního života.
- **Soukromý sektor** – zaměstnavatelé, pronajímatelé a realitní kanceláře přispívají k dostupnosti práce i bydlení.
- **Další instituce** – například školy, nemocnice, domy dětí a mládeže či knihovny, jež pomáhají začleňování v každodenním životě.

PŘÍLOHA 5. ZÁVĚREČNÝ CHECKLIST

CO MI MŮŽE POMOCI PŘI PRÁCI S CIZINCEM

Znám situaci klienta

Ověřil/a jsem pobytové oprávnění klienta a jeho dopady na bydlení.

Rozumím tomu, jaké podpory může nebo nemůže využít (viz [kapitola 1](#)).

Znám jeho jazykovou úroveň a možnosti komunikace.

Mám základní informace o jeho poměrech, které potřebuji znát pro kontext (o jeho práci, rodině a finanční situaci).

Komunikuji bezpečně a srozumitelně

Přizpůsobuji tempo a způsob vysvětlování.

Vysvětluji kroky konkrétně, jednoduše a bez odborných zbytečností.

Ověřuji porozumění (viz [kapitola 2](#)).

Zohledňuji kulturní rozdíly a reaguji bez posuzování.

Posuzuji potřebu tlumočníka nebo interkulturního pracovníka a v případě potřeby je přizvu ke spolupráci.

Mám jasno v procesu podpory (fáze práce s klientem)

Rozumím jednotlivým fázím podpory (před smlouvou, uzavření smlouvy, nastěhování, průběh nájmu, rizika).

Používám vhodná opatření v každé fázi (viz část 4b).

Včas zachytávám rizika ztráty bydlení.

Vnímám možné bariéry klienta

Vím nebo zjišťuji, které postupy mohou být pro klienta nové nebo neznámé.

Zohledňuji jazykové, institucionální, kulturní a jiné bariéry.

Vysvětluji informace krok za krokem.

Rozumím integraci v kontextu bydlení

Chápu, jak bydlení ovlivňuje další oblasti života klienta.

Rozumím základním pojmům integrace, adaptace a inkluze v souvislosti s bydlením.

Znám počet cizinců v mém regionu a jejich nejčastější pobytové statusy.

Sleduji trendy a proměny, které ovlivňují bydlení cizinců.

Znám svou roli jako jednoho z aktérů integrace v oblasti bydlení.

Orientuji se v systému a síti aktérů

Vím, kdo v regionu řeší bydlení a kdo doplňkové oblasti (práce, škola, zdraví, právní pomoc).

Mám aktuální kontakty a sdílím je s týmem a s klienty.

Spolupracuji s aktéry tak, aby klient dostával jednotné informace.

Vím, kdy klienta předat jinému aktérovi a jak koordinovat postup.

Znám své kompetence a hranice služby

Je mi jasné, co patří do mé role v oblasti bydlení a co již ne.

Umím srozumitelně vysvětlit, co služba může a nemůže zajistit.

Vím, kdy klienta odkázat, a aktivně je odkazuji na jinou službu (CPIC, dluhové poradenství, právní pomoc).

Průběžně se profesně rozvíjím

Vzdělávám se v tématu bydlení a práce s cizinci.

Sleduji legislativní změny, metodiky a doporučení.

Využívám supervizi nebo intervizi nejen pro obtížné situace při práci.

Přispívám ke kvalitě systému bydlení

Sdílím klíčové poznatky z praxe s ostatními aktéry.

Podílím se na sjednocování postupů, aby klienti dostávali stejné informace.

Předávám zkušenosti, které mohou pomoci upravit metodiky nebo procesy.

Upozorňuji partnery na nové trendy nebo problémy v regionu.

